

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Hudební slang interpretů klasické hudby
na Liberecku, Pardubicku a v Praze

The Music slang of performers
of classical music

Vedoucí práce: PhDr. Otakar Mališ, CSc.

Autorka: Petra Hádková
Matoušova 56, Liberec 2, 46002
Čj - Hv
Prezenční studium

březen 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

Liberec 30. března 2009

.....

podpis

PŘEDMLUVA A PODĚKOVÁNÍ

Na samém začátku mé práce bych ráda poděkovala všem, kteří byli ochotni věnovat mi svůj čas při mém výzkumu slangu.

Liberec březen 2009

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 CO JE SLANG?.....	6
2 ZÁKLADNÍ PŘEHLED ČESKÝCH LINGVISTICKÝCH PRACÍ	7
2.1 Terminologické práce	7
2.1.1 Bečka, J. V.: Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. In: <i>Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1978, s. 2	7
2.1.2 Bečka, J. V.: Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči. In: <i>Sborník přednášek ze III. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1988, s. 4	8
2.1.3 Cuřín, F.: Několik poznámek k argotu a slangu. In: <i>Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977</i> . Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 4	9
2.1.4 Dejmek, B.: Diferenciacie slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. In: <i>Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 49	9
2.1.5 Dvonč, L.: K otázce sociálních nářečí. In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 18, 1957, s. 180n.....	10
2.1.6 Flegl, V.: K pojetí tzv. profesionalismů. In: <i>Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 69	10
2.1.7 Filipec, J.: <i>Česká synonyma z hlediska stylistiky a lexikologie</i> . Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1961	10
2.1.8 Hauser, P.: <i>Nauka o slovní zásobě</i> . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980	11
2.1.9 Havránek, B. – Jedlička, A.: <i>Česká mluvnice</i> . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981	11
2.1.10 Hubáček, J.: <i>O českých slanzích</i> . Ostrava: Profil, 1979	11
2.1.11 Hubáček, J.: K vnitřní diferenciaci slangů. In: <i>Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-27. ledna 1984</i> . Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 12	12
2.1.12 Hubáček, J.: <i>Malý slovník českých slangů</i> . Ostrava: Profil, 1988	12
2.1.13 Hubáček, J.: K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangů. In: <i>Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.-9. ledna 1995</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995, s. 12.....	13
2.1.14 Hubáček, J.: K aktuálním problémům české sociální dialektologie. In: <i>Sborník přednášek z VI. Konference o slangu a argotu v Plzni 15.-16. září 1998</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 5	13
2.1.15 Hubáček, J.: <i>Výběrový slovník českých slangů</i> . Ostrava: Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity, 2003	13
2.1.16 Chloupek, J.: O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In: <i>Naše řeč</i> , roč. 52, 1969, s. 141	14
2.1.17 Jaklová, A.: Budeme argot nově definovat? In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 60, 1999, s. 293	14
2.1.18 KELLNER, A.: <i>Úvod do dialektologie</i> . Praha: 1954	14

2.1.19	Klimeš, L.: Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996). Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1997.....	15
2.1.20	Koudela, B.: Obecné výklady o nářečí. In: Cuřín, F. a kol.: <i>Vývoj českého jazyka a dialektologie</i> . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977	15
2.1.21	Krátký, R.: <i>Hantýrka pro samouky</i> . Praha – Litomyšl: Paseka, 2004	16
2.1.22	Křístek, V.: Poznámky k problematice argotu a slangů. In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 34, 1973, s. 98	16
2.1.23	Macháč, J.: K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární). In: <i>Naše řeč</i> , roč. 62, 1979, s. 7	16
2.1.24	Nekvapil, J.: Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangů. In: <i>Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.- 27. ledna 1984</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 27	17
2.1.25	Nekvapil, J.: K vysvětlující síle českého jazykovědného pojmu slang. In: <i>Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 33	17
2.1.26	Oberpfalcer, F.: <i>Jazykozpyt</i> . Praha: Jednota českých filologů, 1932.....	17
2.1.27	Oberpfalcer, F.: Slang a argot. In: <i>Československá vlastivěda</i> , svazek III, 1934, s. 311-375	18
2.1.28	SUK, J.: <i>Několik slangových slovníků</i> . Praha: Inverze, 1993	18
2.1.29	SUK, J.: Skupinová mluva a její výzkum. In: <i>Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1995, s. 23.	18
2.1.30	TICHÁ, Z.: Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu. In: <i>Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. – 16. září 1998</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 9	19
2.1.31	Trávníček, F.: <i>Úvod do českého jazyka</i> . Brno: 1948	19
2.1.32	Trost, P.: Argot a slang. In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 1, 1935, s. 240.....	20
2.1.33	Trost, P.: O pražském argotisování. In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 1, 1935, s. 106	20
2.1.34	Utěšený, S.: K pojmosloví a terminologii sociálních nářečí. In: <i>Naše řeč</i> , roč. 62, 1979, s. 88.....	20
2.1.35	Vondráček, M.: Funkční diferenciaci slangu a prof. mluvy. In: <i>Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-25. září 2003</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 2005, s. 17	20
2.1.36	<i>Slovník jazyka českého</i> . Brno: Polygrafie, 1946	21
2.1.37	<i>Příruční slovník jazyka českého</i> , díl V. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1948-1951	21
2.1.38	<i>Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost</i> . Praha: Academia, 2003	21
2.1.39	<i>Encyklopedický slovník češtiny</i> . Praha: Lidové noviny, 2002	21
2.1.40	Shrnutí.....	22
2.2	Onomaziologické práce	22
2.2.1	Ertl, V.: Z našich časopisů. In: <i>Naše řeč</i> , roč. 8, 1924, s. 58.....	22
2.2.2	Hauser, P.: <i>Nauka o slovní zásobě</i> . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980	23
2.2.3	Hubáček, J.: <i>Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů</i> . Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971	23
2.2.4	Hubáček J.: Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu. In: <i>Slovo a slovesnost</i> , roč. 36, 1975, s. 104	23

2.2.5	Hubáček J.: K onomaziologickým postupům ve slovní zásobě slangů. In: <i>Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.- 26. září 1980</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni 1983, s. 36.....	24
2.2.6	Oberpfalcer, F.: <i>Jazykozpyt</i> . Praha: Jednota českých filologů, 1932.....	24
2.2.7	Oberpfalcer, F.: Slang a argot. In: <i>Československá vlastivěda, svazek III</i> , 1934	25
2.2.8	Suk, J.: <i>Několik slangových slovníků</i> . Praha: Inverze, 1993.....	25
2.2.9	Shrnutí.....	25
2.3	Metodologické práce	25
2.3.1	Hubáček, J.: K metodologii zkoumání slangů. In: <i>Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 5	25
2.3.2	Klímeš, L.: Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996). Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1997.....	26
2.3.3	Suk, J.: O sbírání a studiu slangu v praxi. In: Mališ, O. – Machová, S. – Suk, J.: <i>Současný český jazyk. Lexikologie</i> . Praha: Karolinum, 1997	26
2.3.4	Suk, J.: Skupinová mluva a její výzkum. In: <i>Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1995, s. 23	26
2.3.5	Tichá, Z.: Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu. In: <i>Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998</i> . Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 9	27
2.3.6	Shrnutí.....	27
2.4	Materiálové práce	27
2.4.1	Práce zabývající se jedním slangem	27
2.4.2	Některé práce obsahující sběr z různého slangového prostředí.....	28
2.4.2.1	Hubáček, J.: <i>O českých slanzích</i> . Ostrava: Profil, 1979	28
2.4.2.2	Hubáček, J.: <i>Malý slovník českých slangů</i> . Ostrava: Profil, 1988	29
2.4.2.3	Klímeš, L.: Slang hornických, poštovních a železničních učňů v západních Čechách. <i>Sborník PF v Plzni, Jazyk a literatura 10</i> . Praha 1971, s. 11-45	29
2.4.2.4	Suk, J.: <i>Několik slangových slovníků</i> . Praha: Inverze, 1993.....	29
2.4.2.5	Tichá, Z. – Skopec, L.: <i>Tři slangové slovníky</i> . Praha: Karolinum, 2001.....	29
2.4.3	Shrnutí.....	29
3	SLANGOVÝ SLOVNÍČEK.....	30
3.1	Charakteristika hudebního slangu a prostředí.....	30
3.2	Vlastní sběr slangových jednotek	31
3.3	Uspořádání slovníčku a výklad hesel	32
3.4	Seznam zkratk užitých ve slovníčku.....	33
3.5	Slovníková část.....	34
3.6	Slovníková hesla uspořádána do významových kategorií	73
4	UKÁZKA SLANGOVÝCH JAZYKOVÝCH PROJEVŮ	82
5	DISTRIBUCE ONOMAZIOLOGICKÝCH POSTUPŮ VE SLOVNÍ ZÁSOBĚ HUDEBNÍHO SLANGU INTERPRETŮ KLASICKÉ HUDBY	87
5.1	Slovo úvodem	87
5.2	Obecné poznámky	87
5.3	Tvoření slov	88
5.3.1	Transformační postupy	88
5.3.1.1	Odvozování.....	88

5.3.1.2	Skládání	93
5.3.1.3	Zkracování	94
5.3.1.4	Mechanické krácení	95
5.3.1.5	Překrucování – slovní hrátky	95
5.3.2	Transpoziční postupy	96
5.3.2.1	Metaforické přenášení	96
5.3.2.2	Metonymické přenášení	99
5.3.2.3	Víceslovná pojmenování	100
5.3.2.4	Přejímání.....	101
5.4	Závěry	102
6	ČNK A MŮJ SLOVNÍČEK	105
6.1	Závěr	131
7	ZÁVĚR	132
8	REJSTŘÍK SLANGOVÝCH JEDNOTEK	133
9	SEZNAM LITERATURY	136

ÚVOD

Náš národní jazyk je tvořen velkým bohatstvím slovní zásoby. Podílí se na něm nejen slova spisovná, ale i nespisovná. Mezi nimi pak zaujímají přední místo názvy slangové, které se uplatňují v běžném, neoficiálním nebo polooficiálním jazykovém styku. Můžeme se s nimi setkat jak na různých profesionálních pracovištích, tak i v různých zájmových skupinách. Já, jakožto profesionální muzikant, jsem se ve své práci rozhodla věnovat pozornost interpretům klasické hudby (na Liberecku, Pardubicku a v Praze), a to s hlavním cílem zachytit co nejvíce slangových hesel, uspořádat je do slovníčku, onomasiologicky systematizovat jejich způsoby pojmenování a kvantitativně je vyhodnotit.

Má diplomová práce obsahuje celkem sedm kapitol, z toho pět je stěžejních. Jsou jimi druhá, třetí, čtvrtá, pátá a šestá kapitola.

V druhé kapitole bude cílem uvést obecné výklady o slangu se základním komentovaným přehledem některých lingvistických prací (studií, sborníků, článků, slovníků, monografií) českých bohemistů.

Třetí kapitola je věnována vlastnímu slangovému slovníčku, informacím a okolnostem o jeho vzniku, způsobu uspořádání a výkladu slangových hesel a jejich uspořádání do významových kategorií. Stěžejním cílem této části je sestavit přehledný abecedně řazený slovníček.

Čtvrtá kapitola je věnována ukázkám slangových jazykových projevů. Cílem je vytvořit přepis souvislého textu mluvy interpretů klasické hudby a v něm zvýraznit každou slangovou jednotku.

Pátá kapitola byla zpracována ve světle Hubáčkových studií. Cílem je zhodnotit všechnen nashromážděný materiál, vysledovat produktivitu jednotlivých onomaziologických postupů, ve kterých se hudební slangová pojmenování realizují, a postihnout zastoupenost jednotlivých významových kategorií, v nichž se realizují hudební slangová slova.

Cílem v šesté kapitole bylo zjistit, do jaké míry jsou v ČNK obsaženy slangové jednotky z mého slovníčku.

1 CO JE SLANG?

Pojem slang pochází z anglického slova *'s language* = „něčí mluva“.

Jeho obsah nebyl v české lingvistice jednoznačně vymezen. Můžeme však vysledovat některá vymezení, ke kterým se při tvorbě definic autoři hlásí. Za prvé, slang je součástí národního jazyka, který spadá do nespisovné vrstvy slovní zásoby. Za druhé, jedná se o nestrukturní útvar, který nemá vlastní gramatiku a úplnou slovní zásobu. Za třetí, opírá se o spisovnou češtinu a některá nářečí. V neposlední řadě se jedná o mluvu, kterou používají skupiny se společnou činností v komunikaci o této činnosti.

Ve své práci vycházím z definice J. Hubáček: „Slang je svébytnou součástí národní jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nečastěji v polooficiálním a neoficiálním) jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunity jednak jako prostředek vyjádření příslušností k prostředí či k zájmové sféře.“ (J. Hubáček, 1988, 8)

2 ZÁKLADNÍ PŘEHLED ČESKÝCH LINGVISTICKÝCH PRACÍ

Slangem se čeští lingvisté začali systematicky zabývat předběžně v dvacátých letech dvacátého století. Od třicátých let pak narůstá počet prací zabývajících se touto problematikou.

Zájem o slangy je především motivován skutečností, že slangové výrazy pronikají do veřejného a odborného vyjadřování. Další motivací může být i požadavek na úplné poznání jazyka. Proto se slangy stávají předmětem moderního jazykovědného zkoumání, jak o tom svědčí řada různých prací.

Teoretické výsledky zkoumání problematiky slangu můžeme podle Hubáčka sledovat jednak v pracích monotematických, ty usilují o zachycení výraziva určitého prostředí, a jednak v pracích obecně teoretických. V prvním případě jde o poznání slangu spíše druhotně jako důsledek snahy autorů o výklad nashromážděného výraziva.

V neposlední řadě pak vznikají práce, které se snaží zdokumentovat a zachytit vše, co bylo o slangu napsáno. Jednou z nich je práce Lumíra Klimeše *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996)*.

Stejně jako Klimeš rozdělují svůj komentovaný přehled prací do čtyř skupin: na práce terminologické, onomaziologické, metodologické a materiálové.

Mým cílem bude uvést u každé skupiny autory, kteří se danou problematikou zabývali, a okomentovat jejich stěžejní práce. Jednotlivé autory řadím podle abecedy.

2.1 TERMINOLOGICKÉ PRÁCE

Terminologických prací můžeme v české slangové literatuře nalézt mnoho. Jedním z důvodů může být nejednotnost v chápání termínů a hledání nových vymezení pro pojem slang.

Dále se pokusím stručně nastínit názory jednotlivých českých lingvistů na danou problematiku, přičemž se zaměřím především na různá pojetí slangu v české lingvistice.

2.1.1 Bečka, J. V.: Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje.

In: Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1978, s. 2

Tento příspěvek pojednává o podmínkách vzniku a vývoje slangu.

Aby mohl slang vzniknout, musí být podle autora dodrženy tři podmínky, tři znaky slangu: „speciální prostředí, speciální sdělné potřeby a speciální kolektiv“ (J. Bečka, 1978, s. 2).

Sociálním prostředím autor rozumí takové prostředí, které vytváří podmínky pro speciální sdělné potřeby a kde se vykonává určitý speciální druh práce v kolektivu. Je to jeden z nezbytných předpokladů pro vznik a rozvoj slangu.

Další z podmínek je kolektiv. Tím rozumí skupinu lidí, kteří jsou na sebe při práci vázáni a jsou ve vzájemném styku. Jedním pak z přirozených jevů je, že mladší pracovníci přebírají výrazy od starších pracovníků.

Hlavní pozorností řečové činnosti v oblasti slangu je speciální druh práce, který vyžaduje znalost odborných názvů pro předměty, nářadí a jiné pomůcky z určitého oboru či profese.

Dále se autor zabývá rozdíly mezi odbornou terminologií a profesionální nomenklaturou slangu. U odborné terminologie uvádí jako motivaci vzniku vědecké poznání a jeho aplikace. Má obecnou platnost a směřuje k systematickosti. Zatímco slangová nomenklatura vychází z praktické činnosti při práci, vztahuje se ke konkrétním objektům a nepopírá expresivitu. Co se týká vývoje slangové nomenklatury, zmiňuje, že v jednotlivých případech dochází k odlišnostem. Někde lze předpokládat přímý vývoj s vývojem praktické činnosti, jako příklad uvádí mlynářský slang. U jiných slangů pak může být situace daleko složitější.

Termín slang a profesní mluva autor považuje za synonymní.

2.1.2 Bečka, J. V.: Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči.

In: Sborník přednášek ze III. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1988, s. 4

Tento příspěvek se především zaměřuje na studium variant běžně mluvené řeči. Mezi takovéto varianty patří slang.

Autor uvádí, že slovo slang je anglického původu, které označuje hovorová neplně spisovná a neobvyklá slova a obraty. Také slova některých sociálních vrstev nebo profesí, v neposlední řadě i slova urážlivá.

Slang definuje jako „komplex jazykových prostředků, jímž se dorozumívá speciální skupina lidí na speciálním pracovišti o prostředcích a výkonech při speciálním druhu práce.“ (J. Bečka, 1988, 6) Nyní už rozlišuje slangy profesionální neboli pracovní a slangy zájmové.

Slangy profesionálními rozumí spisovnou mluvu, kterou se účastníci dorozumívají i při své práci. Jako příklad uvádí slang hornický, železničářský. Zájmovými slangy rozumí mluvu mimo vlastní práci, ve které se projevuje především stránka expresivní, citový vztah k práci, přezdívky, vtipné narážky. Jako příklad uvádí studentský a vojenský slang. Dále zmiňuje, že pojem slang se někdy může vztahovat jen na slang zájmový, případně na expresivní stránku slangu profesního. Někdy pak profesní slang není označován jako slang. S tímto tvrzení však autor nesouhlasí, neboť i tyto slangy mají stránku expresivní, kterou nelze od nich oddělit.

Aby mohl slang vzniknout, uvádí autor tři podmínky. Jednou z nich je speciální práce, zvláštní pracoviště a ustálený kolektiv lidí. Například za slang nepovažuje mládežnickou mluvu, neboť jí chybí prvek speciálnosti práce a prostředí.

2.1.3 Cuřín, F.: Několik poznámek k argotu a slangu. In: Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977. Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 4

Autor toho článku uvažuje o hranicích mezi slangem a argotem. Uvádí myšlenky ze studií ostatních autorů. Zmiňuje například F. Oberpfalcera, který hovoří o tenké hranici mezi těmito termíny, B. Koudelu, který popírá ryzí podoby argotu a zásadní rozdíl vidí v jeho změnách v lexiku a snaze utajit obsah projevu. Autor zmiňuje i ruské slovníky, které tyto termíny nerozlišují vůbec. Podstatě všemi těmito ukázkami se snaží poukázat na to, že neexistuje žádné jednotné kritérium, které by přesně určovalo, co je slang a co je argot. V závěru práce píše „S hranicí hlavně mezi argotem a slangem je to dnes v české jazykovědě tak, jako s hranicemi nářečí v Čechách. Totiž žádné jádro, jen samý přechodný pás.“ (F. Cuřín, 1987, 9)

2.1.4 Dejmek, B.: Diferenciace slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. In: Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 49

Autor tohoto článku chápe slang jako součást běžně mluveného jazyka a pro jeho vymezení uvádí tři důležité konstitutivní znaky „zainteresovanost lidí, pracovní nebo zájmové pracoviště či prostředí a specifická činnost“ (B. Dejmek, 1989, 49).

Dále se autor věnuje vnitřnímu dělení slangu. Nejprve podle oborů a jejich specializace, poté z hlediska rozlišování expresivních a neutrálních prostředků. Z tohoto dělení pak vychází rozdělení slangu na profesní a zájmový. Profesní výrazy ztotožňuje s nacionálními prostředky, jejichž funkcí je pojmenovat novou věc či skutečnost, kdy stará pojmenování nevyhovují. „Z hlediska expresivity jsou buďto neutrální, nebo s menší mírou expresivity.“ (tamtéž, 51)

Výrazy zájmového slangu ztotožňuje s prostředky expresivními, jejichž funkcí je zaujetí nového vztahu, nového postoje ke skutečnosti či jen potřeba slovních hrátek se slovy.

2.1.5 Dvonč, L.: K otázce sociálních nářečí. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 18, 1957, s. 180n.

Problematikou terminologie slangů se také zabýval L. Dvonč.

Ve své práci shrnuje dosavadní poznatky a odkazuje i k práci ruského lingvisty A. S. Čikoba. Nesouhlasí s termínem sociální nářečí, který souhrnně označuje slang a argot, a navrhuje termín žargon.

2.1.6 Flegl, V.: K pojetí tzv. profesionalismů. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 69*

Pozornost tohoto článku je věnována profesionalismům a jejich nejasnostem a nevyhraněnému statutu. Autor uvádí několik citací, které se touto problematikou zabíraly a z nichž vyplývá, že se nacházejí na hranici mezi slangem a odbornými termíny a mezi spisovností a nespisovností.

V otázce profesionalismů v české lingvistice dospívá autor ke dvěma vymezením, přičemž sám se přiklání k druhému pojetí. „1) k plnému začlenění profesních LFJ mezi výrazivo slangové (v širším smyslu), 2) k diferenčnímu pojetí profesních a slangových (v užším smyslu) LFJ.“ (V. Flegl, 1989, 72)

Flegl tedy chápe profesionalismy jako LFJ ne plně spisovné a nespisovné, které mají především funkci komunikativní, a slangismy pak jako LFJ nespisovné, pro které „je příznačná aktualizací funkce“ (tamtéž, 73).

2.1.7 Filipec, J.: *Česká synonyma z hlediska stylistiky a lexikologie*. Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1961

J. Filipec zde pojednává o nářečích vrstevných, která rozděluje na tři typy. Ty lze určit právě na základě vzájemného porovnání lexikálních prostředků, specifčnosti pojmenovávacího hlediska, rozdílu mezi pojmovým a expresivním významem lexikálních prostředků, tvoření synonymických řad a diferenciaci synonym.

První typ představuje pracovní, profesionální slang, ten obsahuje neoficiální i úzce speciální termíny. Jako druhý typ uvádí skupinový slang, přičemž nepopírá velmi tenkou hranici mezi oběma typy a uvádí některé diferencující znaky. Jedním z nich je motivace vzniku jejich výraziva. Jako třetí typ uvádí argot, jako mluvu zlodějů, lupičů apod., těch, kteří chtějí být po stránce jazykové utajeni.

Rozlišuje slangy pracovní / profesionální, skupinové a argot.

2.1.8 Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980

Tento autor chápe slang jako nespisovou slovní zásobu, která je spjata s pracovním, nebo zájmovým prostředím. Poznamenává, že slovní zásoba profesionální a slangová se někdy v literatuře rozlišuje. Hlavní rozdíl vidí v příslušnosti ke skupinám pracovním, nebo zájmovým. Přesto toto dělení považuje za nevhodné. Nesouhlasí ani s autory, kteří spatřují rozdíl mezi jazykem profesionálních a zájmových skupin, a to ve výrazové obraznosti a synonymičnosti. Tu totiž nachází jak u zájmových skupin, tak i ve velké míře v mluvě profesionální.

Nářečí pak pokládá za „znak živého jazyka“ (P. Hauser, 1980, 23). Tak jako Hubáček i autor vyděluje z lexikální vrstvy profesionalismy i nespisovné odborné názvy.

2.1.9 Havránek, B. – Jedlička, A.: *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981

Autoři této publikace hovoří o slangu jako o jazykových prostředcích, které užívají lidé pracující v jistém oboru v běžně mluvených projevech. Někdy jím může být i pracovní (profesionální mluva), pokud jde o názvy blízké termínům. Argot vydělují zvláště jako soubor speciálních slovních prostředků k sdělení, která úmyslně nemají být srozumitelná nepřislušníkům určité skupiny. Jemu z části se blíží i „jazykové prostředky slovní jiných uzavřených (zájmových) celků, jako tzv. „řeč“ studentská, myslivecká (..)“ (B. Havránek - A. Jedlička, 1981, 9), kterou rovněž označují pojmem slang.

2.1.10 Hubáček, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979

V první kapitole se autor zmiňuje o původu slangu a problémech při jeho definování.

Ve druhé kapitole věnuje pozornost autorům, kteří se zabývají problematikou slangu. Jsou jimi Oberpfalcer, F. Trávníček, Kellner, B. Koudela, Mistrík a Jan Chloupek. Nejdůkladnější hodnotící pohled na pojem slang spatřuje autor u Lumíra Klimeše. Ten doporučuje používat pojem sociální mluva, kterou pak diferencuje na slang a argot.

Na konci této kapitoly dochází J. Hubáček ke třem závěrům. Za prvé, že celkový pohled na slang směřuje k dělení na profesionální (profesní) a zájmový (skupinový). Za druhé, ukazuje na nevhodnost termínu nářečí plus přídavné jméno, a to pro vžitou představu tzv. strukturního jazykového útvaru, jímž slang není. Za třetí, komentuje, že u všech autorů se argot vyděluje jako vrstva výraziva záměrně jinotajného, společensky zpravidla negativně hodnoceného.

Dále se pak věnuje zahraniční literatuře a aspektům slangu. Rozlišuje dva typy aspektů, a to jazykové a mimojazykové. Mezi jazykovými zmiňuje: nespisovnost, komunikativní funkčnost a využívání produktivních pojmenovávacích postupů při tvorbě, systémovost, snahu o pojmovou diferenciaci, stav odborné terminologie, vyjadřování expresivity, vhodnost pro mluvené jazykové projevy. Mimojazykovým faktorem může být složení příslušníků, jejich věk, slangové prostředí či vzdělání, psychické faktory.

2.1.11 Hubáček, J.: K vnitřní diferenciaci slangů. In: Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-27.ledna 1984. Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 12

Obsah toho příspěvku se shoduje s obsahem následujícího článku, neboť byl použit ve výkladu *Obecně o slangu* v úvodu slovníku.

2.1.12 Hubáček, J.: Malý slovník českých slangů. Ostrava: Profil, 1988

V úvodu toho slovníku autor na základě svých dosavadních výzkumů a získaných poznatků definuje slang jako „součástí národní jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nečastěji v polooficiálním a neoficiálním) jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunity jednak jako prostředek vyjádření příslušností k prostředí či k zájmové sféře.“ (J. Hubáček, 1988, 8)

Dále se autor pokouší o vnitřní klasifikaci slangu, neboť slangové názvy tvoří jednu z vrstev národního jazyka, a tak je lze na základě aplikace některých kritérií diferencovat. Mezi základními kritérii zmiňuje: 1) povahu prostředí a motivaci, 2) míru nespisovnosti, 3) stáří, 4) expresivitu, 5) formy, 6) pojmenovávací postup a tvoření.

1) Prostor lze obecně dělit na zájmové a pracovní. Ovšem tak jak autor uvádí, slang takto dělit nelze a ani se pak v pracích nerozlišuje. Jako důvod uvádí malou propracovanost hodnotících kritérií. Východisko pro žádoucí diferenciaci vidí v pojmenovávací motivaci slangového názvu. Názvy zájmové definuje jako „více či méně aktualizované, příznakové členy synonymních řad (jako názvy se zřetelnou konotací).“ Názvy profesní jako „neutrální, bezpříznakové nespisovné termíny vedle termínů spisovných, případně jako neutrální termíny v oblastech, kde dosud terminologie nebyla normalizována. Výskyt synonymních názvů stejné úrovně je malý.“ (J. Hubáček, 1988, 10)

3) Diferenciace slangů podle stáří je nejlépe možná v prostředích se značnou tradicí. Jako příklad autor uvádí řemeslné výroby, železniční dopravu, vojenství aj. Můžeme rozlišovat a) archaismy, které pojmenovávají

skutečnost, která již zanikla, b) neologismy, slova pocíťovaná jako nová, c) slova časově bezpříznaková, která se běžně užívají.

4) Z hlediska emocionality vyděluje J. Hubáček slangové názvy neexpresivní a názvy expresivní, které mohou mít různou intenzitu.

5) Pokud jde o formu, rozlišuje názvy jednoslovné a víceslovné.

6) Na základě způsobu vzniku slangové jednotky uvádí základní rozdělení na transpoziční a transformační postupy.

2.1.13 Hubáček, J.: K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangů. In: Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.-9. ledna 1995. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995, s. 12

Hlavní náplní článku je postihnout, z čeho vyplývá aktuálnost slangů. Autor zmiňuje dva nejdůležitější okruhy: 1. „rozšířenost slangů, jejich stálou invenci a vývojovou otevřenost (neukončenost) a 2. motivaci, tedy faktory slang podmiňující.“ (J. Hubáček, 1995, 18) Mezi tyto jazykové faktory řadí: 1) nespisovnost, 2) komunikativní funkčnost, tou rozumí užívat výrazy výstižné, výrazné, stručné, 3) hledisko systémovosti projevující se obecně i uvnitř jednotlivých slangů, 4) pojmovou diferenciaci, 5) stav, propracovanost a stupeň praktického odborného názvosloví, 6) vyjadřování emocionality, 7) opisnost, motivovanost slangů.

U mimojazykových faktorů uvádí: stupeň uzavřenosti prostředí, jeho stáří, tradice, rychlost rozvoje, věkové a sociální složení příslušníků a psychické faktory.

2.1.14 Hubáček, J.: K aktuálním problémům české sociální dialektologie. In: Sborník přednášek z VI. Konference o slangu a argotu v Plzni 15.-16. září 1998. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 5

Termínům slang a argot se v tomto článku věnuje pozornost v širokém slova smyslu. To znamená, že se o nich mluví jako o sociolektech, o které se zajímá sociální dialektologie.

2.1.15 Hubáček, J.: Výběrový slovník českých slangů. Ostrava: Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity, 2003

V úvodu tohoto slovníku autor vysvětluje slangové názvy (slangismy a profesionalismy) a definuje je jako „pojmenovávací prostředky speciální, které jsou funkční v neoficiálním nebo polooficiálním styku pracovním nebo zájmovém.“ (J. Hubáček, 2003, 3) Dále zmiňuje, že se jedná o slovní zásobu,

která je stále otevřená, proměnlivá a podléhá vývojovým změnám. V neposlední řadě věnuje pozornost i onomaziologické motivaci slangů.

2.1.16 Chloupek, J.: O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In: *Naše řeč*, roč. 52, 1969, s. 141

V tomto článku autor považuje slang, argot a profesionální mluvu za sociální projevy rozrůzněnosti češtiny. Zdůrazňuje rozdíl mezi slangy a profesionální mluvou, kterou rozumí mluvu skupiny zaměstnanců. Termínem slang pak označuje mluvu pracovních a zájmových skupin, která se od profesionální mluvy odlišuje tím, že podstatou jejího vzniku je jazyková hra. Podle Chloupka zájmové skupiny mluví pouze slangy a profesní skupiny mohou užívat profesionální mluvu i slang.

2.1.17 Jaklová, A.: Budeme argot nově definovat? In: *Slovo a slovesnost*, roč. 60, 1999, s. 293

V tomto článku se autorka zamýšlí nad významem pojmu argot a porovnává, jak byl a je chápán a definován.

Klade si otázku, zda jsou argot a slang dvěma útvary nebo jedním, a k této problematice uvádí názory ostatních autorů. Například J. Suka, který navrhuje používat termín argot jen v případech, kdy jde o záměrné utajení informací, J. van Leeuwen – Turnovcovou, která termín argot shledává jako historické argotické lexikum, neboť dnes se tato mluva používá jen ve vězení a označujeme ji jako vězeňský slang.

V závěru autorka dospívá k tomu, že argot se u nás vyvíjí a postupně se mění, protože je to jev, který je spojen nejen se změnami v jazyce, ale i se sociálními podmínkami. Pro nové terminologické vymezení slangu nachází dvě alternativy: a) termínem argot označovat pouze argoty historické a pro ostatní mluvy užívat označení slang, který by se přesněji vymezil a diferencoval; b) termín argot ponechat i pro některé současné mluvy a nově definovat sociální skupiny, které jsou nositeli argotu.

2.1.18 KELLNER, A.: Úvod do dialektologie. Praha: 1954

A. Kellner ve své práci mluví o slangu jako o vrstevném či společenském nářečí. Hodnotí je jako „soubory výrazových prostředků, kterými se od sebe navzájem odlišují uživatelé národního jazyka vlivem jistých společenských činitelů a kterých užívají určité společenské vrstvy, určené zpravidla třídě.“ (A. Kellner, 1954, 74) Slangy vymezuje tím, že je srovnává s místními nářečími. Dospívá k tomuto, že nemají svou vlastní gramatickou stavbu a základní slovní fond, že postrádají jazykovou samostatnost a jejich základem

je národní jazyk, dále že jejich užívání je vázáno jen na jistý okruh lidí a že vůči spisovnému jazyku si zachovávají v plné míře svou výlučnost.

Kellner také zmiňuje hlavní typy vrstevných nářečí. Dělí je podle zaměstnání (horníci, rolníci, jihočeští rybáři), kde jazykové zvláštnosti vyplývají přirozeně z věcné potřeby mluvčího, a podle zájmových skupin, kde se vytvářejí názvy z důvodu citového vztahu k věcem a osobám. Sem řadí mluvu studentů, vojáků, sportovců aj.

Práce tohoto autora byla východiskem pro řadu dalších prací zabývajících se především vymezením termínu slang. S čím zatím nemůžeme s Kellnerem souhlasit, je jeho předpověď o vymírání slangů.

2.1.19 Klimeš, L.: Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996). Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1997

V úvodu této publikace se setkáváme hned s několika definicemi slangu. A to jak je uvádí F. Oberpfalcer, A. Kellner, J.V. Bečka, J. Hubáček a další.

Autor uvádí existenci dvou pojetí slangu, a to v užším a širším smyslu, kdy se odlišuje nebo neodlišuje mluva skupin spojených profesí či zájmem. Mezi oběma mluvami vidí především rozdíl v tom, že profesionální slang má hlavně funkci dorozumívací, má malou proměnlivost, synonymnost a expresivnost. Na druhou stranu připouští, že hranice mezi oběma slangy je neurčitá.

Ostatní kapitoly jsou věnovány metodám výzkumu slangu a hlavní část tvoří bibliografie.

2.1.20 Koudela, B.: Obecné výklady o nářečí. In: Cuřín, F. a kol.: Vývoj českého jazyka a dialektologie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977

V této kapitole je slang, stavovský jazyk i argot řazen mezi takzvaná sociální nářečí. Rozdíl mezi těmito typy tohoto nářečí vychází podle autora z analýzy slovní zásoby a frazeologie. „Stavovské jazyky, neboli profesionální nářečí obsahují výrazy mající charakter odborných termínů a je pro ně příznačná minimální obraznost vyjadřování a nepatrná synonymičnost a snaha o určitost.“ (B. Koudela, 1977, 164) Tím se také odlišují od slangu a argotu, které charakterizuje zálibou ve výrazových posunech, hlavně v metafoře. Rozdíl mezi nimi spatřuje velmi malý, argot charakterizuje jako jazykovou tvořivost, která je motivována snahou o utajení obsahu promluvy.

2.1.21 Krátký, R.: Hantýrka pro samouky. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004

Tato kniha obsahuje ukázkou hovorové mluvy z konce devatenáctého a počátku dvacátého století. Autor místo termínu slang a argot používá výhradně pojem hantýrka. To zdůvodňuje tím, že argot a slang na sebe během vývoje vzájemně působily a mísily se, což mělo za následek přesouvání jednotlivých výrazů z argotu do slangu a naopak. A proto za nejvhodnější považuje používat termín hantýrka, neboť vystihuje jak to, co označoval argot i slang, tak i řeč, která je na jejich pomezí.

2.1.22 Křístek, V.: Poznámky k problematice argotu a slangu. In: Slovo a slovesnost, roč. 34, 1973, s. 98

Tento článek uvádí soupis prací, které se věnovaly problematice argotu a slangu po otištění Oberpfalcerovy stati v *Československé vlastivědě*. Je to spíše práce materiálová, přesto se autor vyjadřuje, že pokud jde o objasnění podstaty těchto jazykových termínů, že nelze říci, že by se dospělo k obecně přijímanému řešení a jednoty.

Mimo jiné upozorňuje na dvě různá chápání pojmu slang. V užším pojetí „přijmout podstatu Jespersenovy trichotomie - argot, slang a jazyk stavovský (v naší novější tradici profesionální mluva)“, v širším pojetí „zahrnout pod pojem slang i mluvy profesionální, rozlišovat tedy argot na straně jedné a slangu na straně druhé.“ (V. Křístek, 1973, 98)

Také vyslovuje svůj nesouhlas s používáním termínu nářečí a přiklání se k označení argot a slangu.

2.1.23 Macháč, J.: K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární). In: Naše řeč, roč. 62, 1979, s. 7

Autor v tomto článku odlišuje mluvu zájmových skupin od mluvy skupin profesních. A to na základě motivace. Rozdíl mezi nimi dokládá na frazeologii, kde v případě zájmových skupin převažuje obraznost, metaforičnost a vyšší stupeň expresivity. Souvislost vidí se spojitostí s vyjadřováním osobního postoje a zálibou v hromadění synonymních prostředků a jejich jazykové hravosti.

**2.1.24 Nekvapil, J.: Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangů.
In: Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni
24.- 27. ledna 1984. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 27**

Autor tohoto článku upozorňuje na běžné zaměňování termínu slangové názvy, výrazy, lexikální jednotky, (popř. slangismy) a termínu slang. Tato záměna pak umožňuje přecházet od chápání slangu jako lexikální vrstvy k jeho chápání jako nějakého komunikačního, nestrukturního útvaru. Slangem „jako komunikační útvar“ lze popisovat jen lokalitu po lokalitě, zatímco když začneme uvažovat o nějakém českém slangu, máme na mysli spíše slang „jako lexikální vrstvu“. Problém autor spatřuje v tom, jestliže se objevují obě pojetí v jedné práci, neboť dochází k metodologickým rozporům a „abstrakce mluveného projevu v případě slangu jako komunikačního útvaru je samozřejmě nižší než v případě slangu jako lexikální vrstvy.“ (J. Nekvapil, 1987, 28.) Proto je třeba správně volit termíny, protože každý z nich může vést k různým závěrům. Autor uvádí příklad na synonymické řadě z trampského slangu, kdy její chápání jakožto slangu „jako komunikačního útvaru“ není možné, neboť tak početnou synonymickou řadu nezná.

V následujícím odstavci je pojednáno o obligatorním a fakultativním slangu. Obligatorním slangem je myšlen slang, jemuž se jedinec během svého života nevyhne. Například studentský, pro muže kdysi vojenský slang. Fakultativním je myšlen takový, s nímž se setkat nemusíme.

**2.1.25 Nekvapil, J.: K vysvětlující síle českého jazykovědného pojmu slang.
In: Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu
v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni,
1989, s. 33**

Článek J. Nekvapila se zamýšlí nad tím, jak se u nás vyvíjel výzkum slangů, dále nad počátky používání pojmu slang a nad důvody, proč a jak tento pojem chápeme dnes.

Jako první autor, který použil termínu slang i s jeho specifikací, je zmíněn V. Ertl, který vycházel z díla O. Jespersena. Na tohoto dánského anglistu navazuje i F. Oberpfalcer, který ve svém *Jazykozpytu* usouvztažňuje pojem slang s jinými lingvistickými pojmy a vytváří model konkrétního výzkumu materiálních studií. Podle Nekvapila tato studie determinovala uvažování o slangu a determinuje ho dodnes.

**2.1.26 Oberpfalcer, F.: Jazykozpyt. Praha: Jednota českých filologů,
1932**

V této mluvnici můžeme najít jednu z prvních českých obecných prací o slangu. Je jím kapitola Slang a argot, kde se hovoří o stavovských mluvách

neboli zvláštních jazyčích. Pod tento termín zahrnuje například mluvu vědeckých oborů, řeč všedních zaměstnání a jiných stavů. Do jiné skupiny řadí mluvu námořníků, studentů, sportovců a herců, a jako jejich společný rys udává snahu po originalitě a odpor ke všemu, co je všední a opotřebované. Podstatě můžeme říci, že tyto rysy připisuje pouze mluvě u skupin zájmových a u dalších skupin tyto rysy neuvádí. Takže toto pojetí by se později shodovalo s dělením na mluvu skupin profesních a skupin zájmových podle motivace vzniku výrazu.

2.1.27 Oberpfalcer, F.: Slang a argot. In: Československá vlastivěda, svazek III, 1934, s. 311-375

V této stati se autor snaží objasnit pojmy jako argot, slang a stavovská mluva. Argot zde autor označuje za zvláštní mluvu, kterou používají zločinci a různá individua za účelem, aby jim nerozuměli ostatní. Může vznikat změnou slov a tvarů obecného jazyka, přejímáním z ostatních jazyků či slovními hříčkami. Slovo slang chápe jako mluvu určitých skupin, jinde označované jako zájmové, ale může jím být i mluva profesních skupin. Dále autor rozebírá rozdíly mezi nářečím a slangem a upozorňuje na to, že se jedná o dva různé termíny, které neoznačují tu samou věc.

2.1.28 SUK, J.: Několik slangových slovníků. Praha: Inverze, 1993

Podle J. Suka (J. Suk, 1993, 21) je slang definován jako „mluva spojená s určitým (většinou výlučným) prostředím nebo s určitou lidskou činností a vážící se proto na určitou skupinu v lidské společnosti jako jazykový doplněk, nahrazující chybějící výrazy ze všeobecné mluvy.“

Argotem rozumí mluvu, která má umělý charakter a byla vytvořena záměrně tak, aby jí nepovoláný nerozuměl. S argotem v čisté podobě se můžeme setkat jen zřídka. Jako příklad uvádí dětskou mluvu. Vzhledem k tomu, že ztrácí svou utajovací funkci a vzrůstává u něho funkce komunikativní, přerůstá přirozenou cestou ve slang.

Dále autor píše, že výraz argot dostal další významy, které celou jeho problematiku zamlžují. Neboť se tohoto výrazu používá pro označení mluvy podsvětí a vulgárních slov.

2.1.29 SUK, J.: Skupinová mluva a její výzkum. In: Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1995, s. 23.

Autor v tomto článku definuje slang jako „skupinovou mluvu netypického, všeobecně neznámého nebo málo známého prostředí“ (J. Suk, 1995, 24). Tvrdí, že expresivita není prvkem zásadního charakteru slangu, ale je jím

hravost a humor. Stejně tak i prvek utajení, k němuž dává příležitost každý neběžný výraz, vidí jako druhotnou funkci slangu. Proto navrhuje omezit vědeckého termínu argot pouze na případy mluvy vědomě utajované a termín slang pro ostatní případy skupinové mluvy.

Termín žargon, jakožto synonymum ke slangu, doporučuje užívat pro mluvu zhusta prokládanou odbornými termíny nebo slangovými prvky. Pro mluvu různých sociálních vrstev navrhuje používat termín sociální nářečí.

2.1.30 TICHÁ, Z.: Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu.
In: Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni
15. – 16. září 1998. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998,
s. 9

Autorka toho článku poukazuje na to, že stále nejednotná terminologie a nepřijímaná jednotná kritéria pro vymezení pojmu slang ovlivňují tvorbu slangových slovníků, zejména výběr jednotek.

Dále uvádí, že za poslední desetiletí, které je spojeno s rozvojem techniky, dochází ke změně v pojetí slangu. Je to dáno tím, že kromě slovníků, které respektují základní lexikografická pravidla, vznikají i kolekce slov, která autorka označuje za pseudolexikografická. Slang je zde chápán jako „nespisovné jazykové prostriedky rozlicnej provenience, ktoré sú v národnom kolektíve všeobecne používané alebo všeobecne srozumiteľné a ktoré celkom alebo do značnej miery stratili príznak svojho povodu.“ (Z. Tichá, 1998, 11) V další části tohoto příspěvku autorka jmenuje slovníky, u nichž spatřuje zmíněný problém. Těmito pracemi se zabývá proto, aby jejich produkce a úroveň negativně neovlivňovala další autory a zpracovatele slangového materiálu.

2.1.31 Trávníček, F.: Úvod do českého jazyka. Brno: 1948

Tento autor považuje slovo slang za 'cizí „ne zcela obecní“, a tak užívá synonymních termínů nářečí společenská, zvláštní, vrstevná. Charakterizuje je podle konkrétních příčin, které vedou k jazykovému rozlišení příslušníků různých společenských vrstev národa, a to prostřednictvím slangového výraziva. Těmito příčinami jsou: 1) „nestejná potřeba výrazových prostředků po stránce věcné, 2) zvláštní věcné pojetí některých věcí, známých i jiným příslušníkům jazyka, 3) různé citové zaujetí, různý citový vztah mluvčího k osobám nebo věcem, 4) snaha některých společenských vrstev po výlučnosti jejich mluvy, nesrozumitelnosti pro příslušníky vrstev jiných, 5) snaha po odlišnosti, krátkosti a úspornosti výrazových prostředků.“ (F. Trávníček, 1948, 27)

Zároveň autor poukazuje na to, že společenské nářečí není strukturní. S podobným výkladem o slangu se můžeme setkat i u A. Kellnera.

2.1.32 Trost, P.: Argot a slang. In: Slovo a slovesnost, roč. 1, 1935, s. 240

Autor této studie navazuje na Oberpfalcera. I on se snaží ujasnit pojmy, jako jsou slang, argot a stavovská mluva. Dochází k závěru, že Oberpfalcerovo rozlišování slangů od argotu nemá pojmové závažnosti, protože slangy přejímají některé prvky z argotu a mají s ním společnou vnitřní podstatu: nahrazování slov pomocí přenášení jmen pro věci afektivně zatížené. Také nesouhlasí s tím, že by slang a argot měly být označovány za druh stavovské mluvy. Je názoru, že toto označení je vyhrazeno pro skupiny spojené stejným povoláním a nelze ho srovnávat se skupinami užívající argot a slang.

2.1.33 Trost, P.: O pražském argotisování. In: Slovo a slovesnost, roč. 1, 1935, s. 106

Zde je pojem argot označen jako termín pro mluvu „proletariátu vyřazenců“, jehož jazyk se vzpírá proti platnému jazykovému řádu jako přední formě sociální vázanosti. Neustále se snaží odhalovat bezpodstatnost jazykové normy a klam jejího vnucování.“ (P. Trost, 1935, 106)

2.1.34 Utěšený, S.: K pojmosloví a terminologii sociálních nářečí. In: Naše řeč, roč. 62, 1979, s. 88

Autor v tomto článku opírá svůj názor o práce J. Hubáčka a V. Bečky. Dochází k myšlence, že „třídění profesionálního slovníku a expresivního slangového výraziva do dvou podstatně rozlišných vrstev, jak to bývá často postulováno, není dosti právo povaze sledovaných jevů, i když jsou ovšem mezi typickými pracovními slangy (např. hornický) a mezi slangy zájmovými (např. sportovní) co do expresivity a synonymické bohatosti velké rozdíly.“ (S. Utěšený, 1979, 90)

Slang chápe jednak jako speciální či zájmové prostředí a jednak jako záležitost expresivně emocionálního nahrazování nebo obměňování jazykových prostředků, které stojí ve středu zájmu mluvčích příslušných kolektivů.

2.1.35 Vondráček, M.: Funkční diferenciaci slangu a prof. mluvy. In: Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-25. září 2003. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 2005, s. 17

Pro tohoto autora je slang „sociolektem, soužící především k vnější delimitaci, vnitřní integraci a současně hierarchizaci společenství jeho nositelů.“ (M. Vondráček, 17) Jeho funkci spatřuje v potřebě jednotlivce a skupin se vymezit v sociálním okolí a zaujmout v něm jistou pozici. Zároveň

„napomáhá sebeuvědomění odlišnosti i sounáležitosti a v rámci těchto kategorií společenství dále hierarchizuje.“ (tamtéž, 17) Pro mluvy zájmových a profesních skupin volí termín profesní mluva. Té pak v jeho podání zcela schází „sociálně integrační strukturní potenciál“, takže nemůže být sociolektem, ale je funkčním jazykem, který slouží k praktické odborné komunikaci. A jak podle autora lze tedy bezpečně poznat, zda jde o slang či profesní mluvu? Stačí si uvědomit záměr mluvčího, zda chtěl vyjádřit příslušnost k určité skupině, nebo se domluvit. To, že se velmi často objevují oba záměry najednou, tak jako je tomu i v hudebním slangu, autor zřejmě nedomyslel, a proto tento způsob klasifikace by s sebou nesl mnoho problémů.

2.1.36 Slovník jazyka českého. Brno: Polygrafie, 1946

Slang „z angl. = stavovská mluva, společenské nářečí; někdy= mluva měst. vrstva, hlavně mládeže.“

2.1.37 Příruční slovník jazyka českého, díl V. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1948-1951

Definice slangu toho slovníku: „Mluva příslušníků určitého zaměstnání n. uzavřené společenské skupiny, spojené společným zájmem. Slang sportovní, studentský, vojenský, umělecký aj.“ (Příruční slovník jazyka českého, 1948-1951, 343). Můžeme tedy konstatovat, že zde je slang chápán v širším pojetí, tedy je pod ním zahrnuta jak mluva profesních, tak i zájmových skupin.

2.1.38 Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 2003

V tomto slovníku je slang definován jako „mluva lidí stejného zájmového n. pracovního prostředí s charakteristickými (zprav. expresivními) výrazy: hornický, studentský, vojenský, sportovní s.; profesionální, zájmový s.“ (Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 2003, 392)

Z této definice vyplývá, že slang nám označuje jak mluvu profesních, tak i zájmových skupin.

2.1.39 Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Lidové noviny, 2002

Zde je slang definován jako „svěbytná součást národního jazyka, již má podobu nespisovné nebo hovorové vrstvy speciálního pojmenování (jednoslovných i frazémů), realizované v běžné, nejčastěji polooficiální a neoficiální jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím

nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře.“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, 405.) Tento slovník uvádí definici J. Hubáčka.

2.1.40 Shrnutí

Z výše uvedených prací můžeme vysledovat, že co autor, to jiná definice slangu.

Někteří autoři hovoří o stavovských mluvách, sociálních nářečích, jiní vydělují profesní mluvu od slangu, jiní ji zase do něho zahrnují. Pro někoho je slangem pouze zájmová mluva, jiný jím rozumí jak mluvu zájmovou, tak i mluvu profesní. V současné době se přikláníme k definici a pojetí J. Hubáčka, který v rámci slangu na základě pojmenovávací motivace vyděluje profesionalismy a slangismy.

2.2 ONOMAZIOLOGICKÉ PRÁCE

Onomaziologické práce jsou takové práce, ve kterých se jejich autoři zabývají způsoby obohacování slovní, v našem případě slangové zásoby.

Tyto práce, ve srovnání s pracemi terminologickými, nejsou tak početné.

Může jim být věnována celá publikace jako je tomu u práce J. Hubáčka *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangu*. Nebo jen pár kapitol v úvodu k nashromážděnému slangovému materiálu nebo článek v časopise či sborníku.

2.2.1 Ertl, V.: Z našich časopisů. In: Naše řeč, roč. 8, 1924, s. 58

Autor tohoto článku pojednává o pražském slangu, který definuje jako „způsob řeči, který se rodí v ulicích a velkých měst“ (V. Ertl, 1924, 59), který nenáleží žádné společenské vrstvě ani stavu, ale všem, kdo jsou pro ni psychologicky disponováni. Jsou zde uvedeny jak výrazy z pražského argotu a slangu, tak ze „speciálního studentského slovníku.“ (tamtéž 58n.) Tato mluva je motivována snahou překvapit a o originalitu, silou výrazu a komičností. Podle autora slang sí bere výrazy s běžným významem a těm pak vtiskuje význam jiný. Využívá k tomu takových metafor, které pak budí komický nebo groteskní dojem. Dále může přejímat slova odkudkoli i od slov vulgárních. Zmiňuje i způsob, kdy slang zasahuje do formální stránky jazyka, a to buď komolením nebo přetvořováním slov spisovných. Onomaziologické postupy uvedené v tomto článku se shodují s těmi dnešními.

2.2.2 Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980

Při způsobu utváření slangových jednotek autor zmiňuje především univerbizaci, haplogonii, sousloví a frazémy, sémantické tvoření a přejímání slov z cizích jazyků.

2.2.3 Hubáček, J.: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971

V této práci sleduje autor dva základní cíle. Vysledovat obecně u slangů 1) produktivitu jednotlivých onomaziologických postupů, 2) zastoupenost jednotlivých významových kategorií, ve kterých se slangová pojmenování realizují.

Autor pracuje s 2618 doklady, které v sobě zahrnují více než 60 různých slangů. Svůj nashromážděný materiál považuje za dostatečně reprezentativní, neboť se můžou dva různé slangy navzájem konfrontovat a četnost a celková různost sledovaných slangů jsou dostatečně velké.

V úvodu rozděluje pojmenovávací postupy na slovotvorné, kdy vznikají nová slova, a na takové, kdy se využívá již názvů hotových. Sem řadí sémantické tvoření, tvoření pojmenování víceslovných a přejímání. V dalších kapitolách pracuje postupně se všemi pojmenovávacími postupy, charakterizuje je a zařazuje do nich příslušné slangové jednotky. V závěru komentuje výsledky své práce a pro přehlednou orientaci je uvádí v tabulkách. Jako nejproduktivnější onomaziologické postupy zmiňuje odvozování, sémantické tvoření a přejímání. Co se týká zastoupenosti jednotlivých významových kategorií, mezi nejpočetnějšími uvádí kategorii prostředků, kategorii názvů dějů a jejich výsledků a kategorii názvů míst.

2.2.4 Hubáček J.: Distribuce onomaziologických postupů v slovní zásobě jednoho slangu. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 36, 1975, s. 104

Tento článek se zabývá onomaziologickými postupy vyskytující se v železničářském slangu. V úvodu autor konstatuje, že pro sledování těchto postupů platí stejná pravidla jako u ostatní slovní zásoby. Stejně jako v předešlých svých pracích zmiňuje postupy slovotvorné, kterým nově říká transformační, a postupy transpoziční. Do transformačních postupů řadí odvozování, skládání, zkracování, mechanické krácení a překrucování, a do transpozičních postupů metaforické a metonymické přenášení, tvoření názvů víceslovných a přejímání.

V následujících odstavcích se věnuje jednotlivým postupům, vymezuje to, co je pro ně charakteristické, a uvádí konkrétní příklady.

Pro odvozování je podle autora typické, že patří k nejčastějšímu slovotvornému postupu, přičemž se převážně vyskytuje sufixace. Jako nejčastější přípony tohoto postupu uvádí: *-ák, -ka, -čka, -ař, -ář*. Velmi častou motivací u odvozování zmiňuje univerbizaci.

Skládání komentuje jako méně častý postup. I zde se uplatňuje univerbizace. Mechanické krácení, zkracování a překrucování uvádí jako zvláštní způsoby, které se uplatňují jen okrajově.

Vysokou frekvenci má v železničářském slangu metaforické přenášení. „Rozumí se jím využívání názvů běžných ve spisovném jazyce, v obecné češtině, méně často v některém nářečí k značení nového, specifického významu, a to na základě podobnosti některého (zpravidla nápadného) znaku zahrnutého a vyjádřeného v názvu výchozím s některým výrazným znakem, který je obsažen v pojmu pojmenovaném (označovaném názvem metaforickým).“ (J. Hubáček, 1975, 107) Jako motivaci zmiňuje potřebu jazykově vyjádřit novou skutečnost, u nichž si mluvčí uvědomuje podobnost s jinou skutečností.

Metonymickým přenášením autor rozumí „přenesení slova na jinou věc nebo představu, která s věcí nebo představou věcně souvisí nebo s ní má spojitost.“ (tamtéž, 107) Na rozdíl od metaforického přenášení není při motivaci názvů metonymických aktuální vyjadřování expresivity.

K víceslovným názvům řadí sdružená pojmenování, která nejsou tak častá, a frazeologická spojení.

V závěru uvádí nejproduktivnější postupy při utváření železničářského slangu. Je jím odvozování a sémantické tvoření.

2.2.5 Hubáček J.: K onomaziologickým postupům ve slovní zásobě slangů. In: Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.- 26. září 1980. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni 1983, s. 36

Pojednání o onomaziologických postupech ve slovní zásobě slangů se v tomto článku shoduje s ostatními uvedenými pracemi tohoto autora.

2.2.6 Oberpfalcer, F.: Jazykozpyt. Praha: Jednota českých filologů, 1932

Způsob, kterým se uskutečňuje obohacování slovní zásoby, vidí autor v nahrazování všedních i odvážných výrazů novotvory, vypůjčováním slov z cizích jazyků. Především u mimo vědeckých oborů a zaměstnání spatřuje snahu po novosti, vtipu, rozmaru, ironii a vynalézavosti. Dále zmiňuje i změnu vnější podoby. Jmenuje například zkracování, vypouštění slabiky či slabik na začátku, uprostřed nebo na konci slova.

2.2.7 Oberpfalcer, F.: Slang a argot. In: Československá vlastivěda, svazek III, 1934

Na základě konkrétních ukázek z argotu a slangu (studentského, vojenského, mysliveckého, sportovního) se autor snaží doložit výrazné slovotvorné tendence. Za frekventované považuje odvozování pomocí přípony, zkracování, přejímání slov a hláskové změny.

2.2.8 Suk, J.: Několik slangových slovníků. Praha: Inverze, 1993

V úvodu tohoto slovníku se autor zmiňuje o způsobu vytváření slangových slov. Píše o přebírání obecných slov, jimž je pak dán nový význam, dále o přetvoření slov, zkracování, přejímání, odvozování, v zásadě nezmiňuje nic nového.

2.2.9 Shrnutí

Autoři, kteří se zabývají onomaziologickými postupy ve slovní zásobě slangů, popisují dva typy tvorby názvů. U prvního typu se užívá již existujících názvů (ať už v daném nebo v cizím jazyce) a ty dávají novému heslu odlišný význam. Druhý typ tvoří nové názvy, které vznikají vnější úpravou existujícího slova.

Pro první typ užívá J. Hubáček označení postupy transpoziční, pro druhý typ transformační. Většina autorů k transpozičním postupům řadí metaforické a metonymické přenášení, přejímání. J. Hubáček k nim přiřazuje i víceslovná sdružená pojmenování a frazeologická spojení. Mezi postupy transformační řadí odvozování, skládání, zkracování, mechanické krácení a překrucování. Jako nejčastější postup se uvádí odvozování a přenášení významu.

2.3 METODOLOGICKÉ PRÁCE

Autoři těchto prací se zabývají různými metodologickými otázkami. Například řeší jak zpracovávat slangové slovníky, jaké postupy volit při sběru slangových jednotek, jak postupovat při sestavování slovníků. K objasnění této problematiky uvádím následující práce.

2.3.1 Hubáček, J.: K metodologii zkoumání slangů. In: Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989. s. 5

Autor v této studii shrnuje své praktické poznatky a možné postupy, které lze aplikovat při zkoumání a zpracovávání slangu. Je přesvědčen o tom, že

sběratel slangu by měl být odborně připraven, aby mohl provádět jazykovědné analýzy, a to zejména v oblasti stylistické, lexikologické a sociolingvistické. Za nezbytnou věc považuje i znalost prostředí, kvůli správné charakteristice, systematickému sběru materiálu, jeho analýze, výkladu utřídění a formulaci užitečných hodnotících závěrů. Dále uvádí možnosti výzkumu a zabývá se kritérii pro výběr informátorů.

Co se týká analýzy a hodnocení, je zastáncem lexikografického přístupu, což spočívá v uvádění věcného významu (termín, opis, odkaz na synonyma) u každé jednotky. Připouští i uvedení stylistických hodnot, způsobu tvoření a údajů o onomaziologické motivaci. V závěru konstatuje, že sebraný slangový materiál lze prezentovat v souvislém textu (beletristicky) nebo uspořádáním hesel podle abecedy, případně podle zařazení do významových kategorií (lexikograficky).

2.3.2 Klimeš, L.: Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996). Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1997

Co se týká metodologického výzkumu, autor zmiňuje šest možných metod. Jsou jimi: poslechová metoda, excerpce, dotazníková metoda, zjišťování frekvence, záznam na magnetofonovou pásku a statická metoda. Jako za nejčastější uvádí metodu poslechu a excerpce.

2.3.3 Suk, J.: O sbírání a studiu slangu v praxi. In: Mališ, O. – Machová, S. – Suk, J.: *Současný český jazyk. Lexikologie*. Praha: Karolinum, 1997

V těchto skriptech autor klade důraz především na teoretickou připravenost sběratele, který by měl být schopen si vytvořit vlastní teorii o slangu. Při sestavování slovníku doporučuje abecední, popřípadě i tematické řazení synonymních skupin. Ve struktuře hesla by se měly objevit tyto části: lexém, gramatické kategorie, výslovnost, překlad nebo definice, příklady užití, synonyma, frazeologismy, případně některé další poznámky.

2.3.4 Suk, J.: Skupinová mluva a její výzkum. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1995, s. 23

Hlavní pozornost na této přednášce byla věnována sběru materiálu. Sběratel při svém shromažďování materiálu by si měl kromě výrazů zaznamenávat i jejich kontext, nositele, příjemce i okolnosti, za nichž byly proneseny. V žádné případě by neměl zamlčovat „nesprávné“ výrazy a

zkreslovat záznamy. Důležité je i dodržování určitých etických pravidel, zachovávat důstojnost a soukromí informátorů.

2.3.5 Tichá, Z.: Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu.
In: Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni
15.–16. září 1998. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998,
s. 9

Metodická otázka v tomto příspěvku je věnována pozornosti uspořádání heslových jednotek.

Jako za nejčastěji používané autorka označuje abecední, které odpovídá sémaziologickému přístupu a je výhodné pro neznalé uživatele a překladatele. Další možností je věcné uspořádání podle tematických okruhů, které dobře ukazuje synonymní řady. Je vhodné pro znalce slangu. Autorka se zamýšlí i nad problémy, které mohou vzniknout při uvádění reprezentativních tvarů. Mohou jimi být například: utváření grafické podoby pro slova mající původ v cizím jazyce nebo uvádění nespisovných tvarů a koncovek, tak jak se používají.

2.3.6 Shrnutí

Z většiny metodologických prací, které se věnují různým způsobům sběru slangového materiálu, vyplývá, že k nejvhodnějším z nich patří metoda poslechová neboli přímý výzkum. J. Hubáček také upozorňuje na sběratelovu nezbytnou teoretickou připravenost a znalost zkoumaného prostředí. Práce, které se zabývají lexikografií, uvádějí dvě možná řazení lexikálních jednotek. A to buď abecední nebo podle významových okruhů.

2.4 PRÁCE MATERIÁLOVÉ

Práce materiálové se zabývají sběrem jednotek jednoho nebo více slangů. Takových to prací je u nás velmi mnoho.

2.4.1 Práce zabývající se jedním slangem

Práce zabývající se sběrem jednoho konkrétního slangu najdeme u nás nespočet. Jen sám Klimeš zaznamenal sběr 68 různých slangů (nepočítaje do toho diplomové práce). Proto jmenujme alespoň některé autory, kteří se podíleli na sběru jednotlivých, nejvíce zastoupených slangů.

V oblasti sportovního slangu můžeme zmínit: Z. Sudu, E. Minářovou, V. Flégla, M. Terčovou, D. Málka, E. Schneiderovou, L. Svobodu a další. Velmi populární je a byl i studentský slang, o něm se můžeme více dozvědět

v pracích H. Chýlové, M. Smolíkové, J. Štěpána, M. Báči, J. Hubáčka, J. Kašpárka, L. Klimeše, P. Mareše, B. Témy aj. Podobně je na tom i mládežnický slang, jím se zabývají B. Junková, M. Smolíková, J. Kolařík, F. Čapek aj. Dostatek nashromážděného materiálu můžeme najít i v oblasti železničářského slangu, mezi největší sběratele jmenujme především J. Hubáčka, dále J. Honse, L. Klimeše, E. Krškovou, E. Mlezivu, J. Možného, B. Tému, D. Texlovou aj. O slangu hornickém píše P. Hauser, F. Kopečný, E. Kalista, V. Křísek aj.

Velmi populární je i slang vojenský (jmenujme například A. Jaklovou a J. Nekvapila), lékařský (V. Těšínská, M. Churavý, A. Tejnor aj.), vězeňský (M. David, V. Hejduk, J. Suk aj.), myslivecký (J. Borek, J. Prudký, K. Šiman aj.), počítačový (J. Svobodová, V. Koblížek, aj.). V malé míře pak najdeme i práce zabývající se slangem rodinným, tanečním, hasičským, leteckým, lékařenským, šachovým, poštovním, tramským, pekařským, horolezeckým atd.

Co se týká hudebního slangu, konkrétně hudebního slangu z oblasti vážné hudby, našla jsem pouze pár příspěvků.

Jedním z nich byla kapitolka hudebního slangu v díle J. Hubáčka *O českých slanzích*. Zde je zmíněno 29 slangových jednotek.

Druhým z nich byl příspěvek Alice Krausové, *Slang hudebníků v oblasti vážné hudby*, který byl pronesen v Plzni, při příležitosti čtvrté konference o slangu a argotu.

Autorka v tomto článku uvádí jen některé příklady z několika tematických okruhů. Jsou jimi: okruh hudebních nástrojů, které dále rozděluje na výrazy s vysokou nebo dosti vysokou frekvencí a na méně frekventované názvy, okruh označující způsob hry a druhy doprovodů, okruh týkající se techniky a kvality hry a okruh dirigování.

Z části je naší problematice věnován i příspěvek Miroslava Churavého, *Hudební slang*, který byl zaznamenán na druhé konferenci o slangu a argotu v Plzni. Obsahuje hesla nejen z oblasti vážné hudby, ale i z oblasti jazzu. Autor zmiňuje především emocionální, neobvyklé výrazy. Uvádí slangové jednotky z oblasti operního zpěvu, z oblasti hudebních nástrojů, přednesu hry aj. Okrajově se dotýká způsobu vzniku slangových jednotek.

2.4.2 Některé práce obsahující sběr z různého slangového prostředí

Takovýchto prací najdeme podstatně méně. Svoji pozornost zaměřují na ty nejzákladnější. Většinu z nich tvoří slovníky.

2.4.2.1 Hubáček, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979

Tato publikace obsahuje slang železničářský, sportovní, myslivecký, studentský, žákovský, tramský, vojenský, divadelní, filmařský, lékařský, motorický, technický, hornický, hutnický, řemeslnický, policejní, kartářský,

rybářský, stavařský a další jiné slangy, které již jsou zastoupeny menším počtem nashromážděného materiálu.

2.4.2.2 Hubáček, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988

V tomto slovníku je nejvíce zastoupen slang: sportovní, železničářský, myslivecký, trampský, vojenský, divadelní, televizní a motoristický. Dále pak v menší míře i slang administrativní, akvaristický, celnický, cirkusácký, filmařský, hornický, kamenický atd.

2.4.2.3 Klimeš, L.: *Slang hornických, poštovních a železničních učňů v západních Čechách*. Sborník PF v Plzni, *Jazyk a literatura 10*. Praha 1971, s. 11-45

V této práci se mimo jiné setkáváme s pohledem na slang i z hlediska rytmu jeho vývoje a využití slangové slavní zásoby s použitím statistických a matematicko-lingvistických metod.

2.4.2.4 Suk, J.: *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1993

Tato práce pojednává o současném českém kriminálním slangu, slangu chartistů, profesionálních řidičů, teplárenských zaměstnanců a vojenském slangu.

2.4.2.5 Tichá, Z. – Skopce, L.: *Tři slangové slovníky*. Praha: Karolinum, 2001

V tomto slovníku je zachycen materiál ze třech různých prostředí. Najdeme tu slang kulturistů, motorismu - od Z. Tiché, a šachový slang od L. Skopce. Slangové jednotky ve slovnících jsou řazeny do významových kategorií. Na závěr každého slovníku jsou uvedeny ukázky souvislé mluvy.

2.4.3 Shrnutí

Autorů, kteří se zajímají o sběr slangu či slangů, je mnoho. Jejich práce můžeme najít v samostatných slovnících, ve sbornících, v různých lingvistických a odborných časopisech, ale také i v diplomových pracích, které dosud nebyly všechny zmapovány. Mezi často shromažďované slangy patří: slang studentský a žákovský, mládežnický, vojenský, železničářský a sportovců.

3 SLANGOVÝ SLOVNÍČEK

3.1 CHARAKTERISTIKA HUDEBNÍHO SLANGU A PROSTŘEDÍ

Charakteristika hudebního prostředí

Hudba je jeden z nejstarších uměleckých oborů, který provází člověka od neolitu do současnosti. Když mluvíme o hudbě interpretů klasické hudby, máme na mysli hudbu od baroka po dnešek.

Co se týká osobnostní skladby hudebníků, bývají to lidé velmi citliví, inteligentní, ve svém oboru vzdělaní (pakliže jsou profesionálové).

Věk interpretů klasické hudby je různý. Mohou jimi být děti i důchodci. U profesionálních souborů a orchestrů se věk může pohybovat od 20 do 60 let.

Stejně tak jako klasickou hudbu vnímá většina populace jako uzavřenou oblast, tak i hudební prostředí interpretů klasické hudby můžeme označit jako za prostředí uzavřené.

Charakteristika hudebního slangu

~~Ve svém~~ nashromážděném materiálu hudebního slangu můžeme vysledovat dvě skupiny výrazů:

1) Výrazy, které napomáhají stručnosti, srozumitelnosti, a tedy usnadňují komunikaci. Je pro ně typická citová neutralita, dále jednoslovnost, operativnost, jednoznačnost a vysoká frekvence užití v pracovní komunikaci. Například: *osminka, interák, absolvák, konzerva, smyčce, akáda, listovka*, atd.

2) Výrazy, které slouží k oživení pracovní i mimopracovní komunikace. Cílem mluvčího, který bývá občas i sám autor výrazu, je pobavit sebe i kolegy, zpestřit jistou stereotypnost v každodenních rituálech. Výrazy tohoto typu se vyznačují různou mírou expresivity. Často se zde uplatňují slovní hrátky a metafora. Frekvence užití bývá různá. Liší se od jednotlivých výrazů i jednotlivých mluvčích.

Například: *Šrabat nátěr, smrk, Čtveráci, mlžič, ulička lásky, Prohnaná nevěsta*.

Nutno také zdůraznit, že mnohé výrazy nelze přesně zařadit do zmíněných skupin, neboť stojí na rozhraní.

3.2 VLASTNÍ SBĚR SLANGOVÝCH JEDNOTEK

Sběrem slangových hesel jsem se začala zabývat již v prvním ročníku na vysoké škole v rámci seminární práce z lexikologie. Soustavným sběrem materiálu k jazykovědným účelům se zabývám od roku 2005.

Hlavním popudem ke sběru byla vlastní zkušenost a osobní znalost hudebního prostředí. Již od dětství jsem se pohybovala mezi amatérskými i profesionálními muzikanty. Od svých sedmi let jsem se učila hrát na klavír v Základní umělecké škole v Liberci, kde nyní učím, a později i na housle, což mě vedlo k dalším poznatkům z oblasti problematiky orchestrální hry.

Nyní studuji hudební výchovu na Pedagogické fakultě v Praze a hru na klavír na pardubické konzervatoři. A právě z těchto důvodů jsem se zaměřila na sběr slangových jednotek z oblasti Liberecka, Pardubicka a Prahy.

Ke sběru slangového materiálu jsem využívala pomoc informátorů, přímého odposlouchávání jazykových projevů a v menší míře dotazníků.

V prvním případě byly slangové jednotky získávány rozhovorem s interprety. Ti byli různého věku i profesního zaměření. S využitím zmíněných zkušeností a znalostí bylo možno rozhovor usměrňovat a tázat se na některé názvy přímo. U některých vzdálenějších informátorů bylo použito i formy písemné, a to v podobě dotazníku. Jednalo se především o studenty a učitele na Pardubicku a Liberecku. Dotazník měl formát A5 a v několika větách v něm bylo vysvětleno, co se po adresátovi chce. Jelikož z padesáti rozdaných položek se vrátilo pouze jedenáct, od této metody jsem brzy upustila.

Dalším a největším zdrojem k získávání nových hesel byl vlastní odposlech. A to především na Konzervatoři v Pardubicích a v Praze, na AMU, v ZUS Liberec, na Pedagogické fakultě v Praze, na hodinách hlavních oborů, na orchestrálních a sborových zkouškách, na hudebních festivalech, na hodinách teorie, na koncertech a o přestávkách. K dokumentaci jsem ponejvíce používala tužku a papír, ojediněle diktafon. (Ve většině případů si interpreti nepřáli záznam v podobě zvukové nahrávky.)

3.3 USPOŘÁDÁNÍ SLOVNÍČKU A VÝKLAD HESEL

Slovníček je rozdělen do dvou částí. V první části jsou slangové jednotky řazeny podle abecedy a je u nich uveden význam, popř. synonyma, motivace vzniku a kolokace. Druhou část slovníku tvoří významové kategorie, do nichž jsou abecedně zařazeny jednotlivá lemmata.

Slovníček vychází z běžných zásad a pravopisných norem uplatňovaných v současných výkladových slovnících, zejména v *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost*.

Struktura hesla

Na prvním řádku uvádím tučně vytištěné lemma v reprezentativním tvaru. To znamená, že podstatná jména mají podobu jednotného čísla v prvním pádě a slovesa infinitivu. Výjimku tvoří podstatná jména, která jsou uvedena v množném čísle, neboť se v jednotném čísle ve slangové mluvě nevyskytují, a pár víceslovných spojení, kde sloveso je užito v jeho nejběžnější podobě. Za heslem jsou základní mluvnické údaje: u podstatných jmen koncovka 2. pádu a mluvnický rod (*m.* = maskulinum, *f.* = femininum, *n.* = neutrum), u sloves vid (*dok.* = dokonavý, *nedok.* = nedokonavý). U víceslovných názvů mluvnické údaje neuvádím.

V druhém řádku je výklad slangového slova se snahou o co nejstručnější a nejvýstižnější vysvětlení. Konkrétní díla jsou psána kurzívou. Pokud má heslo k sobě synonymum, popř. synonyma, jsou abecedně seřazena a uvedena na třetím řádku.

Předposlední řádek uvádí motivaci vzniku slangové jednotky. Jestliže se uplatňuje i motivace po univerbizaci, zmiňuji ji na prvním místě. Dále na základě Hubáčkových studií uvádím jeden ze způsobů vzniku slangových jednotek (odvozování, skládání, zkracování, slovní hrátky, víceslovné spojení, přejímání, metaforické a metonymické přenášení) a s tím dále pracuji při hodnocení a kvantitativním vyhodnocování. Tam, kde je možná dvojí motivace, uvádím obě, s tím že do kvantitativního hodnocení vybírám tu dominující, zmíněnou jako první.

Poslední řádek patří ukázce užití slangového slova ve větě. Je psán kurzívou. Pokud má slangové heslo více významů, tak je každý uveden zvlášť za příslušným číslem.

3.4 SEZNAM ZKRATEK UŽITÝCH VE SLOVNÍČKU

adj. = adjektivum

adv. = adverbium

dok. = dokonavý rod

f. = femininum

m. = maskulinum

n. = neutrum

nedok. = nedokonavý rod

pl. = plurál

pomn. = pomnožné číslo

syn. = synonymum

3.5 SLOVNÍKOVÁ ČÁST

absolvák, -u, m.

absolventský koncert

syn. absolvent'ák

motivace: univerbizací, odvozováním

Kdy máš absolvák?

absolvent'ák, -u, m.

absolventský koncert

syn. absolvák

motivace: univerbizací, odvozováním

Příští týden mám absolvent'ák.

abonent'ák, -u, m.

abonentní koncert

motivace: univerbizací, odvozováním

Budu mít lístky na ten abonent'ák.

akáda, -y, f.

zkratka pro ústav Akademii múzických umění

motivace: univerbizací, zkracováním

Studuji na akádě.

alterák, -u, m.

alterovaný akord

motivace: univerbizací, odvozováním

Není to alterák?

altík, -u, m.

označení pro alt

motivace: odvozováním

Jsem druhý altík.

anšlág, -u, m.

předehra bubínku při pochodu

motivace: přejímáním

Nejdříve zazní anšlág.

babka klepáčovka

tréma

motivace: víceslovným spojením

Á, dostavila se babka klepáčovka.

banán, -u, m.

1. označení pro znaménka síly

motivace: metaforickým přenášením

Ať tam jsou ty banány slyšet.

2. označení pro vyboulený tón, který se užívá při barokní interpretaci

motivace: metaforickým přenášením

Na tomhle místě bych hrál banán.

basa, -y, f.

označení pro violoncello

syn. čelíčko

motivace: metonymickým přenášením

Ted' budou hrát basy!

basák, -u, m.

označení pro basový klíč

motivace: univerbizací, odvozováním

Basák ještě moc neovládám.

baskřídlovka, -y, f.

basová křídlovka

motivace: skládání

Baskřídlovka v této skladbě nic nehraje.

Besedňák, -u, m.

Besední dům

motivace: univerbizací, odvozováním

V Besedňáku, tam kde sídlí filharmonie?

Bétovenka, -y, f.

označení pro klavírní soutěž *Beethovenův Hradec*

motivace: univerbizací, odvozováním

V loni na Bétovence nehrála.

blábolení, -í, n.

umělecky nehodnotná improvizace

motivace: metaforickým přenášením

Takové blábolení jsem už dlouhou neslyšel.

Blatník -u, m.

označení pro symfonickou báseň *Blaník* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Blatník moc nemusím.

bohemka, -y, f.

označení pro piano značky Bohemia

motivace: odvozováním

Na bohemku se mi moc dobře Chopin nehraje.

brambora, -y, f.

značka pro *Codu*

syn. volant

motivace: metaforickým přenášením

Hrajeme od brambory.

Braniborák, -u, m.

Braniborský koncert

motivace: univerbizací, odvozováním

Zítra hrajou třetí Braniborák.

brejle, -í, f. pomn.

značka upozorňující na kritické místo

motivace: metonymickým přenášením

Ty to máš samý brejle!

brouk, -a, m.

označení pro hudební značku *segno* symbolizující hrát opakovaně předchozí takt

syn. lenoch, 2.šváb

motivace: metaforickým přenášením

Tyhle brouky nemám rád, pořád dokola.

Břeh, -u, m.

označení pro koncertní etudu *Na břehu mořském*, klavírní skladba od B. Smetany

motivace: zkracováním

Zase jsem zvorala Břeh.

bučet, nedok.

zpívat bez uplatnění hlavového tónu

motivace: metaforickým přenášením

Pořád bučíš.

cuk, -u, m.

pozoun, též pouze snižec (pohyblivá část pozounu)

syn. hulvát, kropáč, tahák

motivace: metaforickým přenášením

Hraje na cuk.

cvajdo, -a, n.

sekunda volta

motivace: přejímáním

Rovnou cvajdo.

Čárka, -y, f.

označení pro symfonickou báseň *Šárka* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Odpoledne zkouška Čárky.

čarovat, nedok.

dirigovat nejasnými gesty

syn. vyšívát

motivace: metaforickým přenášením

Už zase čaruje!

čelíčko, -a, n.

označení pro violoncello

syn. basa

motivace: odvozováním

Kde máš to své čelíčko?

čelismus, -u, m.

vysoké violoncellové umění

motivace: odvozováním

To je součástí čelismu.

černo, adv.

označení pro hodně not v partu

syn. poděláno od much

motivace: metaforickým přenášením

Koukni na druhou stránku, tam je úplně černo.

Česká, -ý, adj.

Česká filharmonie

motivace: zkracováním

Co hraje zítra Česká?

Čtveráci, -ů, pl.

Čtvero ročních dob, dílo A. Vivaldiho

motivace: univerbizací, slovními hrátkami

Hrajeme Čtveráky.

čtyřručka, -y, f.

označení pro čtyřruční hru na klavír

motivace: univerbizací, odvozováním

Nedáme zase nějakou čtyřručku?

dát vodjezd

ukázat začátek skladby

motivace: víceslovným spojením

Klavírista dá vodjezd.

dávat to

dobře zahrát

motivace: víceslovným spojením

Ten to dává!

dechý, -ů, pl.

označení pro dechové nástroje

motivace: metonymickým přenášením

Od pěti mají dělenou dechy.

Démolka, -y, f.

Toccata a fuga d moll od J.S.Bacha

syn. epidemická

motivace: univerbizací, odvozováním

Ty neznáš tak notoricky známou skladbu jako je Démolka?

diagnóza, -y, f.

špatně zpívající tenorista

motivace: metonymickým přenášením

Co je to za diagnózu?

díra, -y, f.

orchestríště

motivace: metaforickým přenášením

Tak zase do díry!

doják, -u, m.

pomalá, líbivá skladba

syn. koleda

motivace: odvozováním

Na konec zahrajem ten doják.

dostat kopr

být pokárán na hodině hlavního oboru

motivace: víceslovným spojením

Dnes jsem dostal kopr.

drbat, nedok.

1. hrát rychlou pasáž doprovodného charakteru s převahou krátkých, často opakovaných not

motivace: metaforickým přenášením

V tomto taktu jen drbu!

2. cvičit bezmyšlenkovitě rychle jedno místo dokola

motivace: metaforickým přenášením

Ten to jenom drbe.

3. hodně cvičit

motivace: metaforickým přenášením

Má před soutěží, tak stále jen drbe.

dršťky, -f. pomn.

akordeon

syn. fena, hospodský piano

motivace: metaforickým přenášením

V kapele hraje na dršťky.

držák, -u, m.

dlouhý tón trvající často až několik taktů

motivace: metaforickým přenášením

Nerad hraju držáky.

dřevo, -0, pl.

označení pro dřevěné nástroje

motivace: metonymickým přenášením

Todle přeci nehrají dřeva!

dupák, -u, m.

velký buben s paličkou připevněnou k pedálu

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Bouchni pořádně do toho dupáku!

dvoják, -u, m.

dvojitá zkouška, od rána do oběda a od oběda do večere

motivace: univerbizací, odvozováním

Zítřka bude dvoják, počítejte s tím.

Epidemická, -ý, adj.

Toccata a fuga d moll od J. S. Bacha

syn. Démolka

motivace: metonymickým přenášením

Asi tam zahraju Epidemickou.

Éreček, -u, m.

skladba *Air* ze *Suity D dur* od J. S. Bacha

motivace: odvozováním

Jako na začátek bych dal Éreček.

facka, -y, f.

piano značky Fazoli

motivace: slovními hrátkami

Je tam facka.

fagot'ák, -a, m.

hráč hrající na fagot

motivace: odvozováním

To je náš nejlepší fagot'ák!

fajnově, adv.

hrát forte

syn. filně

motivace: slovními hrátkami

Hrajeme fajnově.

fakra filně

hrát forte fortissimo (co nejsilněji)

motivace: slovními hrátkami

Tady hraju fakt fakra filně, ale stejně se neslyším.

fén, -u, m.

příčná flétna

syn. hrazda, průvan

motivace: metaforickým přenášením

Co ten tvůj fén, už ho máš v pořádku?

fena, -y, f.
akordeon
syn. dršťky, hospodský piano
motivace: metaforickým přenášením
Hraje na fenu.

Figarka, -y, f.
Figarova svatba, opera od W. A. Mozarta
motivace: univerbizací, odvozováním
Figarku jsem ještě u nás v divadle neslyšel.

filda, -y, f.
filharmonie
motivace: mechanickým krácením
To hraje filda?

filně, adv.
hrát forte (silně)
syn. fajnově
motivace: slovními hrátkami
Filně!

frakáč, -e, m.
symfonický hráč
syn. pingvín
motivace: odvozováním
Bylo tam spoustu frakáčů!

frkal, -a, m.
1. trumpetista
motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení
2. hráč hrající na dechový nástroj
motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení
Kde je frkal?

generálka, -y, f.
generální zkouška
motivace: univerbizací, odvozováním
Generálka začíná za pět minut.

grilovat, nedok.

hrát na pohřbech v krematoriích

syn. krémovat

motivace: metonymickým přenášením

Griluje do sedmi.

had, -a, m.

delší pasáž tvořená stupňovitou řadou kratších tónů

motivace: metaforickým přenášením

Všichni hrajeme od toho hada!

hádat se, nedok.

nesouhra (v souboru, orchestru atd.)

syn. mlít se

motivace: metaforickým přenášením

Stop, už se zas hádáme!

hadí hnízdo

pikola

motivace: víceslovným spojením

Nechápu ty, co hrajou na hadí hnízdo.

harmonoška, -y, f.

harmonie

motivace: slovními hrátkami

Harmošku máme každý pátek.

Heranka, -y, f.

Heranova violoncellová soutěž

motivace: univerbizací, odvozováním

Kdo vyhrál letos Heranku?

hlasovka, -y, f.

hlasová výchova

motivace: univerbizací, odvozováním

Dnes hlasovka odpadá.

holit kšefty

hodně koncertovat za účelem výdělku

motivace: víceslovným spojením

Ten teď nic jinýho nedělá, než že holí kšefty.

hospodský piano

akordeon

syn. dršťky, fena

motivace: víceslovným spojením

Nejlepší nástroj je hospodský piano.

houser, -a, m.

neúmyslně přefouknutý tón při hře na klarinet

motivace: metaforickým přenášením

Tři housery v jedné větě, tomu říkám blbec den.

hrát kuličky

hra pouze správných not, hra bez výrazu

motivace: víceslovným spojením

Ten hraje jen kuličky.

hrát přes mrtvoly

přehrát skladbu bez přerušení od začátku do konce, ať se stane cokoli

motivace: víceslovným spojením

Zahraj to teď přes mrtvoly, tak jak to leží a běží!

hrát se zavřenýma očima

ignorovat chybná gesta dirigenta

motivace: víceslovným spojením

Dneska jsem hrál raději se zavřenýma očima.

hrát z koule

hrát z paměti

syn. hrát ze stropu, hrát ze zdi

motivace: víceslovným spojením

To zahraji z koule.

hrát ze zdi

hrát z paměti

syn. hrát z koule, hrát ze stropu

motivace: víceslovným spojením

Neměl jsem noty, zbytek jsem hrál ze zdi.

hrát ze stropu

hrát z paměti

syn. hrát z koule, hrát ze zdi

motivace: víceslovným spojením

Hraje dobře a všechno ze stropu.

hrazda, -y, f.

příčná flétna

syn. fén, průvan

motivace: metaforickým přenášením

Hraje na hrazdu.

hulvát, -a, m.

pozoun

syn. kropáč, cuk, tahák

motivace: metaforickým přenášením

Pozor, hulvát má sólo!

husí krk

basová kytara

syn. pádlo

motivace: víceslovným spojením

Husí krk to má nejjednodušší.

chyták, -u, m.

skladba, která si snadno získá posluchače

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To bude chyták!

interák, -u, m.

interní večer

motivace: univerbizací, odvozováním

Příští týden si to zahraješ na interáku.

intoška, -y, f.

intonace

motivace: slovními hrátkami

Každý musí cvičit intošku.

ječák, -u, m.

soprán

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Tomu říkám pořádný ječák.

jelito, -a, n.

anglický roh

syn. kozí roh

motivace: metaforickým přenášením

Hraje na jelito.

jít na cimru

jít na hodinu hlavního oboru, používá se na AMU

motivace: víceslovným spojením

Zítra nemohu, jdu na cimru.

jít na hod'ku

jít na hodinu hlavního oboru, používá se na konzervatořích, ZUŠ

motivace: víceslovným spojením

Jdu na hod'ku.

jít na klof

jít na záskok

motivace: víceslovným spojením

Ty jsi členem tohoto kvarteta? Ne, jsem tam na klof.

jít se vohnout

jít se uklonit

syn. přelomit se, zlomit se

motivace: víceslovným spojením

Dnes jsem se byl pětkrát vohnout.

káča, -i, f.

kontrabas

motivace: metaforickým přenášením

Kde mám tu svou káču?

kanár, -a, m.

selhání hlasu při zpěvu, nevydařený tón při hře na dechový nástroj

motivace: metaforickým přenášením

Dnes bez jedinýho kanára!

kanárské ostrovy

opakované selhání hlasu

syn. voliéra

motivace: víceslovným spojením

Dnes to byly kanárské ostrovy.

Kanón, -u, m.

skladba Canon od Pachelbella

motivace: slovními hrátkami

Hraje se Kanón.

Karma, -y, f.

opera *Carmen*

motivace: slovními hrátkami

Dnes hrajem Karma.

kartáčovat, nedok.

hrát velmi rychle na smyčcový nástroj

syn. leštit hmatník

motivace: metaforickým přenášením

Celý dvě hodky jsem kartáčoval.

kejhák, -u, m.

činel

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Vem si ten kejhák a hrajem!

kilo, -a, n.

dlouhá nota

motivace: metaforickým přenášením

Není to těžký, mám tam samý kila.

klacek, -u, m.

1. klarinet

syn. štěbenec

motivace: metaforickým přenášením

Ten hraje na klacek.

2. smyčec

syn. šmytec

motivace: metaforickým přenášením

Připrav klacek a hrajem.

kláda, -y, f.

obtížná skladba nebo part, v jevištních dílech velká náročná role

syn. prasárna

motivace: metaforickým přenášením

To zas je kláda!

klamáček, -a, m.

dirigent proslulý nejasnými gesty

syn. mával, mlžič

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

A už je tu zase po dlouhé pauze náš klamáček.

klarinstyda, -y, m.

klarinetista

motivace: slovními hrátkami

Tohle místo hraje klarinstyda.

klepátko, -a, n.

výrazné tremolo ve vokální interpretaci

syn. třaslátko

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Slyšelas, to bylo klepátko!

klíč, -e, m.

píkola

motivace: metaforickým přenášením

Klíč opět zaspal.

klimpr, -u, m.

klavír

motivace: přejímáním

Na tohle se nedá hrát, je to pěknej klimpr.

KMČ

kdo má čas, orchestr vytvořený z různých lidí, kteří mají právě čas

motivace: zkracováním

Zítra hrají s KMČ, nechceš se přidat?

Kociánka, -y, f.

Kociánova houslová soutěž

motivace: univerbizací, odvozováním

Na Kociánce nehrála, narazila si ruku.

koleda, -y, f.

pomalá, líbivá skladba

syn. doják

motivace: metonymickým přenášením

Je to pěkná skladba? Je to taková koleda.

komorák, -u, m.

komorní orchestr

motivace: univerbizací, odvozováním

Ve středu mám komorák.

komořina, -y, f.

komorní skladba

motivace: univerbizací, odvozováním

Hraju tři komořiny.

kontrašpunt, -u, m.

kontrapunkt

motivace: slovními hrátkami

Dnes kontrašpunt odpadá!

konev, -e, f.

lesní roh

syn. kotrmelec, kvočna

motivace: metaforickým přenášením

Už zas chybí konev.

konzerva, -y, f.

konzervatoř

syn. konzervárna

motivace: mechanickým krácením

Budeš odpoledne na konzervě?

konzervárna, -y, f.

konzervatoř

syn. konzerva

motivace: odvozováním

Je z konzervárny.

kopák, -u, m.

velký buben s paličkou připevněnou k pedálu

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Rozbil se mi můj kopák.

kopnout do vrtule

nasadit rychlé tempo

motivace: víceslovným spojením

Kopněte do vrtule!

koryto, -a, n.

baskřídlovka (druh tenorové tuby)

syn. mimino

motivace: metaforickým přenášením

Nechápu, jak může hrát někdo na koryto.

kotrmelec, -e, m.

lesní roh

syn. konve, kvočna

motivace: metaforickým přenášením

Až po nástupu kotrmelce.

koulovka, -y, f.

skladba hraná z paměti

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Během koncertu mi uletěly noty, můžu ti říct, že to byla pěkná koulovka.

Kozy fajn stujte aneb takové jsou cecky

označení pro operu *Così fan tutte* aneb takové jsou všechny

motivace: slovními hrátkami

Dnes hrajem Kozy fajn stujte aneb takové jsou všechny.

kozí roh

anglický roh

syn. jelito

motivace: víceslovným spojením

Hraje na kozí roh.

kozí trylek

tenorový zpěvák zpívající tremolovým způsobem

motivace: víceslovným spojením

Bacha, teď nastoupí kozí trylek.

kozodoj, -e, m.

hobojista

motivace: skládáním

Pozor, náš slavný kozodoj bude mít sólo!

krahujec, -e, m.

nevydařený tón u hoboje

motivace: metaforickým přenášením

Až na ten krahujec v kadenci to bylo moc pěkný.

krákat, nedok.

zahrát na lesní roh nelibý tón

syn. krkat

motivace: metaforickým přenášením

Ty zase krákali.

kredenc, -e, f.

kadence

motivace: slovními hrátkami

Zahraj jen tu kredenc.

krémovat, nedok.

hrát na pohřebch v krematoriích

syn. grilovat

motivace: slovními hrátkami

V sobotu krémujem.

krkat, nedok.

zahrát na lesní roh nelibý tón

syn. krákat

motivace: metaforickým přenášením

Horna si zas krkla.

kropáč, -e, m.

pozoun

syn. cuk, tahák

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Pozor, kropáč má sólo!

kufrovat, nedok.

rytmicky přesný doprovod u dechové kapely

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Zase budu kufrovat.

kulička, -y, f.

nota

motivace: metaforickým přenášením

Tak děti, tato černá kulička, to je nota c.

kvočna, -y, f.

lesní roh

syn. konve

motivace: metaforickým přenášením

Si to zkus zahrát na kvočnu!

lauf, -u, m.

technicky obtížné místo ve skladbě - stupnicového charakteru

motivace: přejímáním

Nejvíce se bojím toho laufu.

lazar, -a, m.

technicky nedostatečně vybavený hráč

syn. šumař

motivace: metonymickým přenášením

Tenhle lazare, ten to nikdy nemůže zahrát!

lenoch, -a, m.

označení pro hudební značku *segno*, symbolizující hrát opakovaně předchozí takt

syn. 2.šváb, brouk

motivace: metonymickým přenášením

Myslíš tam, kde mám ty lenochy?

Létíčko, -a, n.

Léto, označení pro druhý koncert ze *Čtvero ročních dob* od A. Vivaldiho

motivace: odvozováním

Dnes budu na zkoušce drbat jen Létíčko.

leštit hmatník

hrát velmi rychle na smyčcový nástroj

syn. kartáčovat

motivace: víceslovným spojením

Celou hodinu jsem leštil hmatník.

listařit, nedok.

hrát rovnou z not bez jakékoli přípravy

syn. listit

motivace: odvozováním

Málokterý klavírista umí dobře listařit.

listit, nedok.

hrát rovnou z not bez jakékoli přípravy

syn. listařit

motivace: odvozováním

Budem to tam rovnou listit.

listovka, -y, f.

snadná skladba, kterou lze zahrát bez přípravy rovnou z not

motivace: odvozováním

To je listovka, to bude vpoho!

lod', -ě, f.

obecně záporné hodnocení

motivace: metonymickým přenášením

Jak si včera hrál? Ale, byla to lod'.

Má chlast

cyklus *Má vlast* od B. Smetany

motivace: slovními hrátkami

Večer hrajou v telce Mou chlast.

mašina, -y, f.

1. ventilová soustava (strojivo) u žesťových nástrojů

motivace: metaforickým přenášením

Ještě mašiny a buben.

2. označení pro tlustou sopranistku

syn. matrona

motivace: metaforickým přenášením

To byla mašina.

Matoušky, -ek, f.

Matoušovy pašije, dílo J. S. Bacha

motivace: univerbizací, odvozováním

Přijď se podívat, zpíváme Matoušky.

matrona, -y, f.

označení pro tlustou sopranistku

syn. mašina

motivace: metonymickým přenášením

To byla matrona.

mával, -a, m.

dirigent proslulý nejasnými gesty

syn. klamáček, mlžič

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To je mával.

mečák, -a, m.

označení pro tenoristu

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Je to ale mečák!

mečet, nedok.

zahrát na hoboj nelibý tón

motivace: metaforickým přenášením

Zase tam mečej hoboje.

med'ák, -a, m.

tubista

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Med'ák se omlouvá.

mezofosrán, -u, m.

mezzosoprán

motivace: slovními hrátkami

Zpívá mezofosrán.

mimino, -a, n.

baskřídlovka

syn. koryto

motivace: metaforickým přenášením

Vem to svý mimino a pojd'!

mít cihlu na pedále

vyměňovat pozdě pedál při hře na piano

motivace: víceslovným spojením

Celý řádek máš cihlu na pedále, dělej s tím něco, pak to nemá tak úděsně znít!

mít okno

mít výpadek v paměti

motivace: víceslovným spojením

Doufám, že nebudu mít okno!

mít těžkej zadek

hrát těžkopádně, nesvižně

motivace: víceslovným spojením

Má to těžkej zadek, hejbni s tím trochu.

mít vlka

špatně znějící jeden určitý tón na violoncellu nezpůsobený chybnou hrou hráče, ale špatnou konstrukcí nástroje

motivace: víceslovným spojením

Mám vlka na éčku.

mlátička, -y, f.

specifický typ klavíristky

motivace: metaforickým přenášením

Hroznej Mozart, ale cos čekala, když je to mlátička.

mlít se, nedok.

nesouhra při hře, zpěvu

syn. hádat se

motivace: metaforickým přenášením

Mele se to!

mlžič, -e, m.

dirigent proslulý nejasnými gesty

syn. klamáček, mával

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To je mlžič, ten ti pořádně nástup neukáže.

muflon, -a, m.

hrát *mf* (středně silně)

motivace: slovními hrátkami

Hraj muflona!

mušinec, -e, m.

drobné noty, jimiž bývají vypsány ozdoby

motivace: metaforickým přenášením

Takovej mušinec, kdo to má hrát!

Nádor -u, m.

označení pro symfonickou báseň *Tábor* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Nádor se hraje jako třetí v pořadí, vid'?

nahodit řemen

obnovit hru po mylném výpadku

motivace: víceslovným spojením

Kdyby něco, nahodíme řemen a hrajeme dál.

Národ'ák, -u, m.

Národní symfonický orchestr

motivace: univerbizací, odvozováním

On myslím nehraje v Národ'áku.

neapolák, -u, m.

neapolský akord

motivace: univerbizací, odvozováním

Ve druhém taktu, to je neapolák, ne?

nitě, -í, f.

smyčce

motivace: metaforickým přenášením

Nezapomeňte, nitě mají zítra zkoušku už od osmi hodin.

not'ák, -u, m.

notový sešit

motivace: univerbizací, odvozováním

Vytrhni mi prosím tě kus papíru, zapoměla jsem si not'ák doma.

noty spadly pod pult

nebyly zahrány všechny noty

motivace: víceslovným spojením

Hodně not nám spadlo pod pult.

nudle, -e, f.

dlouhá řada not za sebou

motivace: metaforickým přenášením

V téhle skladbě je tolik nudlí, že už mi to přijde jak nějaká etuda.

obludárium, -a, n.

velký orchestr

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Dneska hraje obludárium.

o cihlu níž (výš)

hrát o půl tónu níž, (výš)

motivace: víceslovným spojením

O cihlu výš, vždyť vidíš, že je tam křížek.

odklepat (to), dok.

přerušit hru

syn. srazit

motivace: metonymickým přenášením

Už to zase odklepal, to bych rád věděl, co se mu zas nelíbí.

odstrk, -u, m.

hudební doprovod

motivace: metaforickým přenášením

Opět dostal hrát sólo a já zas budu odstrk.

orchestrálka, -y, f.

orchestrální zkouška

motivace: univerbizací, odvozováním

V kolik je orchestrálka?

osminka, -y, f.

osminová nota

motivace: univerbizací, odvozováním

Proč tam nehraješ osminku, když je tam napsaná?!?

padá řemen

narušuje se souhra

motivace: víceslovným spojením

Jak se ztratí klavírista, tak padá řemen.

pádlo, -a, n.

basová kytara

syn. husí krk

motivace: metaforickým přenášením

To je pádlo!

párty, -0, f.

předmět Hra z partů

motivace: slovními hrátkami

Nemám čas, jdu na párty.

pastě, -í, f.

housle

motivace: metaforickým přenášením

Toto je skladba pouze pro pastě.

pecka, -y, f.

efektivní skladba

syn. písnička

motivace: metaforickým přenášením

To bude pecka na závěr.

pedálista, -y, m.

basista

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Chtělo by to ještě jednoho pedálistu.

Pékáefka, -y, f.

Pražská komorní filharmonie

motivace: zkracováním

Kdy začíná ten konkurz do Pékáefky?

pingvín -a, m.

symfonický hráč

syn. frakáč

motivace: přejímáním, na pozadí metaforického přenášení

Je pingvín.

písnička, -y, f.

oblíbená, efektivní skladba s jednoduchou melodií

syn. pecka

motivace: metonymickým přenášením

A na závěr dáme písničku.

plácačka, -y, f.

činel

syn. poklička

motivace: metaforickým přenášením

Raději bych hrál na ty plácačky!

plavec, -e, m.

je hráč, kterému když vypoví paměť, umí to nenápadně zamaskovat, např. zaimprovizuje

motivace: metaforickým přenášením

Je vidět, že jsi plavec.

poděláno od much

označení pro hodně not v partu

syn. černo

motivace: víceslovným spojením

V té druhé větě je to poděláno od much.

podojit, dok.

hrát procítěně, s výrazem

motivace: metaforickým přenášením

Pořádně to podojíme!

pohrabáč, -e, m.

basový pozoun

motivace: metaforickým přenášením

Raději hraju na pohrabáč.

poklička, -y, f.

činel

syn. plácačka

motivace: metaforickým přenášením

Ten tam těmi pokličkami mával!

pokřikovačka, -y, f.

trubka

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Pokřikovačka nedrží tempo.

posaz, -u, m.

obsazení

motivace: odvozováním

Posaz pro tento koncert bude zajímavý.

potrubí, -í, n.

tuba

syn. topení, vanička

motivace: metaforickým přenášením

To tvoje potrubí už by potřebovalo generálku!

prasárna, -y, f.

těžká skladba

syn. kláda

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To allegro, to je prasárna!

práskání, -í, n.

ostrý, nezdravý tón vytvořený na dechovém nástroji

motivace: metaforickým přenášením

To je práskání.

prát do toho jako do jitrnic

hrát silně a rychle

motivace: víceslovným spojením

Perte do toho jako do jitrnic!

pražskojarník, -a, m.

vítěz Pražského jara

motivace: univerbizací, skládáním

Ted' se tam rozehrává pražskojarník.

prodat (to), dok.

zahrát, ve smyslu uplatnit co umím

motivace: metaforickým přenášením

Ten to umí prodat.

Prodejná nevěsta

opera *Prodaná nevěsta*

syn. Prohnaná nevěsta, Prodanka

motivace: slovními hrátkami

Zítřka hrajou Prodejnou nevěstu.

Prodanka, -y, f.

opera *Prodaná nevěsta*

syn. Prodejná nevěsta, Prohnaná nevěsta

motivace: univerbizací, odvozováním

Prodanku jsem naposledy slyšela před třemi roky.

prohazovačka, -y, f.

harfa

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Bez prohazovačky to není ono.

Prohnaná nevěsta

opera *Prodaná nevěsta*

syn. Prodanka, Prodejná nevěsta

motivace: slovními hrátkami

Už zas budou hrát Prohnanou nevěstu.

prošvihnout vejšlap

zmeškat výstup (v jevištních dílech)

syn. sežrat vejšlap

motivace: víceslovným spojením

To byl zase večer, sólista prošvihnul vejšlap.

prstovka, -y, f.

označení pro prstové cvičení

motivace: odvozováním

Mám další tři nové prstovky.

pršet, nedok.

tleskat

motivace: metaforickým přenášením

Dnes nám tak dlouho pršelo, že jsem myslela, že neodejdu.

průvan, -u, m.

příčná flétna

syn. fén, hrazda

motivace: metaforickým přenášením

Uhni s tím průvanem trochu.

prvořadý houslista

je houslista, jehož hraní je slyšet pouze do první řady, neboli hraje potichu

motivace: víceslovným spojením

Prvořadý houslista se nikdy nezapře.

přelomit se

uklonit se

syn. jít se vohnout, zlomit se

motivace: metaforickým přenášením

Jdu se přelomit.

přesilovka -y, f.

počet účinkujících převyšuje počet posluchačů

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Dnes jsme hráli přesilovku, je to slabota.

přivezli dva metráky brambor

nepravidelnosti ve hře stejných hodnot na bicí nástroje

motivace: víceslovným spojením

Stop, už zase přivezli dva metráky brambor!

půlka, -y, f.

půlová nota

motivace: univerbizací, odvozováním

Jak to hraješ, že máš všechny půlky nestejně dlouhé?

rozsypané brambory

nepravidelnosti ve hře stejných hodnot při drnkání na smyčcové nástroje

motivace: víceslovným spojením

Ve třetí větě máme opět rozsypané brambory!

rumplovat, nedok.

hrát cokoli v silné dynamice s cílem zakrýt rozpad v souhře

motivace: přejímáním

Ještě že jsi začal rumplovat.

řidičák, -u, m.

partitura, řídící hlas

motivace: univerbizací, odvozováním

Máš řidičák?

S Oldou na Radhošť

S Ódou na radost, 9. symfonie L. van Beethovena

motivace: slovními hrátkami

Hraje se ten houslový koncert a s Oldou na Radhošť?

ságo, -a, n.

saxofon

motivace: mechanickým krácením

Hraji na ságo.

sameták, -u, m.

příjemný sametový tón vytvořený altem

motivace: univerbizací, odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To je sameták.

sedačka, -y, f.

krátká akustická zkouška orchestru

motivace: metonymickým přenášením

Sedačka je od pěti.

sedí to jako prdel na hrnci

skladba zahraná ve správném tempu a rytmu

motivace: víceslovným spojením

Jo, sedí to jako prdel na hrnci.

sežrat vejšlap

zmeškat výstup

syn. prošvihnout vejšlap

motivace: víceslovným spojením

Dechy zase sežraly vejšlap.

skladba na zlámání rukou

velmi obtížná skladba

motivace: víceslovným spojením

Tahle ta etuda, to je skladba na zlámání rukou.

skříně, -í, f. pl.

skupina kontrabasů

motivace: metaforickým přenášením

To skříně nedržej rytmus.

slzodoj, -e, m.

pomalá sentimentální skladba

motivace: skládáním

Nechápu, proč z toho dělá slzodoj.

Smetanka, -y, f.

Mezinárodní klavírní soutěž Bedřicha Smetany

motivace: univerbizací, odvozováním

Kdo všechno od nás půjde na Smetanku?

smrk, -u, m.

občasné hraní ve skladbě

motivace: metaforickým přenášením

To je vpoho, mám tam pár smrků.

smyčce, -ů, pl.

označení pro smyčcové nástroje

motivace: metonymickým přenášením

To je skladba jen pro smyčce!

spadnul řemen

došlo k rozpadu v souhře a k předčasnému ukončení

motivace: víceslovným spojením

Nevím, proč zrovna mně na soutěži spadnul řemen.

srazit, dok.

přerušit hru

syn. odklepat (to)

motivace: metaforickým přenášením

Během první věty to srazil několikrát.

stradivárky, -ů, pomn.

označení pro velmi dobré housle

motivace: metaforickým přenášením

No jo, stradivárky to nejsou!

střep, -u, m.

nekvalitní nástroj

motivace: metaforickým přenášením

Kup si konečně pořádný nástroj a ten střep zahod'.

stříkačka, -y, f.

pístová trubka

motivace: metaforickým přenášením

Zapomněl jsem přinést noty pro stříkačku.

symfoňák, -u, m.

symfonický orchestr

motivace: univerbizací, odvozováním

Hraje v symfoňáku.

šavlovačka, -y, f.

obtížné místo z hlediska smyků

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Tak tady tu šavlovačku budu muset pořádně nacvičit.

šestnáctka, -y, f.

šestnáctinová nota

motivace: univerbizací, odvozováním

Musíš všechny šestnácky vyhrát.

Škrabat nátěr

označení pro skladbu *Stabat mater*

motivace: slovními hrátkami

Dnes se hraje Škrabat nátěr, ne?

šlágcojg, -u, m.

skupina bicích nástrojů

motivace: přejímáním

Tenhle orchestr měl bohatej šlágcojg.

šmíra, -y, f.

umělecky nehodnotná interpretace nebo nevyhrané místo ve skladbě

motivace: přejímáním

Nehraj to jako šmíru.

šmrdolit, nedok.

nezřetelně zahrát určitý úsek ve skladbě

motivace: slovními hrátkami

Tak to tam nějak zašmrdol.

šmydlibojs, -0, pl.

smyčcaři

syn. šmydliň(i)

motivace: skládáním

Á, šmydlibojs dorazili.

šmydloň, -ě, m.

hráč hrající na smyčcový nástroj

syn. šmydlibojs

motivace: odvozováním

Ted' maj sólo šmydloni.

šmytec, -e, m.

smyčec

syn. 2. klacek

motivace: slovními hrátkami

Podej mi šmytec.

šňůra, -y, f.

1. série koncertních výstupů

motivace: metaforickým přenášením

Tahle sezóna, to bude jedna velká šňůra.

2. hodně not pod legatem

motivace: metaforickým přenášením

Od té šňůry?

špeditéři, -ů, m. pl.

označení pro skupinu kontrabasistů

motivace: přejímáním, na pozadí metaforického přenášení

Nyní bez špeditérů!

špičkový houslista

houslista, který hraje neustále u špičky smyčce

motivace: víceslovným spojením

Jsi zkrátka špičkový houslista.

šplhat, nedok.

hrát stoupající melodii

motivace: metaforickým přenášením

Housle šplhaj!

šroták, -u, m.

1. pístový trombon

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

2. malý buben

syn. virblák

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Tohle se hraje na šroták.

štěbenec, -e, m.

klarinet

syn. klacek

motivace: metaforickým přenášením z hlediska historické etymologie, podle Machkova slovníku od slova štěbetat

Nemáš navíc part pro štěbenec?

štym, -u, m.

hlas, part

motivace: přejímáním

To není můj štym.

šumař, -e, m.

technicky nedostatečně vybavený hráč

syn. lazar

motivace: odvozováním

Ten, to je spíš šumař.

šuplík, -u, m.

elektrický basový nástroj

motivace: metaforickým přenášením

Máš v provozu ten tvůj šuplík?

šustění, -í, n.

nekvalitní tón způsobený hrou smyčcem

motivace: metaforickým přenášením

Zas mi to tam občas šustilo.

šváb, -a, m.

1. část značky *D. S. al Fine*

motivace: metaforickým přenášením

Hrajeme až po švába.

2. označení pro hudební značku *segno* symbolizující hrát opakovaně předchozí takt

syn. brouk, lenoch

motivace: metaforickým přenášením

Ty šváby mě už neba hrát.

tahák, -u, m.

pozoun

syn. cuk, hulvát, kropáč

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To je tvůj tahák?

tavit, nedok.

hrát s vervou, tvořit jasný, silný průrazný tón

motivace: metaforickým přenášením

Ten toho Vivaldiho pěkně tavi.

Temperák, -u, m.

označení pro Bachovo dílo: *Dobře temperovaný klavír*

motivace: univerbizací, odvozováním

Tohle preludium jsem hrála, to je z Temperáku.

topení, -í, n.

tuba

syn. potrubí, vanička

motivace: metaforickým přenášením

Tohle hraje topení!

troubit jako na Jericho

tvorit příliš silný, hrubý tón (u žesťových nástrojů)

motivace: víceslovným spojením

Troubí jako na Jericho a diví se, že mu pořád dirigent nadává.

trumpeták, -a, m.

trumpetista

motivace: odvozováním

To je náš kamarád trumpeták.

třaslátko, -a, n.

výrazné tremolo ve vokální interpretaci

syn. klepátko

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

To třaslátko mě fakt překvapilo.

ucpávka, -y, f.

dusítko pro žesťové nástroje

syn. vetešák

motivace: metaforickým přenášením

Od pátého taktu se hraje s ucpávkou.

uhnout se, dok.

chybně ukázat nástup

motivace: metaforickým přenášením

To už je potřetí, co se uhnul.

ulička lásky

ulička na pódiu kudy chodí „kurva“ dirigent

motivace: víceslovným spojením

Udělejte uličku lásky, ať projde.

úprk, -u, m.

nežádoucí zrychlování

motivace: metaforickým přenášením

V klasické sonátě si nemůžeš dovolit sebemenší úprk.

utíkat, nedok.

nedržet rytmus, zrychlovat

syn. zdrhat

motivace: metaforickým přenášením

Neutíkej!

utnout, dok.

omylem vstoupit do pauzy

motivace: metaforickým přenášením

Láďa to utnul.

vanička, -y, f.

tuba

motivace: metaforickým přenášením

syn. potrubí, topení

To je ta nová vanička?

vasrklapka, -y, f.

součástka sloužící k vytékání zkondenzované vody u dechových nástrojů

motivace: skládáním

Mám novou vasrklapku.

vašek, -a, m.

velký buben

motivace: metonymickým přenášením

Nemlat' tolik do toho vaška!

vetešák, -a, m.

dusítko pro žesťové nástroje

syn. ucpávka

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Hraješ tuhle část s vetešákem?

větev, -e, f.

hudební věta

motivace: slovními hrátkami

Hrajeme druhou větev.

vhodit bulvy

ukázat nástup ostatním hráčům

motivace: víceslovným spojením

Vhod' na paní učitelku bulvy a začni hrát.

virblák, -u, m.

malý buben

syn. šroták

motivace: odvozováním

Co máš s tím virblákem?

volant, -u, m.

hudební značka pro *Codu*

syn. brambora

motivace: metaforickým přenášením

Vem to znovu od volantu.

voliéra, -y, f.

opakované selhání hlasu

syn. kanárské ostrovy

motivace: metaforickým přenášením

To byla voliéra.

Votrava, -y, f.

označení pro symfonickou báseň *Vltava* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Nebudou hrát celej cyklus, jen Votravu.

vykopávat, dok.

zahajovat skladbu nebo některou její část

motivace: metaforickým přenášením

Bud'te připraveni, až vykopne.

vykrákat, dok.

pokazit sólo (trubky, lesního rohu)

motivace: metaforickým přenášením

Ten to v tom Dvořákovi pěkně vykrákal.

vylámat si zuby

zahrát bez úspěchu, špatně

motivace: víceslovným spojením

Na tý technice jsem si vylámal zuby.

vylézt na hnůj

pokazit skladbu, která se dosud mimořádně dařila

motivace: víceslovným spojením

Dnes jsme vylezli na hnůj.

vylézt s tím ven

1. hrát espressivo

motivace: víceslovným spojením

Trubka s tím vyleze více ven!

2. zahrát poprvé na veřejnosti naučenou věc

motivace: víceslovným spojením

Už to docela umím, příští měsíc s tím vylezu ven.

vyložit se, dok.

nejít na koncert, zkoušku

motivace: metaforickým přenášením

Včera jsem se vyložit.

vypadnout zuby

rána způsobená pádem nějakého předmětu (např. smyčce) na zem během pomlky nebo hry ve slabé dynamice

motivace: víceslovným spojením

To je nepříjemné, když někomu při nahrávání vypadnou zuby.

vypalovačka, -y, f.

efektivní, obtížná skladba

motivace: odvozováním

Takovou vypalovačku jsem v životě nehrál.

vyprasit, dok.

pokazit hru

motivace: odvozováním

Pěkně jste to vyprasili!

vystříkaněj klavír

opotřebovaný klavír, který nemá v pořádku mechaniku

motivace: víceslovným spojením

Zas jsem hrála na ten vystříkaněj klavír.

vyšívát, nedok.

dirigovat nejasnými gesty

syn. čarovat

motivace: metaforickým přenášením

Pan dirigent si tam vyšívá.

Vyšlehrad, -u, m.

označení pro symfonickou báseň *Vyšehrad* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Ten cyklus přeci zahajuje Vyšlehrad, ne?

za vlahý ruky stisk

hrát za málo peněz nebo zadarmo

motivace: víceslovným spojením

Je to kšeft za vlahý ruky stisk!

zákruta, -y, f.

technicky obtížné místo

syn. zatáčka

motivace: odvozováním, na pozadí metaforického přenášení

Tady tu zákrutu, ne a ne zahrát!

zatáčka, -y, f.

technicky obtížné místo

syn. zákruta

motivace: metaforickým přenášením

Doufám, že na příští zkoušce už tu zatáčku vyberu.

zatahovat, dok.

zpomalovat

motivace: metaforickým přenášením

A v posledních pěti taktech budeme postupně zatahovat.

Z českých dluhů a hajzlů

označení pro symfonickou báseň *Z českých luhů a hájů* z cyklu *Má vlast*

motivace: slovními hrátkami

Z českých dluhů a hajzlů, tam je to občas pěkná šavlovačka.

zdrhat, nedok.

nedržet rytmus, zrychlovat

syn. utíkat

motivace: metaforickým přenášením

V tom posledním taktu nezdrhej!

zlomit se, dok.

uklonit se

syn. jít se vohnout, překlónit se

motivace: metaforickým přenášením

Jdu se zlomit.

zuška, -y, f.

zkratka pro základní uměleckou školu

motivace: odvozováním

Na poloviční úvazek učí v zušce.

zvíře, -e, n.

pavouk (část sloužící k držení houslí)

motivace: původně metaforickým přenášením na pavouka, pak

metonymickým přenášením

Proč mi to zvíře pořád padá!

3.6 SLOVNÍKOVÁ HESLA USPOŘÁDÁNA DO VÝZNAMOVÝCH KATEGORIÍ

ČINNOSTI INTERPRETA A PROCESY PŘI (PO) JEJÍ REALIZACI

babka klepáčovka
blábolení
bučet
čarovat
čelismus
dát odjezd
dávat to
dostat kopr
drbat¹
drbat²
drbat³
fajnově
fakra filně
filně
grilovat
hádat se
holit kšefty
hrát kuličky
hrát přes mrtvoly
hrát se zavřenýma očima
hrát z koule
hrát ze stropu
hrát ze zdi
jít na cimru
jít na hodčku
jít na klof
jít se vohnout
kanár
kartáčovat
kopnout do vrtule
krákat
krémovat
krkat
kufrovat
leštít hmatník
listařit

listit
lod'
mečet
mít cihlu na pedále
mít okno
mít těžkej zadek
mít vlka
mlít se
nahodit řemen
noty spadly pod pult
o cihlu níž (výš)
odklepat (to)
odstrk
padá řemen
podojit
práskání
prát do toho jako do jitrnic
prodat (to)
prošvihnout vejšlap
pršet
přelomit se
přesílovka
přivezli dva metráky brambor
rozsypané brambory
rumplovat
sedí to jako prdel na hrnci
sežrat vejšlap
smrk
spadnul řemen
srazit
šavlovačka
šmíra
šmrdolit
šplhat
tavit
troubit jako na Jericho
uhnout se
úprk
utíkat
utnout
vhodit buly
voliéra
vykopávat

vykrákat
vylámat si zuby
vylézt na hnůj
vylézt s tím ven¹
vylézt s tím ven²
vylodit se
vypadnout zuby
vyprasit
vyšívat
za vlahý ruky stisk
zatahovat
zdrhat
zlomit se

HUDEBNÍ AKCE

abonenták
absolvák
absolventák
Bétovenka
dvoják
generálka
Heranka
interák
Kociánka
orchestrálka
sedačka
šňůra¹
Smetanka

HUDEBNÍ NÁSTROJE

basa
baskřídlovka
bohemka
cuk
čelíčko
dechy
dršťky
dřevo
dupák

facka
fén
hadí hnízdo
hospodský piano
hrazda
hulvát
husí krk
káča
kejchák
klacek¹
klíč
klimpr
konev
kopák
koryto
kotrmelec
kozí roh
krahujec
kropáč
kvočna
mašina¹
mimino
nitě
pádlo
pastě
plácačka
pohrabáč
poklička
pokřikovačka
potrubí
prohazovačka
průvan
ságo
skříně
smyčce
stradivárky
střep
stříkačka
šlágcojg
šroták¹
šroták²
štěbenec
šuplík

tahák
topení
vanička
vašek
vetešák
virblák
vystříkanej klavír

HUDEBNÍ POMŮCKY A SOUČÁSTKY

klacek²
noťák
řidičák
šmytec
ucpávka
vaserklapka
zvíře

HUDEBNÍ TĚLESA A SESKUPENÍ

Česká
čtyřručka
filda
KMČ
komorák
Národ'ák
obludárium
Pékáefka
symfoňák

HUDEBNÍ ZNAMÉNKA

alterák
banán¹
basák
brambora
brejle
brouk
cvajdo
černo

držák
had
kilo
kulička
lauf
lenoch
muflon
mušinec
neapolák
nudle
osminka
poděláno od much
půlka
šestnáctka
šňůra²
šváb¹
šváb²
volant

INTERPRETI

diagnóza
fagot'ák
frakáč
frkal¹
frkal²
klamáček
klarinestyda
kozí trylek
kozodoj
lazar
mašina²
matrona
mával
med'ák
mlátička
mlžič
pedálista
pingvín
plavec
pražskojarník
prvořadý houslista

šmydloň
špeditéři
špičkový houslista
šumař
trumpet'ák

KATEGORIE MÍST

akáda
Besedňák
díra
konzerva
konzervárna
ulička lásky
zatačka
zuška

KONKRÉTNÍ HUDEBNÍ DÍLA

Blatník
Braniborák
Břeh
Čárka
Čtveráci
Démolka
Epidemická
Éreček
Figarka
Kanón
Karma
Kozy fajn stujte aneb takové jsou cecky
Létíčko
Má chlast
Matoušky
Nádor
Prodanka
Prodejná nevěsta
Prohnaná nevěsta
S Oldou na Radhošť
Škrabat nátěr
Temperák

Votrava
Vyšlehrad
Z českých dluhů a hajzlů

LIDSKÉ HLASY A JEJICH TECHNIKY

altík
ječák
kanárské ostrovy
klepátko
kozí trylek
mečák
mezofosrán
sameták
štym
třaslátko

OZNAČENÍ PRO TÓN

banán²
houser
krahujec
šustění

SKLADBY (PODLE CHARAKTERU, DRUHU) A JEJICH ČÁSTI

anšlág
doják
chyták
kláda
koleda
koulovka
kredenc
listovka
pecka
písnička
prasárna
prstovka
skladba na zlámání rukou
slzodoj
větev
vypalovačka

VYUČOVACÍ PŘEDMĚTY

harmoška
hlasovka
intoška
komořina
kontrašpunt
párty

NEZAŘAZENO

posaz

4 UKÁZKA SLANGOVÝCH JAZYKOVÝCH PROJEVŮ

K jedné ze součástí mé práce patří i textové ukázky mluvy interpretů klasické hudby. Celkem je zde uvedeno jedenadvacet rozhovorů, v nichž jsou zvýrazněny slangové jednotky.

Dialogy byly z větší části zaznamenány na základě rozhovorů mezi studenty (mladými umělci), popř. studenty s učiteli a mezi učiteli. Jelikož jsem jedním z těchto studentů i učitelů, nebyl žádný problém zachytit tyto běžné rozhovory a poznamenávat si je na papír.

1.

A: Ahoj! Nejdeš na kafe?

B: Nemůžu, mám **intošku** a pak dvě hodky **harmošku**. Pak jsem volná.

A: Hm, to zas já mám **kontrašpunt**, budeme psát písemku a poslouchat **Temperák**, tak tam musím.

A: Hm... Byli jste včera na tý **Figarce**?

B: Ále, já byla kámošce na **absolventáku** na **akádě** a Jirka pořád **holí kšely**. A tys tam byla?

A: Ne, nebyla, bolela mě hlava, tak jsem nikam nešla. Ale slyšela jsem, že až na pár **knánských ostrovů**, to dávali.

B: Jo?

A: A co kámošce, povedlo se?

B: Jó, bylo to pěkný. Mně se to líbilo, začala **Monšajnkou**.

A: Takže klavíristka!

B: Jo, pak hrála nějakýho Rachmaninova, dvě etudy od Chopina – pěkná **vypalovačka**, Debussyho, a na konec hrála se spolužačkou Suitu pro dva klavíry od Šostakoviče. To mělo asi největší šťávu, **nehrály už ze zdi**, tak bylo vidět, že už není tolik nervózní.

A: Nemáš prosím tě tužku?

B: Jo, počkej, stačí obyčejná?

2.

konec hudby.....

A: No, tak moc přesvědčivý to nebylo. Vezmi to ještě jednou, **má** to celkově moc **těžkej zadek**. V té expozici **nezdrhej** a tady tu **půlku** tak nevyrážej!

.....hudba

A: Teď ty **laufy** tady necvič, to musíš **vydržet** doma, cvič to jako **prstovky**!

B: Dobře, takže od začátku?

A: Buď tak hodná a soustřed' se na to, co jsem Ti řekla. **Hraj** teďka **přes mrtvoly**, já to změřím, ať víme, jak dlouho to bude trvat.

3.

A: Čau, ty tady máš teď cvičnou nebo už končíš?

B: Sorry, ale budu tady do večera, zejtra mám interák a za čtrnáct dní Smetanku.

A: Takže pořád drbeš!

B: Jo, jo, jsou to pěkný klády. Včera jsem dostal kopr, pěkně jsem vyprasil baladu, samý vokno. Takže....

A: Chápu, tak hodně štěstí..

B: Dík, ahoj.

4.

A: Počítáš s tím, po obědě máme sedačku!

B: O.K. Ted' jdu na párty, pak dorazím.

C: S KMČ?

A: Jasně, máš zájem?

C: Je to dobrej kšeft?

A: Za vlahý ruky stisk.

C: Co se hraje?

A: Pár písniček, Breček, jedna část ze Čtveráků, a tak...., vesměs listov.

C: Zkouška tady na konzervě?

A: Jako vždy.

C: Fajn, přijdu.

5.

A: Dneska mám po náladě. Vytáhl mě z dějin hudby.

B: Kecy, von zkoušel, jo???

A: Jo, a dal mi kuli.

B: Tý jo, ještě že jsem tam nešel. Já myslel, že dnes měla být výhradně poslechová hodina!

A: Taky byla, až potom.

B: A co pouštěl?

A: Celou Mou Chlast.

B: Bože!

A: Vyšehrad, Votravu, Čárku, Blatník, Nádor i Z českých dluhů a hajzlů. Na příště hodlá zase zkoušet a pouštět Prodanku.

C: Deš na oběd?....

6.

A:.....kde budeš?

B: Na 419!

A: Je tam dobrý piano?

B: Docela jo, bohemka.

A: No, pořád asi lepší než ten klimpr na 417.

B: No to máš pravdu.

A: Tak já se rozehraju a přijdu.

B: O.K.

7.

A: Tomuhle říkáš **listovka**!!!

B: No, trochu **černa** ve druhé větě.

A : Trochu?? To je přímo **poděláno od much**.

8.

A: Včera jsem měl dopoledne čas, tak jsem zašel na **generálku**, hrála **Česká**.

B: A co? Hádám, že **přesilovka**?!

A: Budeš se divit, ale nebyla.

B: Se sólistou?

A: Jo, **trumpeták**, **pražskojarník**. Jednou jim **spadnul řetěz**, tak to **odklepal**.
Myslím, že za to mohli **šmydloni**.

9.

A: Pro dnešek končím, nezajdem na kafčo?

B: To klidně můžem. Tě bolí ruka?

A: No jo, celou hodinu jsem **leštil hmatník**.

B: **Celismus** si žádá své.

A: A co ta **Heranka**?

B: Ještě nevím, uvidíme.

10.

A: Jé, nevíš, jestli už funguje kopírka?

B: Hele, nemám tucha.

A: Potřebuješ něco nutně?

B: Jen okopčit noty pro **facek** na **komořinu**.

A: No, zkus to.

11.

A: Ahoj, kdo teď hraje?

B: Katka.

A: A ty už si hrála?

B: Ne, po Katce.

A: Maj zas skluz, co?

B: Hm, a je tu pěkná kosa, mám zas úplně zmrzlý ruce.

A: Já mám zas **babku klepáčovku**.

C: Čau, kdo teď hraje?

A: Katka.

C: Pak jdeš ty a ještě ty? Takže ještě tak půl hod'ky!

A: Tak co?

D: Já nevím, vyprasila jsem etudu a vylítla ve fuze.
A: To bude dobrý. Taky nejsem moc velké plaveč!
C: Nemáte někdo kus papíru, ještě nemám napsanej program!
A: Já mám nahoře jen noták! .....

12.

A: Ty ho znáš?
B: Ne, vím jen, že kráká v Národěku.
A: Večer se mnou nepočítejte, jdu na klof. Jó, a Petrovi prosím tě vyříd', že mu to cédo s Epidemickou vrátím zítra.

13.

A: V sobotu s tebou počítáme!
B: Co?
A: Přeci akce chalupa!
B: Jó, chlapi něco říkali, ale já nemůžu. Dopoledne griluju a večer v divadle hrajem Karmu.
A: Sakra, tak vem auto a přijed' potom.
B: No, uvidíme.

14.

A: Dnes v Hudebních rozhledech jsem si četla o Kociánci.
B: O tý houslový soutěži?
A: Hm, některý ty děcka ze zušek hrají už pěkný klády!
B: No jo, ale znáš to, většina z nich má jen vydřenou techniku, takže celá hudba jim stojí na hraní černých kuliček.
A: No to mi ještě říkala Dáša, že v těch velkých mezinárodních soutěžích jsou už většinou tak všichni dobří, že potom spíš rozhoduje, jaký máš housle.
B: Takže stačí mít stradivárky a máš to vychytaný! (smích)
A: Asi tak nějak.

15.

A: Tak znovu od toho volanů!
B: Vašku, dej vodjezd a pak nezapomeň lodit na mě bulvy.
A: A fajnově před tou repeticí!

16.

A: Jak bylo?
B: Tak jsme to tam podojili, ehm, až na ten přídavek.
B: Jak to?
A: Ále, začal foukat trochu víc vítr, takže z toho byla pěkná boulovka. Řemen nespád, ale dost not spadlo pod pult.
B: Přesto obdivuhodný výkon, ne?

A: To jo, za takový bojovky! Alespoň že nezačalo pršet.

17.

A: Slyšela jsem, že dnes zkouška sboru odpadá?

B: Tak to je pěkná fáma, normálně je a bude se opět dělat **Skrabat náter!**

A: Překvapivě, jak originální!

B: Co jsi za hlas, mám tu nový noty na rozdání.

A: **Altík**, první.

B: Tak tady to máš. Můžeš to vzít ještě někomu?

A: Jo, tak mi to dej ještě třikrát.

B: Díky.

18.

A: A co ten váš nověj **symfoňák**?

B: Kdo to vůbec řídí?

C: Jeden **mával**.

A: A má to nějakou úroveň teda?

C: Občas i jó, když **hrajem se zavřenýma očima**....

B: To by mě teda lezlo dost na nervy!

C: Hm, občas je to zoufalý.

19.

A: Pozítří mám recitál, přijdeš? Jsi zvána!

B: Jó, určitě. ... Promiň, musím letět, mám **orchestrálku**.

A: Tak čau!

20.

A: Nejdeš na tramvaj?

B: Zdaleka ne, oběd si dám tady, za čtvrt hodiny **jdu na cimru**.

A: Hm, tak zítra, čau.

21.

A: Co kdybysme na závěr nacvičili nějakou **čtyřručku**?

B: No, to by nebylo špatný, hlavně ne žádný baroko a klasicismus. Romantismus bude fajn, i když to bude zase těžší na souhru.

A: A co nějakou modernu? Třeba Poulenca nebo Scaramouche?

B: No já nevím, ještě se poradíme.

5 DISTRIBUCE ONOMAZIOLOGICKÝCH POSTUPŮ VE SLOVNÍ ZÁSOBĚ HUDEBNÍHO SLANGU INTERPRETŮ KLASICKÉ HUDBY

5.1 SLOVO ÚVODEM

Celá tato kapitola vzniká na základě Hubáčkova díla: *Onomaziologické postupy ve slovní zásobě slangů*.

Cílem této kapitoly je zhodnotit výše nashromážděný materiál, a to takto: za prvé vysledovat produktivitu jednotlivých onomaziologických postupů, ve kterých se hudební slangová pojmenování realizují, a za druhé postihnout zastoupenost jednotlivých významových kategorií, v nichž se hudební slangová slova realizují.

Jejím cílem není podat detailní teoretický výklad o jednotlivých způsobech tvoření slov, proto vždy uvádím pouze základní, nezbytné informace.

5.2 OBECNÉ POZNÁMKY

Podle Hubáčka jsou slangy živou, organickou součástí národního jazyka, a tak je možno přistupovat k otázce zkoumání onomaziologických postupů a jejich jazykovému vyjádření ze stejných hledisek jako při zkoumání celonárodní slovní zásoby.

Je tedy možno vycházet z různých rovin, tak jak to odpovídá složitosti pojmenovávacího aktu. Tato složitost pramení jednak z faktu, že pojmenování má svou stránku obsahovou (sémantickou) a formální (jazykovou v užším slova smyslu, tj. morfologickou a zvukovou), jednak z toho, že jednotlivá pojmenování nestojí ve slovní zásobě izolovaně od pojmenování jiných, ale že existuje hierarchie různých vztahů mezi nimi. Vztah obsahu a formy pojmenování i vzájemné vztahy mezi pojmenováními jsou zvláště aktuální u pojmenování slangových, která mají převážně povahu názvů popisných a názvů tvořených sémanticky, tj. s přeneseným významem, nikoliv základním. Máme-li na mysli sledování pojmenovávacích postupů s cílem ukázat na jejich jazykové vyjádření, je nutno rozdělit pojmenovávací postupy na slovotvorné (transformační, morfologické) a transpoziční. V prvním případě jde o tvoření slangových názvů odvozováním, skládáním, zkracováním, mechanickým krácením a slovními hřítkami, v druhém případě jde o tzv. sémantické tvoření (metaforické a metonymické přenášení), o tvoření názvů víceslovných (tvoření názvů sdružených a frazeologických) a o přejímání.

5.3 TVOŘENÍ SLOV

Jedním z nejčastějších postupů, při kterých vznikají nová slova, jsou postupy slovotvorné. Jeden z možných pohledů na tento systém je klasifikace, jejímž východiskem jsou obecné pojmy trojího druhu: způsob tvoření slova, onomaziologická kategorie a kategorie slovního druhu. Tyto aplikace se neobejdou bez problémů, protože se vzájemně tyto pojmy překrývají. U onomaziologických kategorií je obtíž i v tom, že není možno podat jejich úplný výčet.

Ke konkrétnímu zkoumání slovotvorného systému slangových názvů přistupuji v práci tak, že vycházím z jednotlivých způsobů tvoření slov (z odvozování, skládání, zkracování, mechanické krácení a slovních hrátek), které jsou sledovány u jednotlivých slovních druhů. Ty nejsou zastoupeny rovnoměrně. Naprostou většinu v mé práci tvoří podstatná jména, jednak pro svou základní onomaziologickou úlohu, jednak proto, že se k jejich tvoření nabízí značný a rozmanitý inventář formálních prostředků.

Uvnitř slovních druhů se vymezují kategorie slovotvorné a významové. V rámci slovotvorných kategorií, které vymezují např. jména činitelská, konatelská atd., se pak vydělují jednotlivé slovotvorné typy. Kategorie slovotvorné jsou těsně spjaté s významovými kategoriemi (nástrojů, pomůcek, dějů aj.).

Při zkoumání vlastního tvoření slov je výhodné pracovat se slovotvornými kategoriemi. Kategorie významové mají umožnit srovnání pojmenovávacích postupů vlastního tvoření s ostatními postupy, zejména se sémantickým tvořením a přejímáním, kde aplikace slovotvorných kategorií není možná. Další hodnocení je pak umožněno tříděním slov podle užitých odvozovacích přípon s přihlédnutím k jejich produktivitě.

5.3.1 TRANSFORMAČNÍ POSTUPY

5.3.1.1 Odvozování

Pro tento slovníček hudebního slangu je příznačné, že se odvozování jako slovotvorný proces realizuje jen prostřednictvím přípon.

Podstatná jména

Slangová odvozená podstatná jména tvoří ve slovníčku tyto slovotvorné kategorie: jména činitelská, konatelská, nositelů vlastnosti, prostředků, zdrobnělá a zveličelá, místní a dějová.

- Jména činitelská

Jako jména činitelská se chápou pojmenování osob, které vykonávají činnost označenou základovým slovem.

Ve slovníčku se nacházejí celkem čtyři slova, přičemž každé má jinou slovotvornou příponu.

-áček: *klamáček*

-ař: *šumař*

-al: *mával*

-ič: *mlžič*

-oň: *šmydloň*

- Jména konatelská

Jména konatelská označují živé bytosti zabývající se určitou činností, nikoli přímo podle této činnosti, nýbrž podle předmětu v širokém slova smyslu, k němuž se tato činnost vztahuje, který je do této činnosti nějak zapojen, ať již jde konkrétně o výtvar nebo materiál nástrojů nebo o místo, zařízení, prostředí nebo vůbec okolnosti této činnosti.

Z tohoto výčtu konatelských jmen můžeme říci, že je zde zastoupena nejvíce slovotvorná přípona *-ák*, která i podle Hubáčkova výzkumu patří k nejproduktivnějším slovotvorným příponám této kategorie.

-ák: *fagoťák, trumpeták*

-áč: *frakáč*

-al: *frkal¹, frkal²*

-ista: *pedálista*

- Jména nositelů vlastnosti

Tato slovotvorná kategorie, kterou spolu se jmény činitelskými a konatelskými můžeme zařadit do významové kategorie názvů osob, je zastoupena jen nepatrně. Typická je pro ni přípona *-ák*.

-ák: *medák, mečák*

- Jména prostředků

Jména prostředků pojmenovávají substance (věci, předměty, látky, místa) sloužící nějaké činnosti, a proto k této činnosti trvale určené. Toto pojmenování se děje nejčastěji vzhledem k činnosti samé, méně často

vzhledem k substanti, k níž se činnost přímo vztahuje. Jména prostředků jsou tedy z větší části deverbativa, z menší části denominativa.

V této práci se do kategorie jmen prostředků řadí jen odvozeniny, které mohou být jako prostředky chápány primárně. Tuto motivaci lze zjistit vzhledem k předmětu, k níž se činnost vztahuje, kdy jsou názvy motivovány slovesem, nebo vzhledem k předmětu, k němuž se činnost přímo vztahuje, kdy se názvy odvozují přímo od jmen, hlavně od substantiv.

Nejproduktivnější příponou je *-ák*, u rodu ženského má podobou funkci přípona *-ka*.

-ák: *dupák, chyták, kejhák, ječák, štořák¹, štořák,² tahák, vetešák, virblák, kopák*

-áč: *kropáč*

-ovačka: *pokřikovačka, prohazovačka*

- Jména zdobnělá

Pro zdobnělino jako slovotvornou kategorii modifikační je příznačná jak značná unifikace slovotvorných prostředků, tak i hromadnost tvoření. To se projevuje i ve slangu: zdobňování je obvykle prostředkem k expresivnímu vyjádření.

K nejpočetnějším příponám v této kategorii patří *-íčko, -ka, -ko*.

-átko: *třaslátko*

-eček: *Ěreček*

-íčko: *Létíčko, čelíčko*

-ík: *altík*

-ka: *osminka, Démolka*

-ko: *klepátko*

-ky: *Matoušky*

- Jména zveličelá

Jména zveličelá patří k jednomu nejméně frekventovaných.

-árium: *obludárium*

-árna: *prasárna*

- Jména nositelů vlastnosti

Do této slovotvorné kategorie patří odvozená podstatná jména, která „pojmenovávají osoby, zvířata nebo věci na základě jejich vlastnosti“ (J. Hubáček, 1971, 14). V mém slangovém materiálu jde o pojmenování věcí,

které se tvoří ze základů přídavných a podstatných jmen. Bez vlivu zde není ani proces univerbizace, kterým je motivována většina desubstantivních jmen nositelů vlastnosti.

Všechna mužská jména nositelů vlastnosti se tvoří příponou *-ák*, která se přidává k základu adjektivnímu. U ženských jmen nositelů vlastnosti je nejrozšířenější odvozovací přípona *-ka*, dále *-ovka*.

-ák: *absolvák, absolventák, abonenták, alterák, basák, Braniborák, dvoják, interák, komorák, symfoňák, Temperák, Národák, neapolák, noťák, řidičák, sameťák*

-ka: *Bétovenka, bohemka, čtyřručka, Figarka, generálka, Heranka, šestnáctka, Kociánka, Prodanka, půlka, Smetanka*

-álka: *orchestrálka*

-ina: *komořina*

-ovka: *hlasovka, listovka, prstovka, přesilovka*

- Jména místní

Vymezení této kategorie není jednoduché, lze do ní zahrnout některá jména jiných slovotvorných kategorií. Do této kategorie řadím taková odvozená jména, jejichž onomaziologická struktura odpovídá některé z těchto formulí: místo, kde něco je (nalézá se, je uschováno, je předmětem nějaké činnosti apod.), nebo místo, kde se něco koná, nebo místo vyznačující se jistou vlastností. I v této kategorii je tvoření některých jmen podmíněno univerbizací.

-a: *zákruta*

-ák: *Besedňák*

-árna: *konzervárna*

-ka: *zuška*

- Jména dějová

Jména dějová jsou substantiva, která vyjadřují děj pojatý jako substance. Ve všech případech jde o odvozování ze základů slovesných, a to slovotvornými příponami *-ismus*, *-ovačka*, *-ovka*.

-ismus: *čelismus*

-ovačka: *šavlovačka, vypalovačka*

-ovka: *koulovka*

Přehled četnosti odvozovacích přípon

Ucelený pohled na odvozování slangových podstatných jmen umožňuje následující přehled četnosti jednotlivých slovtvorných kategorií a slovtvorných typů. Je z něho patrné, že inventář užitých přípon není ve srovnání s inventářem odvozovacích přípon v ostatní slovní zásobě (konkrétně ve srovnání s příponami uvedenými v díle M. Dokulila, *Tvoření slov v češtině 1*, str.19.) rozsáhlý. Obsahuje celkem 22 různých přípon, přičemž většina z nich se vyskytuje jen náhodně nebo řídce. Zřetelně k nejproduktivnějším patří přípona *-ák*.

PŘÍPONA	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	CELKEM
-ák	-	2	2	9	-	-	15	1	-	29
-ka	-	-	-	-	2	-	11	1	-	14
-ovka	-	-	-	-	-	-	4	-	1	5
-ovačka	-	-	-	2	-	-	-	-	2	4
-áč	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
-al	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
-árna	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2
-íčko	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
-a	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
-áček	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-álka	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
-árium	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
-ař	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-átko	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-eček	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-ič	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-ík	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-ina	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
-ismus	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-ista	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-ko	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-oň	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Vysvětlivky: Jména konatelská (A), činitelská (B), nositelů vlastnosti (C), prostředků (D), zdobných (E), zveličelá (F), nositelů vlastnosti (G), místní (H), dějová (CH).

Slovesa

Ve slangovém slovníčku jsou slovesa zastoupena velmi řídky. Celkem jsem zaznamenala čtyři doklady.

K nejproduktivnější příponě patří *-i-*, přípona 4. třídy. Dále se vyskytuje přípona *-ova-*.

slovesa 4. třídy : *vyprasisit, listařit, listit*

slovesa 3. třídy: *kufrovat*

Při odvozování se uplatňují tyto významové kategorie:

kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci: *čelismus,*

šavlovačka, vyprasisit, kufrovat, listařit, listit, přesilovka

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *doják, chyták,*

koulovka, listovka, prasárna, prstovka, vypalovačka

kategorie vyučovacích předmětů: *hlasovka, komořina*

kategorie interpretů: *fagoťák, frakáč, frkal, klamáček, mával, medák, mlžič,*

pedálista, šmydloň, šumař, trumpeťák

kategorie hudebních nástrojů: *bohemka, čelíčko, dupák, kejchák, kopák,*

kropáč, pokřikovačka, prohazovačka, stradivárky, šroťák¹, šroťák², tahák,

vetešák, virblák

kategorie konkrétních hudebních děl: *Braniborák, Démolka, Ěreček, Figarka, Temperák, Létičko, Matoušky, Prodanka*

kategorie míst: *Besedňák, konzervárna, zuška*

kategorie hudebních znamének: *alterák, basák, osminka, půlka, neapolák, šestnáctka*

kategorie hudebních akcí: *absolvák, absolventák, abonenták, Bétovenka,*

dvoják, generálka, Heranka, interák, orchestrálka, Smetanka, Kociánka

kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky: *altík, ječák, klepátko, třaslátko, mečák, sameťák*

kategorie hudebních těles a seskupení: *čtyřručka, komorák, Národák,*

obludárium, symfoňák

kategorie hudebních pomůcek a součástek: *noťák, řidičák*

nezařazeno: *posaz*

5.3.1.2 Skládání

Skládání jako slovotvorný postup se ve slovníčku uplatňuje daleko méně nežli odvozování. Tvoří se především tam, kde je předlohou víceslovné vyjádření v podobě pojmenování sdruženého (např. *baskřídlovka* - basová křídlovka) či v podobě spojení slov víceméně volného (např. *pražskojarník* - účastník pražského jara). Některé složeniny se tvoří i ze základů, které nemají povahu

ustáleného slovního spojení (např: *slzodoj* - pomalá sentimentální skladba). Zvláštním typem mezi slangovými složeninami jsou složeniny hybridní, kde jeden z komponentů využívá mezinárodních slovních základů nebo je cizího slova (např. *vasrklapka*).

Tento slovotvorný proces je motivován především snahou po univerbizaci.

Jednou z možných klasifikací složenin je rozdělení na složeniny vlastní a nevlastní. Přičemž složeniny vlastní lze dále rozdělit podle syntaktického vztahu komponentů na složeniny přívlastkové, předmětové, doplňkové a příslovečné.

- Složeniny vlastní

Složeniny přívlastkové : *baskřídlovka, pražskojarník*

Složeniny předmětové : *kozodoj, slozodoj*

- Složeniny nevlastní

Složeniny hybridní: *vasrklapka*

Podle významu se řadí slangové složeniny do různých významových kategorií:

kategorie interpretů: *pražskojarník, kozodoj*

kategorie hudebních nástrojů: *baskřídlovka*

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *slzodoj*

kategorie hudebních pomůcek a součástek: *vasrklapka*

5.3.1.3 Zkracování

Méně častým způsobem tvoření nových slangových pojmenování je zkracování. Rozumí se jím tvoření slov z několikáslovných sdružených pojmenování, v tomto smyslu je zkracování motivováno univerbizací. Vznikají jím jednak iniciálové zkratky, přičemž u nich primárně nejde o jejich tvoření, ale o jejich běžné využití v mluvených projevech, a jednak slova zkratková (skupinové zkratky), která vznikají s cílem imitovat skutečná slova. Ta se tvoří nejen z počátečních hláskových seskupení jednotlivých členů, ale i ze seskupení hlásek, jejichž rozčlenění vzhledem k předlohovému pojmenování není rovnoměrné.

Iniciálové zkratky: *KMČ*

Zkratková slova: *Pékáefka*

Do tohoto způsobu tvoření nových slangových slov dále zahrnuji i slova, která vznikla pouhým zkrácením sdruženého pojmenování na jedno slovo v tomto pojmenování obsaženo. Forma tohoto slova tedy zůstává zcela stejná, popř. je v jiném pádě.

Konkrétní příklad: *Břeh*, *Česká*

Podle významu patří slangová jména vzniklá zkracováním do těchto významových kategorií:

kategorie hudebních těles a seskupení: *KMČ*, *Pékáefka*, *Česká*

kategorie konkrétních hudebních děl: *Břeh*

5.3.1.4 Mechanické krácení

Rozumí se jím vznik pojmenování, která jsou vzhledem ke svým zpravidla víceslabičným předlohám kratší a zvukově zjednodušené. Snaha po kratším a zvukově jednodušším vyjádření je motivem tohoto pojmenovávacího postupu. Spolu s překrucováním využívá pojmenování „již hotových“, pouze jej někdy modifikují. Názvy vzniklé mechanickým krácením ve srovnání se svými předlohami mají zpravidla menší počet slabik, zjednodušené souhláskové skupiny a tendenci k tvoření otevřených slabik. Někdy dochází i k jiným hláskovým úpravám.

Z hlediska jazykové utvářenosti lze takto vzniklá slova dělit na několik skupin. Ve slovníčku se vyskytují slova, která spadají do těchto skupin:

1. Slova vzniklá pouhým mechanickým krácením: *konzerva*
2. Slova vzniklá přidáním frekventované přípony nebo koncovky k mechanicky zkrácenému odvozovacímu základu: *akáda*, *filda*
3. Slova vzniklá mechanickým krácením odvozovacího základu a dalšími hláskovými úpravami: *ságo*

Slova vzniklá mechanickým krácením patří do těchto významových kategorií:

kategorie míst: *akáda*, *konzerva*

kategorie hudebních těles a seskupení: *filda*

kategorie hudebních nástrojů: *ságo*

5.3.1.5 Překrucování – slovní hrátky

Podstata tohoto slovotvorného postupu spočívá v tom, že jednotlivá výchozí pojmenování jsou rozmanitě přetvářena, dotvářena či upravována. Stejně tak jako u mechanického krácení nebývá tímto slovotvorným postupem význam

slova měněn, ale pouze modifikován. Motivy překrucování mohou být různé, od zvukového zvýraznění, snaze umožňující dvojí chápání významu slova až po jazykové hrátky, které jsou typické pro všechna slangová slova v mém slovníčku. Proto také ve slovníkové části u slov motivovaných „překrucováním“ uvádím raději pojem slovní hrátky, neboť daleko přesněji vystihují motivaci vzniku takto vzniklých slov.

Jazykové hrátky: *Blatník, Čárka, Čtveráci, facka, fajnově, filně, fakra filně, harmoška, intoška, Kanón, Karma, klarinestyda, kontrašpunt, Kozy fajn stujte, aneb takové jsou cecky, kredenc, krémovat, Má chlást, mezofosrán, muflon, Nádor, párty, Prodejná nevěsta, Prohnaná nevěsta, S Oldou na Radhošť, Škrabat nátěr, šmrdolit, šmytec, větev, Votrava, Vyšlehrad, Z českých dluhů a hajzlů*

Názvy vzniklé slovními hrami je možno řadit do významových kategorií: kategorie konkrétních hudebních děl: *Blatník, Čárka, Čtveráci, Kanón, Karma, Kozy fajn stujte, aneb takové jsou cecky, Má chlást, Nádor, Prodejná nevěsta, Prohnaná nevěsta, S Oldou na Radhošť, Škrabat nátěr, Votrava, Vyšlehrad, Z českých dluhů a hajzlů*

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *kredenc, větev*

kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci: *fajnově, fakra filně, filně, krémovat, šmrdolit*

kategorie vyučovacích předmětů: *harmoška, intoška, kontrašpunt, párty*

kategorie interpretů: *klarinestyda*

kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky: *mezofosrán*

kategorie pro hudební znaménka: *muflon*

kategorie hudebních pomůcek a součástek: *šmytec*

kategorie hudebních nástrojů: *facka*

5.3.2 TRANSPOZIČNÍ POSTUPY

Tyto postupy patří k velmi častým při tvoření nových slangových pojmenování. Zahrnujeme sem sémantické tvoření (metaforické a metonymické přenášení), tvoření názvů víceslovných a přejímání.

5.3.2.1 Metaforické přenášení

Metaforické přenášení slovního významu patří k nejfrektovanějšímu onomaziologickému postupu při obohacování slovní slangové zásoby tohoto slovníčku. Jde v něm o pojmenování běžně užitých ve spisovném jazyce, v obecné češtině, zřídka v místním nářečí, kterého se užívá k označení nového, specifického významu. Motivací tohoto druhu pojmenování je

potřeba označit nové pojmy, u nichž si mluvčí uvědomuje podobnost s pojmem jiným, už označeným, a důvod expresivního vyjádření. Můžeme tak pozorovat nejen přesun věcného významu slova, ale též posun v hodnotách expresivních. Často se u slangových metaforických názvů nový obsah a vyjádření expresivity slučují. Onomaziologickým příznakem metaforických přenášení bývá podobnost v celkovém vzhledu, v určitém nápadném nebo důležitém znaku, barvě, velikosti, tvaru apod.

Jedním z možných hodnocení je třídění podle toho, zda metaforické názvy slouží k potřebě věcného pojmenování nebo zároveň k potřebě citového vyjádření. Zařazení některých slov do konkrétní kategorie může být spekulativní, při dělení vycházím ze své vlastní zkušenosti a nasbíraných poznatků.

Tam, kde metaforické názvy slouží hlavně k potřebě věcného pojmenování, je především patrná snaha o dosažení pojmenování jednoduchého, v daném prostředí jednoznačného a výrazného. Takový název vzniká často tam, kde v odborném názvosloví jednoslovný název chybí či není dostatečně názorný, a je nutno ho vyjadřovat opisem. Např.: *podojit to* (= hrát procítěně, s výrazem). V mém slangovém slovníčku vzniká většina metaforických názvů na základě potřeby věcného pojmenování, ale u většiny z nich najdeme i humorný až ironický podtext.

Hodnotit je možné také podle kvality onomaziologického příznaku, který přenesení umožňuje. Je to však spojeno s určitými obtížemi, u mnohých metaforických názvů není možno onomaziologický příznak jednoznačně vyjádřit, protože není vždy stejně zřetelný a velmi často se při přenášení uplatňují příznaky, které v sobě zahrnují několik různých znaků, které se navzájem překrývají.

Některé užití onomaziologické příznaky:

- a) celkový vzhled, celková vnější podoba nebo tvar: *brouk, díra, had, hrazda, klíč, klacek, nudle, mašina, pádlo, poklička, potrubí, šváb, topení,*
- b) přítomnost určitého nebo nápadného znaku: *kláda, kilo, zatačka, cuk, průvan, fén, káča*
- c) stejné nebo nápadné zbarvení: *černo, mušinec*
- d) podobnost ve velikosti nebo tvaru: *konev, kotrmelec, nitě, pohrabáč, skříň, šuplík, volant*
- e) vlastnost vyplývající z podobné činnosti nebo z podobné funkce: *blábolení, držák, hulvát, mlátička, plácačka, plavec, práskání, stradivárky, střep, smrk, stříkačka, šňůra², šustění, ucpávka, úprk*
- f) podobnost či vztah ke kvalitě děje vyjádřeného slovesem: *čarovat, drbat¹, drbat², drbat³, kartáčovat, mlít se, podojit, prodat (to), srazit, šplhat, tavit, utíkat, uhnout se, vykopávat, vylodit se, vyšívát, zatahovat, zdrhat*

- g) na základě podobnosti zvuků a hlasů: *bučet, kanár, krákat, krkat, kvočna, mečet, pršet, voliéra, vykrákat*

U metaforických názvů tvořených převážně z potřeby citového vyjádření jsou onomaziologické postupy částečně obdobné. I zde jde o využití některého společného nebo podobného vnějšího znaku, ale s tím rozdílem, že souvislost či věcná podobnost je často méně zřetelná až někdy nezřetelná. Tato významová nezřetelnost je nahrazována příznakem expresivity, kterou je možno chápat nejčastěji:

- a) jako snahu o vyjádření důvěrného citového vztahu: *pecka*
- b) jako snahu o vyjádření humoru a posměchu: *pokřikovačka*
- c) jako snahu o vyjádření citové nelibosti: *odstrk, utnout*
- d) jako snahu o vyjádření nadsázky: *mimino, vanička*

K poznání využití a frekvence metaforického přenášení může přimět i zkoumání v tom smyslu, do jaké míry se metaforické přenášení uplatňuje v jednotlivých významových kategoriích:

kategorie hudebních znamének: *banán¹, brambora, brouk, černo, držák, had, kilo, kulička, mušinec, nudle, šňůra², šváb¹, šváb², volant*

kategorie hudebních nástrojů: *cuk, dršťky, fén, hrazda, hulvát, jelito, káča, klacek, klíč, konev, koryto, kotrmelec, kvočna, mašina¹, mimino, nitě, pádlo, pastě, plácačka, pohrabáč, poklička, potrubí, průvan, skříně, střep, stříkačka, štěbenec, šuplík, topení, vanička*

kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci: *blábolení, bučet, čarovat, drbat¹, drbat², drbat³, hádat se, kanár, kartáčovat, krákat, krkat, mečet, mlít se, odstrk, podojit, práskání, prodat to, pršet, přelomit se, smrk, srazit, šplhat, tavit, uhnout se, úprk, utíkat, utnout, voliéra, vykopávat, vykrákat, vylodit se, vyšívat, zatahovat, zdrhat, zlomit se*

kategorie míst: *díra, zatačka*

kategorie interpretů: *mašina², mlátička, plavec*

kategorie hudebních pomůcek a součástí: *klacek², ucpávka*

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *kláda, pecka*

kategorie hudebních akcí: *šňůra¹*

kategorie označení pro tón: *banán², houser, krahujec, šustění*

Další možné hledisko zkoumání metaforického přenášení, které Hubáček uvádí, je sledování výběru pojmenování, která se metaforickými kategoriemi stávají. Celkem se tu uplatňuje pět významových kategorií, přičemž nejvíce je zastoupena kategorie věcí.

kategorie věcí: *díra, držák, fén, hrazda, kláda, klíč, konev, koryto, kulička, mašina, mlátička, nitě, pádlo, plácačka, pohrabáč, poklička, potrubí, skříně, střep, stříkačka, šňůra, šuplík, topení, ucpávka, vanička, volant, voliéra*

kategorie zvířat a živočichů: *brouk, had, kanár, kvočna, mušinec*

kategorie potravin: *banán², banán¹, brambora, nudle, pecka*
kategorie abstraktních jmen: *cuk, černo, blábolení, kilo, kotrmelec, práskání, průvan, úprk, zatáčka,*
kategorie osob (obecné): *plavec, hulvát, mimino*

5.3.2.2 Metonymické přenášení

Stejně jako uvádí Hubáček, tak i u mého nashromážděného materiálu patří metonymické přenášení k méně častým způsobům sémantického tvoření slangových pojmenování. Ta vznikají na základě přenesení slova na jinou věc nebo představu, která s věcí nebo představou věcně souvisí nebo s ní má spojitost. Představa věcné souvislosti nebo vnitřní spojitosti je tedy motivací (onomaziologickým příznakem) metonymického přenášení.

I zde se využívá již hotových pojmenování. Na rozdíl od mnohých metaforických názvů není při motivaci metonymických názvů tolik aktuální vyjadřování expresivity, ale spíše snaha po stručném (jednoslovném) a zřetelném vyjádření.

Podle druhu motivace se dají metonymická pojmenování dělit do dvou základních skupin:

Na metonymické kategorie, které vznikají na základě víceslovných, nejčastěji sdružených pojmenování, a to tak, že metonymickým pojmenováním je výchozí nebo blízce příbuzné substantivum, z něhož bylo odvozeno rozvíjející se adjektivum ve víceslovném pojmenování. Jde tu vlastně o jeden z typů univerbizace. Sem patří tyto metonymické názvy: *dechy, dřeva, smyčce*.

Druhou skupinu pak mohou tvořit pojmenování, jejichž název vzhledem ke své předloze vykazuje různou spojitost nebo souvislost. V mém slovníčku se vyskytují případy, kdy se metonymickým názvem stává:

- a) vlastní jméno: *vašek*
- b) jméno, jehož původní významový rozsah je větší: *Epidemická, zvíře*
- c) jméno, jehož původní významový rozsah je menší: *basa, koleda*
- d) jméno původně abstraktní, které nabývá významu konkrétního: *diagnóza*
- e) jména působící větší názorností: *lazar, matrona, písnička*
- f) jména ukazující na jinou vnitřní souvislost: *brejle, lenoch, loď, sedačka*
- g) slovesa vykazující obsahovou souvislost s pojmenováním předlohou a vyznačující se snahou po zjednodušení výrazu: *grilovat, odklepat (to)*

Slova vzniklá metonymickým přenášením se uplatňují v těchto významových kategoriích:

kategorie hudebních nástrojů: *basa, dechy, dřeva, smyčce, vašek*

kategorie hudebních znamének: *brejle, lenoch*

kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky: *diagnóza*
 kategorie interpretů: *lazar, matrona*
 kategorie hudebních pomůcek a součástí: *zvíře*
 kategorie hudebních akcí: *sedačka*
 kategorie konkrétních skladeb: *Epidemická*
 kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci: *grilovat, loď, odklepat (to)*
 kategorie skladeb (podle charakteru, druhu) a jejich části: *koleda, písnička*

Pro metonymické přenášení se ve slovníčku vyskytuje celkem šest výchozích významových kategorií:

kategorie osob (obecná jména): *lazar, lenoch, matrona*
 kategorie osob (vlastní jména): *vašek*
 kategorie dějů a činností: *grilovat, odklepat (to)*
 kategorie věcí: *brejle, loď, sedačka*
 kategorie z lékařské terminologie: *diagnóza, epidemická*
 kategorie z oblasti hudby: *basa, koleda, písnička*

5.3.2.3 Víceslovná pojmenování

Jak Hubáček uvádí, k tomuto tvoření patří postupy, v nichž východiskem jsou různé kategorie, které víceslovnému pojmenování dávají nový, specifický význam. Jedná se tu o tvoření sdružených pojmenování (sousloví) a o tvoření frazeologických spojení.

V mém nashromážděném materiálu jsem nezaznamenala žádné sousloví, pouze frazémy.

Přestože Hubáček uvádí, že frazeologická spojení jsou ve slanzích méně častá, v mé studii patří k druhému nejpočetnějšímu způsobu tvoření.

„Frazém je kombinace alespoň dvou slovních forem, která má celistvý význam (zpravidla nerozložitelný na významy jednotlivých složek).“ (Příruční mluvnice češtiny, 2001, 71)

Na základě Příruční mluvnice češtiny můžeme frazémy rozdělit na:

- a) frazémy s funkcí slovesnou: *dát vodjezd, dávat to, dostat kopr, holit kšefty, hrát kuličky, hrát přes mrtvoly, hrát se zavřenýma očima, hrát z koule, hrát ze zdi, jít na cimru, jít na hod'ku, jít na klof, jít se vohnout, kopnout do vrtule, leštit hmatník, mít cihlu na pedále, mít okno, mít těžkej zadek, mít vlka, nahodit řemen, noty spadly pod pult, prát do toho jako do jitrnic, prošvihnout vejšlap, přivezli dva metráky brambor, sedí to jako prdel na hrnci, sežrat vejšlap, troubit jako na Jericho, vhodit bulvy, vylámat si zuby, vylézt na hnůj, vylézt s tím ven, vypadnout zuby, za vlahý ruky stisk*

- b) f. s funkcí jména v nominativu, vzniklé kombinací adjektiva a substantiva: *hadí hnízdo, hospodský piano, husí krk, kanárské ostrovy, kozí roh, kozí trylek, prvořadý houslista, špičkový houslista, rozsypané brambory, vystříkaney klavír*
- c) f. s funkcí jména v nominativu, vzniklé kombinací substantiv: *babka klepáčovka, ulička lásky*
- d) f. s funkcí adverbialní, vzniklé kombinací substantiva a adjektiva, případně několika substantiv v jiných pádech než v nominativu: *skladba na zlámání rukou*

Hubáček se také zmiňuje o frazémeh, které jsou tvořeny z neautosémantických komponentů, ty se v mém slovníčku nevyskytují.

Při zkoumání významových kategorií zjistíme, že nejvíce je zastoupena kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci.

kategorie činnosti interpreta a procesy při a (po) její realizaci: *babka klepáčovka, dát vodjezd, dávat to, dostat kopr, holit kšefty, hrát kuličky, hrát přes mrtvoly, hrát se zavřenýma očima, hrát z koule, hrát ze zdi, hrát ze stropu, jít na cimru, jít na hodčku, jít na klof, jít se vohnout, kopnout do vrtule, leštit hmatník, mít cihlu na pedále, mít okno, mít těžkej zadek, mít vlka, nahodit řemen, noty spadly pod pult, o cihlu níž (výš), padá řemen, prát do toho jako do jitrnic, prošvihnout vejšlap, přivezli dva metráky brambor, rozsypané brambory, sedí to jako prdel na hrnci, sežrat vejšlap, spadnul řemen, troubit jako na Jericho, vhodit bulvy, vylámat si zuby, vylézt na hnůj, vylézt s tím ven¹, vylézt s tím ven², vypadnout zuby, za vlahý ruky stisk*

kategorie interpretů: *kozí trylek, prvořadý houslista, špičkový houslista*

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *skladba na zlámání rukou*

kategorie hudebních nástrojů: *hadí hnízdo, hospodský piano, husí krk, kozí roh, vystříkaney klavír*

kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky: *kanárské ostrovy*

kategorie hudebních znamének: *poděláno od much*

kategorie místa: *ulička lásky*

5.3.2.4 Přejímání

Přejímání je pojmenovávací postup, který využívá již existujícího, hotového pojmenování v cizím jazyce. Nejde tu tedy o tvoření nových slov ve vlastním slova smyslu, ale o adaptaci cizího názvu do domácího prostředí jazyka. Důvody přejímání mohou být různé: chybějící nebo nedostatečně bohatá domácí terminologie, snaha zachovat specifický pojem v určitém prostředí, snaha po kratším vyjádření či snaha po expresivním a humorném vyjádření, která je právě typická pro pojmenování v mém slovníčku.

Přejímání nelze hodnotit jako slovotvorný akt, který je zcela pasivní. Pojmenování bývají víceméně upravována, přizpůsobují se po stránce zvukové i morfologické domácím slovům. Např. slovo *cvajdo* vzniká přidáním české odvozovací přípony *-do* k cizímu základu, podobný případ nacházíme i u slovesa *rumplovat*. Dalším z možných způsobů je zjednodušení předlohy složeniny a vynechání jednoho z komponentů např. *klimpr* (z německého *klimperkasten*). Časté jsou i případy, kde při přejímání k výrazným zvukovým změnám nebo úpravám nedochází, např. u slov *lauf*, *štyl*.

V tomto sebraném materiálu se vyskytují převážně slova přejatá z německého jazyka, pouze jedno je z angličtiny.

Pojmenování přejatá z němčiny: *anšlág* (anschlagen), *chajdo* (zwie), *lauf* (der Lauf), *rumplovat* (rumplen), *šlágcojg* (das Schlagzeug), *špeditér* (der Spediteur), *štyl* (die Stimme) *klimr* (der klimperkasten).

Pojmenování přejatá z angličtiny: *pingvín* (penguin).

Při přejímání se uplatňují tyto významové kategorie:

kategorie interpretů: *pingvín*, *špeditéři*

kategorie hudebních znamének: *cvajdo*, *lauf*

kategorie hudebních nástrojů: *klimpr*, *šlágcojg*

kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky: *štyl*

kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části: *anšlág*

kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci: *rumplovat*, *šmíra*

5.4 ZÁVĚRY

Při celkovém hodnocení, stejně tak jako Hubáček, jsme u výše nashromážděného a zpracovaného materiálu hudebního slangu sledovali již dva zmíněné vytyčené cíle:

1. otázku produktivity jednotlivých onomaziologických postupů, jimiž se slangová pojmenování realizují,
2. otázku zastoupenosti jednotlivých významových kategorií, v nichž se slangová pojmenování realizují.

Ad 1. Ze srovnání jednotlivých onomaziologických postupů (viz Tabulka 1 „Relativní četnost jednotlivých onomaziologických postupů“, str. 103) vyplývá, že v oblasti hudebního slangu užívaného na Pardubicku, Liberecku a Praze k nejčastějšímu pojmenovávacímu postupu patří sémantické tvoření (metaforické přenášení a metonymické přenášení, celkem 110 dokladů, tj. 36,44%), velmi častým postupem je i odvozování (83 dokladů, tj. 27,57%) a víceslovné pojmenování (53 dokladů, tj. 17,61%). Další postupy jsou méně časté: slovní hrátky (31 dokladů, tj. 10,3%), přejímání (10 dokladů,

tj. 3,32%), skládání (5 dokladů, tj. 1,66%), mechanické krácení (4 doklady, tj. 1,33%), zkracování (4 doklady, tj. 1,33%).

Posuzujeme-li onomaziologické postupy z hlediska tvoření nových slov či využití slov „již hotových“ (viz tabulka 1), je zřetelné, že převládají onomaziologické postupy, které využívají již „hotových“ slov (sémantické přenášení, přejímání, víceslovné pojmenování). Takto utvořená slova jsou zastoupena 173 doklady, tj. 57,48%. Zatímco onomaziologické postupy, jimiž se tvoří nová slova, jsou doloženy 128 doklady, tj. 42,52%.

Ad.2. Při sledování různosti významových kategorií, v nichž se slangová pojmenování realizují, vyplývá (viz Tabulka 2 „Zastoupenost jednotlivých významových kategorií“, str. 104), že nejvíce je zastoupena kategorie činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci (92 dokladů, tj. 30,6%), na druhém místě je významová kategorie hudebních nástrojů (59 dokladů, tj. 19,6%). Dále následují: kategorie hudebních znamének (26 dokladů, tj. 8,6%), kategorie interpretů (26 dokladů, tj. 8,6%), kategorie konkrétních hudebních děl (25 dokladů, tj. 8,3%), kategorie skladeb (podle charakteru a druhu) a jejich části (16 dokladů, tj. 5,3%), kategorie hudebních akcí (13 dokladů, tj. 4,3%), kategorie pro lidské hlasy a jejich techniky (10 dokladů, tj. 3,3%), kategorie hudebních těles a seskupení (9 dokladů, tj. 3%), kategorie míst (8 dokladů, tj. 2,7%), kategorie hudebních součástek a pomůcek (6 dokladů, tj. 2%), kategorie vyučovacích předmětů (6 dokladů, tj. 2%), kategorie označení pro tón (4 doklady, tj. 1,3%), nezařazeno 1 doklad, tj. 0,3%.

TABULKA 1

Relativní četnost jednotlivých onomaziologických postupů

Onomaziologické postupy	Počet dokladů	Zastoupení v [%]	Pořadí
Odvozování	83	27,57	2
Skládání	5	1,66	7
Zkracování	4	1,33	8
Mechanické krácení	4	1,33	8
Slovní hrátky	31	10,30	4
Metaforické přenášení	93	30,90	1
Metonymické přenášení	18	5,98	5
Přejímání	10	3,32	6
Víceslovné pojmenování	53	17,61	3
Celkem	301	100,00	

TABULKA 2

Zastoupenost jednotlivých významových kategorií

Významové kategorie	A	B	C	D	E	F	G	H	I	suma	%
Činnosti interpreta a procesy při (po) její realizaci	7	-	-	-	5	34	3	41	2	92	30,6
Hudební nástroje	13	1	-	1	1	31	5	5	2	59	19,6
Interpreti	13	2	-	-	1	3	2	3	2	26	8,6
Hudební znaménka	6	-	-	-	1	14	2	1	2	26	8,6
Konkrétní hudební díla	8	-	1	-	15	-	1	-	-	25	8,3
Skladby (podle charakteru, druhu) a jejich části	7	1	-	-	2	2	2	1	1	16	5,3
Hudební akce	11	-	-	-	-	1	1	-	-	13	4,3
Lidské hlasy a jejich techniky	6	-	-	-	1	-	1	1	1	10	3,3
Hudební tělesa a seskupení	5	-	3	1	-	-	-	-	-	9	3,0
Kategorie místa	3	-	-	2	-	2	-	1	-	8	2,7
Vyučovací předměty	2	-	-	-	4	-	-	-	-	6	2,0
Hudební pomůcky a součástky	1	1	-	-	1	2	1	-	-	6	2,0
Označení pro tón	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4	1,3
Nezařazeno	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,3
Celkem	83	5	4	4	31	93	18	53	10	301	100,0

Vysvětlivky: A = odvozování, B = skládání, C = zkracování, D = mechanické krácení, E = slovní hrátky, F = metaforické přenášení, G = metonymické přenášení, H = víceslovné spojení, CH = přejímání.

6 ČNK A MŮJ SLOVNÍČEK

Jednou ze součástí mé diplomové práce byla i elektronická komunikace s databází ČNK. Cílem bylo zjistit, do jaké míry jsou v ČNK obsaženy slangové jednotky z mého slovníčku.

U každého hesla uvádím celkový počet dokladů nalezených v ČNK a dále počet slov odpovídající významu z mého slovníčku. Kurzívou pak cituji konkrétní příklady, tak jak je uvádí ČNK.

absolvák

V ČNK: 0

absolventák

V ČNK: 2 doklady, z toho 1 ve stejném významu.

...dlouhé (na ramínka) . Potřebuju je totiž na < absolventák> . Absolvuji na klavír a ze zpěvu . " Už... (srov. zde str. 34)

abonenták

V ČNK: 0

akáda

V ČNK: 0

alterák

V ČNK: 0

altík

V ČNK: 0

anšlág

V ČNK: 0

babka klepáčovka

V ČNK: 0

banán

1. označení pro znaménka síly

2. označení pro vyboulený tón, který se užívá při barokní interpretaci

V ČNK: 1154 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

baša

V ČNK: 704 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

basák

V ČNK: 0

Besedňák

V ČNK: 0

Bétovenka

V ČNK: 0

blábolení.

V ČNK: 58 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Blatník

V ČNK: 0

bohemka

V ČNK: 0

brambora.

V ČNK: 3433 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Braniborák

V ČNK: 0

brejle

V ČNK: 288 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

brouk

V ČNK: 955 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Břeh

V ČNK: 0

bučet

V ČNK: 128 dokladů, z toho 1 ve stejném významu.

napřed uhořet , a ne - li , pak aspoň přestat < bučet> Kde domov můj a místo toho nasadit Svatováclavský (srov. zde str. 36)

cuk

V ČNK: 30 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

cvajdo

V ČNK: 0

Čárka

V ČNK: 0

čarovat

V ČNK: 180 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

čelíčko

V ČNK: 19 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

čelismus

V ČNK: 0

černo

V ČNK: 198 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Česká

V ČNK: 0

Čtveráci

V ČNK: 0

čtyřručka

V ČNK: 0

dát vodjezd

V ČNK: 0

dávat to

V ČNK: 0

dechy

V ČNK: 0

Démolka

V ČNK: 0

diagnóza

V ČNK: 2098 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

díra

V ČNK: 4944 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

doják

V ČNK: 18 dokladů, z toho 1 ve stejném významu.

Proměny , pak Peggy Lee zazpívala náladový < doják> Už je to tak dávno a po ní předstoupil... (srov. zde str. 39)

dostat kopr

V ČNK: 0

drbat

1. hrát rychlou pasáž doprovodného charakteru s převahou krátkých, často opakovaných not

2. cvičit bezmyšlenkovitě rychle jedno místo dokola

3. hodně cvičit

V ČNK: 283 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

držák

V ČNK: 381 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

dršťky

V ČNK: 432 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

dřevo

V ČNK: 0

dupák

V ČNK: 17 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

dvoják

V ČNK: 0

Epidemická

V ČNK: 0

Éreček

V ČNK: 0

facka

V ČNK: 0

fagot'ák

V ČNK: 0

fajnově

V ČNK: 8 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

fakra filně

V ČNK: 0

fén

V ČNK: 129 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

fena

V ČNK: 417 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Figarka

V ČNK: 0

filda

V ČNK: 2 doklady, žádný ve významu z mého slovníčku.

filně

V ČNK: 0

frakáč

V ČNK: 0

frkal

1. trumpetista

2. hráč hrající na dechový nástroj

V ČNK: 0

generálka

V ČNK: 280 dokladů, z toho 7 ve stejném významu.

*... absurdní , jako byla 30 . ledna 2003 na < generálce> v Národním . -
Poslední hold prezidentovi*

*... nerozumí) , dirigent Jiří Kout byl při < generálce> Tristana a Isoldy tuze
nepřívětivý , ale*

*...Mrencová . Poté , co v ČEZ Aréně proběhla < generálka> na koncert s
ostravskými filharmoniky*

*...nové budově své Hudební scény . Veřejná < generálka> bude v pátek 1 .
října ve 14 h , premiéry*

*... procházkám . S Josefínou . . . A tak v předvečer < generálky > světové premiéry v Nosticově divadle nebyla
... řetízky . . . Jaké máte ráda barvy ? Při < generálce > na Českého slavíka jsem vás viděla v tyrkysovém
... když Beethoven Devátou poprvé dirigoval při < generálce > , tak to zkazil - nezvládl to – Beethoven (srov. zde str.41)*

grilovat

V ČNK: 211 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

had

V ČNK: 2865 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

hádat se

V ČNK: 334 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

hadí hnízdo

V ČNK: 0

harmoška

V ČNK: 1 doklad, žádný ve významu z mého slovníčku.

Heranka

V ČNK: 0

hlasovka

V ČNK: 0

holit kšefty

V ČNK: 0

hospodský piáno

V ČNK: 0

houser

V ČNK: 108 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

hrát kuličky

V ČNK: 0

hrát přes mrtvolu

V ČNK: 0

hrát se zavřenýma očima

V ČNK: 0

hrát z koule

V ČNK: 0

hrát ze zdi

V ČNK: 0

hrát ze stropu

V ČNK: 0

hrazda

V ČNK: 199 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

hulvát

V ČNK: 142 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

husí krk

V ČNK: 2 doklady, žádný ve významu z mého slovníčku.

chyták

V ČNK: 43 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

interák

V ČNK: 0

intoška

V ČNK: 0

ječák

V ČNK: 5 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

jelito

V ČNK: 163 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

jít na cimru

V ČNK: 0

jít na hod'ku

V ČNK: 0

jít na klof

V ČNK: 0

jít se vohnout

V ČNK: 0

káča

V ČNK: 487 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kanár

V ČNK: 280 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kanárské ostrovy

V ČNK: 0

Kanón

V ČNK: 0

Karma

V ČNK: 0

kartáčovat

V ČNK: 86 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kejchák

V ČNK: 0

kilo

V ČNK: 1849 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

klacek

1. klarinet

2. smyčec

V ČNK: 863 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kláda

V ČNK: 546 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

klamáček

V ČNK: 0

klarinestyda

V ČNK: 0

klepátko

V ČNK: 27 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

klíč

V ČNK: 7020 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

klimpr

V ČNK: 8 dokladů, všechny ve stejném významu.

... . " No né , mechanik si přišel prubnout < klimpr> ? " Kamil se otočil jak přistížen při něčem

... když někdo při stěhování nešetrně mlátí s < klimprem> , " řekl Radek mrzutě , zašátral v bundě

... zeptal . " Nějakýho mladýho kluka . Hraje < klimpr> a střídá varhany . Ještě bude muset hodně

... něco podobného , místo abys tu mlátil do < klimpru> . S tvojí hlavou se můžeš vydat v jeho

... dalších adresách na mě čekaly rozvrzané < klimpry> , pro které by i sekyry bylo škoda . A

... někomu na klín . Je tady nabito . Jo a na ten < klimpr> si to nedávej , bude se hrát . "

... němu domů a naladil ten staříčkový vybrínkaný < klimpr> ? ANHALT-KÖTHEN : Nejkrásnější čas Roku

... V Charlestonu hrává Jiří Korman " na < klimpr> " , jinak uznávaný cikánský houslista koncertující (srov. zde str. 47)

KMČ

V ČNK: 0

Kociánka

V ČNK: 0

koleda

V ČNK: 521 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

komorák

V ČNK: 0

komořina

V ČNK: 0

kontrašpunt

V ČNK: 0

konev

V ČNK: 0

konzerva

V ČNK: 1123 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

konzervárna

V ČNK: 71 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kopák

V ČNK: 0

kopnout do vrtule

V ČNK: 0

koryto

V ČNK: 1195 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kotrmelec

V ČNK: 226 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

koulovka

V ČNK: 0

Kozy fajn stujtě aneb takové jsou cecky

V ČNK: 0

kozí roh

V ČNK: 6 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kozí trylek

V ČNK: 0

kozodoj

V ČNK: 6 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

krahujec

V ČNK: 90 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

krákat

V ČNK: 82 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kredenc

V ČNK: 524 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

krémovat

V ČNK: 8 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

krkat

V ČNK: 45 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kropáč

V ČNK: 62 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kufrovat

V ČNK: 0

kulička

V ČNK: 1665 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

kvočna

V ČNK: 73 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

lauf

V ČNK: 49 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

lazar

V ČNK: 210 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

lenoch

V ČNK: 254 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Létíčko.

V ČNK: 0

leštit hmatník

V ČNK: 0

listařit

V ČNK: 1 doklad, ve stejném významu.

Telegraph Hill . Měl fantastickou schopnost < listařit> . Četl z listu tak , jako by to cvičil (srov. zde str. 51)

listit

V ČNK: 0

listovka

V ČNK: 65 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

lod'.

V ČNK: 20 365 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Má chlast

V ČNK: 0

mašina

1. ventilová soustava (strojivo) u žest'ových nástrojů

2. označení pro tlustou sopranistku

V ČNK: 621 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Matoušky

V ČNK: 0

matrona

V ČNK: 22 dokladů, z toho 1 ve stejném významu.

...Božího těla, nebylo nic zvláštního slyšet < matronu> , donedávna pověstnou modlilku, jak zpívá (srov. zde str. 52)

mával

V ČNK: 0

mečák

V ČNK: 0

mečet

V ČNK: 48 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

med'ák

V ČNK: 1 doklad, v jiném významu.

mezofosrán

V ČNK: 0

mimino

V ČNK: 279 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

mít cihlu na pedále

V ČNK: 0

mít okno

V ČNK: 126 dokladů, z toho 8 ve stejném významu.

... když jsem hostoval v Národním divadle a < měl vokno> , tak přesto , že na mě nápověda skoro

... a úplně mi to vypadlo . Najednou jsem < měl okno> . Tohle mě dodnes strašně mrzí .

... takovejch věcech pokaždý . Co je s tebou ? < Máš vokno> ? " " No já myslela , že mě tím chceš sbalit

... vážně ne : je to pryč , už si nevzpomenu . < Mám okno> . Psychiatr Jde k němu , protože přišla

... pamatuju , ale co se týká svatební noci , < mám okno> jako skleník . Jiří se podle zubí a tvrdí

... jsem v ringu omdlela . Od určitého okamžiku < mám okno> . Když jsem znovu otevřela oči ... půjdem ještě loknout , a dál už nevím , tady < mám vokno> . To , co jsem vypil , to by nesnes ' žádnéj

... A dala bych si jich aspoň deset . Abych < měla okno> a na tento spot zapomněla . (srov. zde str. 53)

mít těžkej zadek

V ČNK: 0

mít vlka

V ČNK: 0

mlátička

V ČNK: 117 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

mlít se

V ČNK: 138 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

mlžič

V ČNK: 0

muflon

V ČNK: 66 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

mušinec

V ČNK: 19 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Nádor

V ČNK: 0

nahodit řemen

V ČNK: 0

Národ'ák

V ČNK: 0

neapolák

V ČNK: 0

nitě

V ČNK: 0

not'ák

V ČNK: 0

noty spadly pod pult

V ČNK: 0

nudle

V ČNK: 809 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

obludárium

V ČNK: 7 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

o cihlu níž (výš)

V ČNK: 0

odklepat (to)

V ČNK: 0

odstrk

V ČNK: 0

orchestrálka

V ČNK: 5 dokladů, všechny ve stejném významu.

*...předehře , asi po deseti minutách mé první < orchestrálky> v divadle
povídá : " Ono to půjde . Pusťte*

...v osvětlení či chybnému kroku zastavil i < orchestrálku> . Nemysleme si ale , že uvedené žertíky

...přijdou ke slovu i dekorativní smyčce, < orchestrálce> Coming Down Gently dominuje kolovrátkový

...Kozderky - hráli v přímých přenosech i swingové < orchestrálky> z repertoáru amerických orchestrů Jimmyho

...která vědomě čerpá z popu , jazzu i velkých < orchestrálek> a vytváří vlastně skutečnou dramatickou (srov. zde str. 56)

osminka

V ČNK: 76 dokladů, z toho 3 ve stejném významu.

...zeslabování do piana ; v taktu nesou skupiny < osminek> akcenty podle svého metrického postavení

...zpívané sloky třískali pravačkou výrazné < osminky> a neustále vehementně basovali levou rukou

...dalo napsat v notách , jak jsi dejchal , ty < osminky> a půlky , ty pauzy - já jsem akorát věděla (srov. zde str. 56)

padá řemen

V ČNK: 0

pádlo

V ČNK: 500 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

párty

V ČNK: 47 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

pastě

V ČNK: 0

pecka

V ČNK: 579 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

pedálista

V ČNK: 0

Pékáefka

V ČNK: 0

pingvín

V ČNK: 0

písnička

V ČNK: 4520 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

plácačka

V ČNK: 97 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

plavec

V ČNK: 765 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

poděláno od much

V ČNK: 0

podojit

V ČNK: 60 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

pohrabáč

V ČNK: 128 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

poklička

V ČNK: 950 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

pokřikovačka

V ČNK: 0

posaz

V ČNK: 13 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

potrubí

V ČNK: 1631 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

prasárna

V ČNK: 29 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

práskání

V ČNK: 61 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

prát do toho jako do jitrnic

V ČNK: 0

pražskojarník

V ČNK: 1 doklad, v jiném významu.

prodat (to)

V ČNK: 9600 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Prodejná nevěsta

V ČNK: 0

Prodanka

V ČNK: 0

prohazovačka

V ČNK: 6 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Prohnaná nevěsta

V ČNK: 0

prošvihnout vejšlap

V ČNK: 0

prstovka

V ČNK: 0

pršet

V ČNK: 2777 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

průvan

V ČNK: 498 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

prvořadý houslista

V ČNK: 0

přelomit se

V ČNK: 60 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

přesilovka

V ČNK: 715 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

přivezli dva metráky brambor

V ČNK: 0

půlka

V ČNK: 2454 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

rozesypané brambory

V ČNK: 0

rumplovat

V ČNK: 8 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

řidičák

V ČNK: 393 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

S Oldou na Radhošť

V ČNK: 0

ságo

V ČNK: 0

samet'ák

V ČNK: 13 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

sedačka

V ČNK: 868 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

sedí to jako prdel na hrnci

V ČNK: 0

sežrat vejšlap

V ČNK: 0

skladba na zlámání rukou

V ČNK: 0

skříně

V ČNK: 0

slzodoj

V ČNK: 0

Smetanka

V ČNK: 0

smrk

V ČNK: 695 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

smyčce

V ČNK: 0

spadnul řemen

V ČNK: 677 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

srazit

V ČNK: 3159 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

stradivárky

V ČNK: 39 dokladů, z toho 6 ve stejném významu.

Doufám, že alespoň vaše < stradivárky> nemají nic společného s chemií . "
... řekl Holmes a vyňal z pouzdra své vlastní < stradivárky> , které si k
inspektorovu údivu vezl s
... žertům ! Odnesl jste si samozřejmě svoje < stradivárky> a zkoušíte mě . "
" Nikoli , pane Howleyi
... harampádí s sebou vozí po světě jako novodobé < stradivárky> .
Srovnejme tento přístup například s tradičními
... češtině máme k dispozici všichni stejné < stradivárky> a neměli bychom
na ně hrát na úrovni nádražního
...razanci Milana Baroše a tým vyladěný jak < stradivárky> . Ani se
nemusím ptát , ke kterému z nich (srov. zde str. 63)

střep

V ČNK: 910 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

stříkačka

V ČNK: 622 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

symfoňák

V ČNK: 3 doklady, všechny ve stejném významu.

...obratně přeskočili , vrátili jsme nejdřív < symfoňák> a rychle jsme jej
předělali na jazzband
... ucho a předvídat . Pokud ovšem nehrajeme se < symfoňákem> , tam se
jede podle partitury a nesmí se
... nesmí se udělat chyba . Už vám někdo ten " < symfoňák> " vyčetl ?
Pokud pominu , že se úspěch (srov. zde str. 63)

šavlovačka

V ČNK: 0

šestnáctka

V ČNK: 383 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Škrabat nátěr

V ČNK: 0

šlágcojg

V ČNK: 0

šmíra

V ČNK: 38 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

šmrdolit

V ČNK: 1 doklad, v jiném významu.

šmydlibojs

V ČNK: 0

šmydloň

V ČNK: 0

šmytec

V ČNK: 0

šňůra

1. série koncertních výstupů

2. hodně not pod legatem

V ČNK: 2166 dokladů, z toho 17 ve stejném významu jako šňůra¹.

...příležitost stát na samotném startu koncertní < šňůry> , která přinese dvanáct koncertů u nás

...své prý dosud neextravagančnější koncertní < šňůře> napříč Evropou - Mars bude možné pozorovat

...možnosti tu jsou ? Musíme sledovat koncertní < šňůry> těch, kteří by nás zajímali, a kteří

...týdny v Londýně a totéž platí o koncertních < šňůrách> . Dovolená ? Léto je období festivalů a

...život zasvětila sestavování koncertních < šňůr > . Jakmile totiž splnila svou misi a kapela

... & Průdy 1999 a následovala i koncertní < šňůra > této legendární formace . Bude mít spolupráce

...nezvládal poslední dobou kolotoč koncertních < šňůr > , nahrávání desek, drogových a alkoholových

...pokračuje i dále - v klubech, na koncertních < šňůrách > atd . atd . Dotyčný " slavný rapper " na

...Jde o předposlední vystoupení koncertní " < šňůry > " , na němž jako hosté

...Doprovázet ho bude jeho manželka Marta . Kromě < šňůry > koncertů s předními americkými umělci si

...Michal Kraus (ČSSD) pokračuje ve své < šňůře > benefičních koncertů a v sobotu ho ve Svitavách

...pikantních příběhů ze života na koncertních < šňůrách > tehdejších teenagerských hvězd New Kids

...Na podzim bude následovat velká koncertní < šňůra > a počítáme že se znovu objevíme i v Jihlavě

...dělá například osm křtů a s albem udělá < šňůru > deseti koncertů a na každém to pokřtí .

...Proto jsme si naplánovali takovou malou < šňůru > po městech a klubech , který máme rádi

...dělá například osm křtů a s albem udělá < šňůru > deseti koncertů a na každém to pokřtí .

...čas jediný den v červnu mezi koncertními < šňůrami > s Melody Makers . Ale nesmím zapomenout

... vystupovat u nás a v zahraničí . Loni uskutečnily < šňůru > koncertů v K . Varech , M . Lázních, Plzni

... místa , která navštěvuje na koncertních < šňůrách > , nezajímají . Z hotelu nevychází, kouká

...hudby, pak následovaly týdny na koncertních < šňůrách> , kde tisíce diváků obdivovaly, jak svůj

... loni začátkem léta vyústilo v koncertní < šňůru> . Na koncertech se také natáčela řada důležitých

... Kostel sv . Václava, Mikulov PRAHA - Po < šňůře> koncertů zakončí o prvních dvou červencových (srov. zde str. 65)

špeditéři

V ČNK: 0

špičkový houslista

V ČNK: 0

šplhat

V ČNK: 14 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

šroták, -a, m.

1. pístový trombon

2. malý buben

V ČNK: 1 doklad, v jiném významu.

štěbenec

V ČNK: 1 doklad, ve stejném významu.

...klarinetistou . Dokonce i když narukoval , vzal si < štěbenec> s sebou a celou první světovou válkou se (srov. zde str. 65)

štym

V ČNK: 0

šumař

V ČNK: 53 dokladů, z toho 8 ve stejném významu.

... sekce tří skotských dud . Moc toho neměli , < šumaři> ! Hudebníky ani jejich kapelního zpěváka

...V Pilúově doprovodu uslyšela jednoho < šumaře> , jak nakřáple a neprocítěně hraje na nástroj

... každý nástroj ve studiu líp než ti studioví < šumaři> , které právě vyhodil - , přijde do režie

...to není . Tam ale není ani ta kapela , ty < šumaři> , co přijeli , jak se jenom . . . " " Tak

...očíh : " Tak vy tak , tak vy tak , i vy , < šumaři> , i vy , hudlaři ! " Místo toho jsi však

...špatnou hudbu lázeňské kapely a cikánské < šumaře> , kteří mi jsou někdy milejší - a tak nacházím

...před klasickou tragédií , gramofon , hrůza < šumařů> je velkolepý element hudební . Barevné

... nejnižší stupeň hudebnické profese - vlastně < šumaře> At' už Scheibe jako hudebník a teoretik (srov. zde str. 66)

šuplík

V ČNK: 477 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

šustění

V ČNK: 176 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

šváb

1. část značky D.S. al Fine

2. označení pro hudební značku *segno*, symbolizující hrát opakovaně předchozí takt

V ČNK: 515 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

tahák

V ČNK: 162 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

tavit

V ČNK: 177 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Temperák

V ČNK: 0

topení

V ČNK: 1127 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

troubit jako na Jericho

V ČNK: 0

trumpeták

V ČNK: 4 doklady, všechny ve stejném významu.

*...úvahy nevysloví . Nahlas jen poznamená , že < trumpeták> Jája , ať už se živí jakkoliv , má zřejmě
...elegance v tom je ale dost za rohem bývalý < trumpeták> teďka bez zubů pije fest řekl bych každý
...V očích mejch byl jsi král , král všech < trumpetáků> , co svět nosíval , v očích mejch byl jsi
...věnec piv . DRDA : Na oslavu našeho mladýho < trumpetáka> . OBRAZ ČTVRTÝ Předsednický stůl Je to (srov. zde str. 67)*

třaslátko

V ČNK: 0

ucpávka

V ČNK: 60 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

uhnout se

V ČNK: 1016 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

ulička lásky

V ČNK: 0

úprk

V ČNK: 374 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

utíkat

V ČNK: 4500 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

utnout

V ČNK: 348 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vanička

V ČNK: 203 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vasrklapka

V ČNK: 0

vašek

V ČNK: 0

vetešák

V ČNK: 1 doklad, v jiném významu.

větev

V ČNK: 5383 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vhodit bulvy

V ČNK: 0

virblák

V ČNK: 0

volant

V ČNK: 2458 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

voliéra

V ČNK: 145 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Votrava

V ČNK: 0

vykopávat

V ČNK: 122 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vykrákat

V ČNK: 11 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vylámat si zuby

V ČNK: 58 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vylézt na hnůj

V ČNK: 0

vylézt s tím ven

1. hrát espressivo
2. zahrát poprvé na veřejnosti naučenou věc

V ČNK: 0

vylodit se

V ČNK: 345 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

vypadnout zuby

V ČNK: 2 doklady, žádný ve významu z mého slovníčku.

vypalovačka

V ČNK: 57 dokladů, z toho 7 ve stejném významu.

...pro tenhle losangeleský kvartet typických < vypalovaček> , se všechny zbylé skladby nesou v převážně

...předvedli taky na závěrečné , skoro až folkové < vypalovačce> , jejíž název ale zůstává utajen . Bůhvíproč

...úvodním singlu je tu v současnosti poslední < vypalovačka> Aerodynamic , postavená na kytarovém nářezu

...ražednou - žel zvukově nepříliš vyvedenou - < vypalovačku> Painkiller až po přídavný blok The Hellion/Electric

...Willie Dixon , na koncertech ovšem také zní < vypalovačky> od Johna Mayalla či Jacka Brucea . Kapela

...závěru , na kterém čeká jednak téměř rocková < vypalovačka> Gorale a finální Nepudem domů , z níž dýchá

...Pak litaly špunty a hurónský řev ředily < vypalovačky> od Kabátů . " Jsme mistři Prahy , " hulákali (srov. zde str. 70)

vyprasit

V ČNK: 0

vystříkanej klavír

V ČNK: 0

vyšívat

V ČNK: 154 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Vyšlehrad

V ČNK: 0

za vlahý ruky stisk

V ČNK: 0

zákruta

V ČNK: 76 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

zatăčka

V ČNK: 1625 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

zatahovat

V ČNK: 299 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

Z českých dluhů a hajzlů

V ČNK: 0

zdrhat

V ČNK: 57 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

zlomit se

V ČNK: 2915 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

zuška

V ČNK: 0

zvíře

V ČNK: 16 153 dokladů, žádný ve významu z mého slovníčku.

6.1 ZÁVĚR

Z celého nashromážděného materiálu, což činí 301 slangových hesel, jsem v ČNK zaznamenala pouze 17 různých, významově odpovídajících jednotek. Přičemž 146 jednotek neuvádí ČNK vůbec a zbylých 138 pouze v jiných významech.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že v ČNK je uvedeno 17 odpovídajících jednotek, tj. 5,65% .

7 ZÁVĚR

Na základě nashromážděného materiálu byl sestaven abecední slovníček, následně také slovníček uspořádaný do 13 významových okruhů, který čítá 301 slangových jednotek.

V prvních kapitolách je poukázáno na to, jak těžké je definovat slang, jaké existují metody zkoumání slangu, jaké onomaziologické postupy se při nich uplatňují. To vše je zodpovězeno ve více než 65 okomentovaných článcích, jejichž autoři patří k významným českým bohemistům zabývajícím se touto problematikou.

Třetí kapitola je věnována již zmíněným slovníčkům. V abecedně řazeném slovníčku jsou pak u každé jednotky uvedeny základní mluvnické kategorie, její význam, způsob jejího vzniku a použití v praxi.

Ve čtvrté kapitole je celkem uvedeno jedenadvacet rozhovorů souvislé mluvy mezi interprety klasické hudby a v nich zvýrazněno 96 slangových jednotek.

V páté kapitole, na otázku produktivity jednotlivých onomaziologických postupů, jimiž se slangové pojmenování v mém slovníčku realizují, jsem dospěla k závěru, že k nejčastějšímu pojmenovacímu postupu patří metaforické přenášení, odvozování a víceslovná pojmenování. (Podrobnější přehled viz str. 103-104). Když tyto výsledky srovnáme s Hubáčkovými studiemi, zjistíme tyto odlišnosti: 1) Hubáček jako nejpočetnější onomaziologický postup uvádí odvozování, poté metaforické přenášení a přejímání. 2) Zatímco v mé práci jsou víceslovná pojmenování třetím nejčastějším postupem, u Hubáčka patří k těm méně častým. 3) V mé práci převládají onomaziologické postupy, které využívají již „hotových“ slov, u Hubáčka jsou to postupy, jimiž se tvoří nová slova.

Po elektronické komunikaci s databází ČNK, jsem v šesté kapitole své diplomové práce došla k závěru, že v ČNK je uvedeno pouze 17 různých odpovídajících jednotek, což činí 5,65%.

8 REJSTŘÍK SLANGOVÝCH JEDNOTEK

A

abonenták, 34, 75, 91, 93, 105
absolvák, 30, 34, 75, 91, 93, 105
absolventák, 34, 75, 91, 93, 105
akáda, 30, 34, 79, 95, 105
alterák, 34, 77, 91, 93, 105
altík, 34, 80, 90, 93, 105
anšlág, 34, 81, 102, 105

B

babka klepáčovka, 35, 73, 101, 105
banán, 35, 83, 91, 93, 105
basa, 35, 37, 75, 99, 100, 106
basák, 35, 77, 91, 93, 106
baskřídlovka, 35, 48, 53, 75, 93, 94
Besedňák, 35, 79, 91, 93, 106
Bétovenka, 35, 75, 91, 93, 106
blábolení, 35, 73, 97, 98, 99, 106
Blatník, 36, 79, 83, 96, 106
bohemka, 36, 75, 83, 91, 93, 106
brambora, 36, 69, 77, 98, 99, 106
Braniborák, 36, 79, 91, 93, 106
brejle, 36, 77, 99, 100, 106
brouk, 36, 51, 66, 77, 97, 98, 106
Břeh, 36, 79, 95, 106
bučet, 36, 73, 98, 106

C

cuk, 37, 44, 50, 66, 75, 97, 98, 99, 106
cvajdo, 37, 77, 102, 107

Č

Čárka, 37, 79, 96, 107
čarovat, 37, 71, 73, 97, 98, 107
čelíčko, 35, 37, 75, 90, 93, 107
čelismus, 37, 73, 91, 93, 107
černo, 37, 58, 77, 97, 98, 99, 107
Česká, 37, 77, 84, 95, 107, 136
Čtveráci, 30, 38, 79, 96, 107
čtyřručka, 38, 77, 91, 93, 107

D

dát vodjezd, 38, 100, 101, 107
dávat to, 38, 73, 100, 101, 107
dechy, 38, 75, 99, 107
Démolka, 38, 40, 79, 90, 93, 107
diagnóza, 38, 78, 99, 100, 107
díra, 38, 79, 97, 98, 108
doják, 39, 47, 81, 93, 108
dostat kopr, 39, 73, 100, 101, 108
drbat, 39, 51, 97, 108
dršťky, 39, 41, 43, 75, 98, 108
držák, 39, 78, 97, 98, 108
dřeva, 39, 75, 99, 108
dupák, 39, 75, 90, 93, 108
dvoják, 40, 75, 91, 93, 108

E

Epidemická, 40, 79, 99, 100, 108
Éřeček, 40, 79, 83, 90, 93, 108

F

facka, 40, 76, 108
fagoták, 40, 78, 89, 93, 109
fajnově, 40, 41, 73, 85, 96, 109
fakra filně, 40, 73, 96, 109
fěn, 40, 44, 60, 76, 97, 98, 109
fena, 39, 41, 43, 109
Figarka, 41, 79, 91, 93, 109
filda, 41, 77, 95, 109
filně, 40, 41, 73, 96, 109
frakáč, 41, 57, 78, 89, 93, 109
frkal, 41, 89, 93, 109

G

generálka, 41, 75, 91, 93, 109
grilovat, 42, 50, 73, 99, 100, 110

H

had, 42, 78, 97, 98, 110
hádat se, 42, 54, 73, 98, 110
hadí hnízdo, 42, 76, 101, 110
harmonoška, 42, 81, 96, 110
Heranka, 42, 75, 84, 91, 93, 110
hlasovka, 42, 81, 91, 93, 110
holit kšefty, 42, 73, 100, 101, 110
hospodský piano, 39, 41, 43, 76, 101
houser, 43, 80, 98, 110
hrát kuličky, 43, 73, 100, 101, 110
hrát přes mrtvoly, 43, 73, 100, 101, 110
hrát se zavřenýma očima, 43, 73, 100, 101, 111
hrát z koule, 43, 73, 100, 101, 111
hrát ze stropu, 43, 73, 101, 111
hrát ze zdi, 43, 73, 100, 101, 111
hrazda, 40, 44, 60, 76, 97, 98, 111
hulvát, 37, 44, 66, 76, 97, 98, 99, 111
husí krk, 44, 56, 101, 111

Ch

chyták, 44, 81, 90, 93, 111

I

interák, 30, 44, 75, 83, 91, 93, 111
intoška, 44, 81, 96, 111

J

ječák, 44, 80, 90, 93, 111
jelito, 44, 49, 98, 111
jít na cimru, 45, 73, 100, 101, 111
jít na hodku, 45, 73, 100, 101, 111
jít na klof, 45, 73, 100, 101, 111
jít se vohnout, 45, 60, 72, 73, 100, 101, 112

K

káča, 45, 76, 97, 98, 112
 kanár, 45, 73, 98, 112
 kanárské ostrovy, 45, 69, 80, 101, 112
 Kanón, 45, 79, 96, 112
 Karma, 46, 79, 96, 112
 kartáčovat, 46, 51, 73, 97, 98, 112
 kejhák, 46, 76, 93, 112
 kilo, 46, 78, 97, 98, 99, 112
 klacek, 46, 65, 84, 97, 98, 112
 kláda, 46, 59, 81, 97, 98, 112
 klamáček, 46, 53, 54, 78, 89, 93, 112
 klarinestyda, 47, 78, 96, 112
 klepátko, 47, 67, 80, 90, 93, 113
 klíč, 35, 47, 76, 97, 98, 113
 klimpr, 47, 76, 83, 102, 113
 KMC, 47, 77, 83, 94, 95, 113
 Kociánka, 47, 75, 91, 93, 113
 koleda, 39, 47, 81, 99, 100, 113
 komorák, 47, 77, 91, 93, 113
 komořina, 48, 81, 91, 93, 113
 konev, 48, 76, 97, 98, 114
 kontrašpunt, 48, 81, 82, 96, 113
 konzerva, 30, 48, 79, 95, 114
 konzervárna, 48, 79, 91, 93, 114
 kopák, 48, 76, 90, 93, 114
 kopnout do vrtule, 48, 73, 100, 101, 114
 koryto, 48, 53, 76, 98, 114
 kotrmelec, 48, 49, 76, 97, 98, 99, 114
 koulovka, 49, 81, 85, 91, 93, 114
 kozí roh, 44, 49, 76, 101, 114
 kozí trylek, 49, 78, 80, 101, 114
 kozodoj, 49, 78, 94, 114
 Kozy fajn stujete aneb takové jsou cecky, 49, 79, 114
 krahujec, 49, 76, 80, 98, 114
 krákat, 50, 73, 98, 114
 kredenc, 50, 81, 96, 115
 krémovat, 42, 50, 73, 96, 115
 krkat, 50, 73, 98, 115
 kropáč, 37, 44, 50, 66, 76, 90, 93, 115
 kufrovat, 50, 73, 93, 115
 kulička, 50, 78, 98, 115
 kvočna, 48, 49, 51, 76, 98, 115

L

lauf, 51, 78, 102, 115
 lazar, 51, 66, 78, 99, 100, 115
 lenoch, 36, 51, 66, 78, 99, 100, 115
 leštit hmatník, 46, 51, 73, 100, 101, 115
 Létičko, 51, 79, 90, 93, 115
 listařit, 51, 52, 73, 93, 115
 listit, 51, 52, 74, 93, 116
 listovka, 30, 52, 81, 84, 91, 93, 116
 lod, 52, 74, 99, 100, 116

M

Má chlast, 52, 79, 96, 116
 mašina, 52, 97, 98, 116
 Matoušky, 52, 79, 90, 93, 116
 matrona, 52, 78, 99, 100, 116
 mával, 46, 53, 54, 58, 78, 86, 89, 93, 116
 mečák, 53, 80, 89, 93, 116
 mečet, 53, 74, 98, 116
 meďák, 53, 78, 89, 93, 116

mezofosrán, 53, 80, 96, 116
 mimino, 48, 53, 76, 98, 99, 116
 mít cihlu na pedále, 53, 74, 100, 101, 117
 mít okno, 53, 74, 100, 101, 117
 mít těžkej zadek, 54, 117
 mít vlka, 54, 74, 100, 101, 117
 mlátička, 54, 78, 97, 98, 117
 mlít se, 42, 54, 74, 97, 98, 117
 mlžič, 30, 46, 53, 54, 78, 89, 93, 117
 muflon, 54, 78, 96, 117
 mušinec, 54, 78, 97, 98, 117

N

Nádor, 54, 79, 83, 96, 118
 nahodit řemen, 55, 74, 100, 101, 118
 Národák, 55, 77, 91, 93, 118
 neapolák, 55, 78, 91, 93, 118
 nitě, 55, 76, 97, 98, 118
 noťák, 55, 77, 85, 91, 93, 118
 noty spadly pod pult, 55, 74, 100, 101, 118
 nudle, 55, 78, 97, 98, 99, 118

O

o cihlu níž (výš), 56, 74, 101, 118
 obludárium, 55, 77, 90, 93, 118
 odklepat (to), 56, 99, 100, 118
 odstrk, 56, 74, 98, 118
 orchestrálka, 56, 75, 91, 93, 118
 osminka, 30, 56, 78, 90, 119

P

padá řemen, 56, 74, 101, 119
 pádlo, 44, 56, 76, 97, 98, 119
 párty, 56, 81, 83, 96, 119
 pastě, 57, 98, 119
 pecka, 57, 81, 98, 99, 119
 pedálista, 57, 78, 89, 93, 119
 Pékáefka, 57, 77, 94, 95, 119
 pingvín, 57, 78, 102, 120
 písnička, 57, 81, 99, 100, 120
 plácačka, 57, 58, 76, 97, 98, 120
 plavec, 58, 78, 85, 97, 98, 99, 120
 poděláno od much, 37, 58, 78, 84, 101, 120
 podojit, 58, 74, 97, 98, 120
 pohrabáč, 58, 76, 97, 98, 120
 poklička, 57, 58, 76, 97, 98, 120
 pokřikovačka, 58, 76, 90, 93, 98, 120
 posaz, 58, 81, 93, 120
 potrubí, 58, 67, 68, 76, 97, 98, 120
 prasárna, 46, 59, 81, 90, 93, 120
 práskání, 59, 74, 97, 98, 99, 120
 práť do toho jako do jitrnic, 59, 74, 100, 101, 120
 pražskojarník, 59, 78, 84, 93, 94, 121
 Prodanka, 59, 60, 79, 91, 93, 121
 prodát (to), 59, 74, 97, 121
 Prodejná nevěsta, 59, 60, 79, 96, 121
 prohazovačka, 60, 76, 90, 93, 121
 Prohnaná nevěsta, 59, 60, 79, 96, 121
 prošvihnout vejšlap, 60, 62, 74, 100, 101, 121
 prstovka, 60, 81, 91, 93, 121
 pršet, 60, 74, 86, 98, 121
 průvan, 40, 44, 60, 76, 97, 98, 99, 121
 prvořadý houslista, 60, 78, 101, 121

přelomit se, 45, 60, 74, 98, 121
 přesilovka, 61, 74, 84, 91, 93, 121
 přivezli dva metráky brambor, 61, 74, 100, 101, 121
 půlka, 61, 78, 91, 93, 121

R

rozsypané brambory, 61, 74, 101, 122
 rumplovat, 61, 74, 102, 122

Ř

řidičák, 61, 77, 91, 93, 122

S

S Oldou na Radhošť, 61, 79, 96, 122
 ságo, 61, 76, 95, 122
 samet'ák, 62, 80, 91, 93, 122
 sedačka, 62, 75, 99, 100, 122
 sedí to jako prdel na hrnci, 62, 74, 100, 101, 122
 sežrat vejšlap, 60, 62, 74, 100, 101, 122
 skladba na zlámání rukou, 62, 81, 101, 122
 skříně, 62, 76, 97, 98, 122
 slzodoj, 62, 81, 94, 122
 Smetanka, 62, 75, 91, 93, 122
 smrk, 30, 63, 74, 97, 98, 122
 smyčce, 30, 55, 63, 65, 70, 76, 99, 119, 123
 spadnul řemen, 63, 74, 101, 123
 srazit, 56, 63, 74, 97, 98, 123
 stradivárky, 63, 76, 85, 93, 97, 123
 střep, 63, 76, 97, 98, 123
 stříkačka, 63, 76, 97, 98, 123
 symfoňák, 63, 77, 86, 91, 93, 123

Š

šavlovačka, 64, 71, 74, 91, 93, 123
 šestnácka, 64, 124
 Škrabat nátěr, 30, 64, 79, 86, 96, 124
 šlágcojg, 64, 76, 102, 124
 šmíra, 64, 74, 102, 124
 šmrdolit, 64, 74, 96, 124
 šmydlibojs, 64, 124
 šmydloň, 64, 79, 89, 93, 124
 šmytec, 46, 65, 77, 96, 124
 šňůra, 65, 98, 124, 125
 špeditéři, 65, 79, 102, 126
 špičkový houslista, 65, 79, 101, 126
 šplhat, 65, 74, 97, 98, 126
 šrot'ák, 65, 69, 126
 štěbenec, 46, 65, 76, 98, 126
 štym, 66, 80, 102, 126
 šumař, 51, 66, 79, 89, 93, 126
 šuplík, 66, 76, 97, 98, 127
 šustění, 66, 80, 97, 98, 127
 šváb, 36, 51, 66, 97, 127

T

tahák, 37, 44, 50, 66, 77, 90, 93, 127
 tavit, 66, 74, 97, 98, 127
 Temperák, 67, 79, 82, 91, 93, 127
 topení, 58, 67, 68, 77, 97, 98, 127
 troubit jako na Jericho, 67, 74, 100, 101, 127
 trumpet'ák, 67, 79, 84, 89, 93, 128
 třaslátka, 47, 67, 80, 90, 93, 128

U

ucpávka, 67, 68, 77, 97, 98, 128
 uhnout se, 67, 74, 97, 98, 128
 ulička lásky, 67, 79, 101, 128
 úprk, 68, 74, 97, 98, 99, 128
 utíkat, 68, 72, 74, 97, 98, 128
 utnout, 68, 74, 98, 128

V

vanička, 58, 67, 68, 77, 98, 128
 vasrklapka, 68, 94, 128
 vašek, 68, 77, 99, 100, 128
 vetešák, 67, 68, 77, 90, 93, 129
 větev, 68, 81, 96, 129
 vhodit bulvy, 69, 100, 101, 129
 virblák, 65, 69, 77, 90, 93, 129
 volant, 36, 69, 78, 97, 98, 129
 voliéra, 45, 69, 74, 98, 129
 Votrava, 69, 80, 96, 129
 vykopávat, 69, 74, 97, 98, 129
 vykrákat, 69, 75, 98, 129
 vylámat si zuby, 69, 75, 100, 101, 129
 vylézt na hnůj, 70, 75, 100, 101, 129
 vylézt s tím ven, 70, 100, 129
 vylodit se, 70, 75, 97, 98, 129
 vypadnout zuby, 70, 75
 vypalovačka, 70, 81, 82, 91, 93, 130
 vypravit, 70, 75, 93, 130
 vystříkanej klavír, 70, 77, 101, 130
 vyšívát, 37, 71, 75, 97, 98, 130
 Vyšlehrad, 71, 80, 83, 96, 130

Z

Z českých dluhů a hajzlů, 71, 80, 83, 96, 131
 za vlahý ruky stisk, 71, 75, 100, 101, 130
 zákruta, 71, 91, 130
 zatáčka, 71, 79, 97, 98, 99, 131
 zatahovat, 71, 75, 97, 98, 131
 zdrhat, 68, 72, 75, 97, 98, 131
 zlomit se, 45, 60, 72, 75, 98, 131
 zuška, 72, 79, 91, 93, 131
 zvíře, 72, 77, 99, 100, 131

9 SEZNAM LITERATURY

Anglicko-český slovník, česko-anglický slovník. Olomouc: FIN PUBLISHING, 1998.

BEČKA, J.V.: Slangy, podmínky jejich vzniku a vývoje. In: *Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977.* Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1978, s. 2.

BEČKA, J.V.: Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči. In: *Sborník přednášek ze III. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988.* Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1988, s. 4.

CUŘÍN, F.: Několik poznámek k argotu a slangu. In: *Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977.* Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 4.

DEJMEK, B.: Diferenciacie slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988.* Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 49.

DVONČ, L.: K otázce sociálních nářečí. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 18, 1957.

Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Lidové noviny, 2002.

ERTL, V.: Z našich časopisů. In: *Naše řeč*, roč. 8, 1924, s. 58.

FILIPEC, J.: *Česká synonyma z hlediska stylistiky a lexikologie.* Praha: Nakladatelství československé akademie věd, 1961.

FLEGL, V.: K pojetí tzv. profesionalismů. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988.* Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 69.

HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

HAVRÁNEK, B. – JEDLIČKA, A.: *Česká mluvnice.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981.

HOLUB, J.: - LYER, S.: *Stručný etymologický slovník jazyka českého.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

- HUBÁČEK, J.: K aktuálním problémům české sociální dialektologie. In: *Sborník přednášek z VI. Konference o slangu a argotu v Plzni 15.-16. září 1998*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 5.
- HUBÁČEK, J.: K aktuálnosti zkoumání sociolektů, zejména slangu. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.-9. ledna 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995, s. 12.
- HUBÁČEK, J.: K metodologii zkoumání slangů. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 5.
- HUBÁČEK, J.: K onomaziologickým postupům ve slovní zásobě slangů. In: *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.- 26. září 1980*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni 1983, s. 36.
- HUBÁČEK, J.: K vnitřní diferenciaci slangů. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-27.ledna 1984*. Plzeň: Samostatná pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 12.
- HUBÁČEK, J.: *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, J.: *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1979.
- HUBÁČEK, J.: *Onomasiologické postupy ve slovní zásobě slangů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.
- HUBÁČEK, J.: *Výběrový slovník českých slangů*. Ostrava: Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity, 2003.
- HUBÁČEK, J.: *Železničářský slang*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974.
- CHLOUPEK, J.: O sociální a územní rozrůzněnosti češtiny. In: *Naše řeč*, roč. 52, 1969, s. 141.
- CHURAVÝ, M.: Hudebnický slang. In: *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.- 26. září 1980*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni 1983, s. 132.
- JAKLOVÁ, A.: Budeme argot nově definovat? In: *Slovo a slovesnost*, roč. 60, 1999, s. 293.

- JAKLOVÁ, A.: Nový slovník českých slangů. In: *Naše řeč*, č. 85, 2004.
- KELLNER, A.: *Úvod do dialektologie*. Praha, 1954.
- KLIMEŠ, L.: *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu 1920-1996, v České republice a ve Slovenské republice (1920-1996)*. Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1997.
- KLIMEŠ, L.: Slang hornických, poštovních a železničních učňů v západních Čechách. In: *Sborník PF v Plzni, Jazyk a literatura*, r. 10, Praha: 1971, s. 11.
- KLIMEŠ, L.: *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1998.
- KOUDELA, B.: Obecné výklady o nářečí. In: Cuřín, F. a kol.: *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.
- KRÁTKÝ, R.: *Hantýrka pro samouky*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004.
- KRAUSOVÁ, A.: Slang hudebníků v oblasti vážné hudby. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 237.
- KŘÍSTEK, V.: Poznámky k problematice argotu a slangů. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 34, 1973, s. 98.
- MACHÁČ, J.: K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární). In: *Naše řeč*, roč. 62, 1979, s. 7.
- Mluvnice češtiny (2)*. Praha: Academia, 1986.
- NEKVAPIL, J.: Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangů. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.-27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1987, s. 27.
- NEKVAPIL, J.: K vysvětlující síle českého jazykovědného pojmu slang. In: *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989, s. 33.
- OBERPFALCER F.: *Jazykozpyt*. Praha: Jednota českých filologů, 1932.
- OBERPFALCER F.: Slang a argot. In: *Československá vlastivěda*, svazek III, 1934, s. 311-375.

Průruční mluvnice češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.

Průruční slovník jazyka českého, díl V. Praha: Státní nakladatelství učebnic, 1948-1951.

Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1978.

Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.- 26. září 1980. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni 1983.

Sborník přednášek ze III. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1988.

Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.-12. února 1988. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1989.

Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.-9. ledna 1995. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1995.

Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. – 16. září 1998. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998.

Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.- 25. září 2003. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 2005, s. 17.

Slovník jazyka českého, Brno: Polygrafie, 1946.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 1996.

SUK, J.: O sbírání a studiu slangu v praxi. In: Mališ, O. – Machová, S. – Suk, J.: *Současný český jazyk. Lexikologie*. Praha: Karolinum, 1997.

SUK, J.: Skupinová mluva a její výzkum. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995*. Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni, 1995, s. 23.

SUK, J.: *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1993.

ŠMILAUER, V.: *Novočeské tvoření slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.

TICHÁ, Z. – SKOPEC, L.: *Tři slangové slovníky*. Praha: Karolinum, 2001.

TICHÁ, Z.: Lexikografické přístupy ke slangovému materiálu. In: *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. – 16. září 1998*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni, 1998, s. 9.

TRÁVNÍČEK, F.: *Úvod do českého jazyka*. Brno, 1948.

TROST, P.: Argot a slang. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 1, 1935, s. 240.

TROST, P.: O pražském argotisování. In: *Slovo a slovesnost*, roč. 1, 1935, s. 106.

UTĚŠENÝ, S.: K pojmosloví a terminologii sociálních nářečí. In: *Naše řeč*, roč. 62, 1979, s. 88.

VONDRÁČEK, M.: Funkční diferenciaci slangu a prof. mluvy. In: *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.- 25. září 2003*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU, 2005, s. 17.

VONDRUŠKOVÁ, M.: *Slovník rockových kytaristů*. (Diplomová práce.) Praha 2005, UK, Fakulta pedagogická.

RÉSUMÉ

Hlavní náplní této práce je slangový slovníček z oblasti klasické hudby, který čítá 301 slangových jednotek.

V prvních kapitolách se věnuji českým bohemistům a jejich lingvistickým pracím, které se zabírají problematikou slangu. Stěžejní je i pátá kapitola, která se věnuje onomaziologickým postupům ve slovní zásobě tohoto slovníčku. K nejčastějším těmto postupům pak patří metaforické přenášení a odvozování.

Pro ukázkou mluvy interpretů klasické hudby je ve čtvrté kapitole uvedeno jedenadvacet rozhovorů.

Jedna z posledních kapitol je věnována ČNK, a to v souvislosti do jaké míry obsahuje slangová hesla z mého slovníčku. Výsledkem je shoda v 5,65 %.

The main subject of this thesis is slang vocabulary in classical music practice. For this project I have chosen about 300 slang expressions.

In the 1st few chapters I deal with the linguistic works of different Czech bohemists who are interested in this issue. The most important chapter is no. 5 where I show in detail onomaziologic processes. Metaphors and derivations belong to the most common onomaziologic processes.

As example there are 21 dialogues from classical musicians in different practice contexts (e. g. during classes, rehearsals or breaks) have been enclosed.

In one of the last chapters the slang expressions I have chosen are compared to the ones found in ČNK. The result is 5,65 % matches.

KLÍČOVÁ HESLA

Slang, hudební slang, slangový slovníček, onomaziologické postupy, slang a ČNK.